TREVISANVS DE CHYMICO MIRACVLO, QVOD Lapidem Philoſophiæ appellant.

DIONYS. ZECHARIVS Gallus de eodem.

Auctoritatibus varijs Principum huius artis, DEMOCRITI, GEBRI, LVLLII, VILLANOVANI, confirmati & illuſtrati

Per GERARDVM DORNEVM.

Cum Gratia & Priuilegio Cæſ. Maieſt.

BASILEÆ,
Ex Officina Hæredum PETRI Pernæ.
Anno CIↃ IↃ XXCIII.

ILLVSTRISSIMO ET GENEROSISSIMO PRINCIPI AC DOMINO, DOMINO RICHARDO D.G. Comiti Palatino Rheni, Duci Bauariæ ſuperioris & inferioris,&c.

VT non in verba ſolius Paracelſi iuraſſe dicar à veritatis calumniatoribus, quorum hac tempeſtate (proch dolor) infinitus eſt numerus. Volui pariter & aliorum ſcripta, Princeps illuſtriſſime, cùm veterum,tum recentium autorum,& ſcribētium in hac arte traducere quædam,alia colligere. Quo ſtudioſi huius Philoſophiæ Lectores videant ex collatione mutua,hæc perbellè Paracelſicis reſpōdere,vt niſi coloribus diuerſis vna & eadem imago veri depicta videatur, ab vtriſque materiâ quidem & forma nullatenus differens: hoc ſolo tamen,quòd à Paracelſo hac de re breuiùs expeditiúſue tractatum ſit, quàm à veteribus: in eo tamē conueniunt omnes,quia Phyſicarum abdita rerum principia miranda perficiunt, vbi verò præpara-

tionum artificialium opera, per imitationem ad naturalia fuerint conformia. Tum demùm aliud nil requiritur, quàm nobilißimæ formæ naturalis, ac diuinißimæ potentialis in materiam purißimam introductio, qua manifestetur in inferioribus occulta virtus actione superiorum, vt actu suam in alia quæq; per naturam producta simpliciter, cùm artificio naturæ, tum artis, exerat. Siquidem intensa vis & compressa longè vehemētior extensa quauis existit, & præsertim cùm natura per hominis ingenium & artem adiuta, simpliciùs operabitur. Qui autem sunt harum periti rerum, nulla de re mirari magis debent, quàm cæcitatis hac in parte literatorum doctorúmque hominum (vt interim de vulgo taceam) non videntium ea quæ sibi versantur ob oculos, manibúsque sunt obuia. Nihilominus & quæ toto cælo distant, & quæ sub terra latent, ac vt illa non vident, iudicare, multaq; de his differere præsumunt, assererèq;, cùm tamen & quæ manifestò vident, non intelligant. Quo fit, vt existiment omnia, quæ non didicerunt, esse mera somnia, haud secus atque mundi Sapientes olim Christi sapientiam: & modò nostri diuinæ creationis arcanam virtutem iudicant. Hoc solo ferire conscientiam istorum volo.

volo. Dei virtus coniuncta naturæ si cgnoscatur, ab ijs qui percipiunt, non contemnitur, sed potius recipitur cum reuerentia & gratiarum actione. Ab alijs verò non percipitur, neque recipitur, ad quos etiam non pertinet. Talia sunt igitur Chimica vera, vt non sint probabilia, quibus ingenium tenebris obfuscatum est. Verùm enimuerò non istis scribimus, neq; laboramus, at ingenio fœlici & perspicaci viris tantùm, quibus hæc pauca sub tuo patrocinio, Princeps Illustrißime, publicare voluimus, cui bonam valetudinem animi tum corporis imprecamur. Datum Francofurti, Anno à Christo nato 1583. mense Februario.

Illustrisimæ C.T.

addictisimus

GERARDVS DORN.

GENEROSISSIMI DOMINI BERNARDI, COMITIS MARCHIAE TREVISANAE LIBER.

De secretissimo Philosophorum opere Chimico, per naturam & artem elaborando.

QVO veros inquisitores huius artis à communibus erroribus retraham in veram semitam, ne suas facultates dilapident, laborumq; nominis & famę iacturam faciant falsis librorum receptis insistentes, vt sunt Geberi, Rasis, Alberti Magni, Tramitis, Luminis, Canonis Pandectarum, Demophontis, Summæ, ac aliorum hominum seducētium, narrabo primùm errores meos, ac deinceps quemadmodum ad optatum finem peruenerim, quaterque hisce proprijs manibus lapidem fabricatus sim, & absoluerim. Quo tandem & qui meum legerint processum, speculationibus & imitatione operum naturæ pariter efficere valeant. Fatuum esset cum vulgo iudicare, propter Sophistas & impostores, quos in hac arte versari videmus in dies, falsam existere, vel eius veros autores, & sapientes suis scriptis imponere voluisse alijs, quia ipsi fuerint illusi, quin potiùs famam de se post mortem reliquisse voluerint, & non infamiam, aut vituperium. At ignarum vulgus hoc habet idioticæ proprietatis, vt mox à prima lectura,

quod non intellexerit, contemnat. Proinde longè plus proficiet quicunq; per firmas imaginationes principia naturæ sequutus fuerit, quàm litera vana & mortua sub ænigmatũ figuris innumeris, ac sophisticis. Vt autem proborum sententias vobis colligam sincerè purè tractâtium, libellum hunc conscribere volui, partirique in quatuor partes: quarum prima narrabit inuentores artis, eosq; potissimùm, qui hac potiti sunt ex voto, ac per quos ego adeptus sim. In secunda meam propriam historiam enarrans, dicam ad longum quicquid mihi contigerit in inquisitione temporis, & laborum onera citra vllam inuidiam ab initio in finem omnia. Tertia de radicibus & principijs differet metallorũ, euidentissimis & philosophicis demonstrationibus. Quarta verò practicam ipsam continebit, sub parabola non vsque adeò obscura, quin optimè possit intelligi. Singula quidem ad eũ scripta modum, vt nisi Lector per hunc meum libellum intelligas, facilè non crediderim per alium te percepturum vnquam. Nec est etiam quòd prima facie mox intelligere te posse putes, vix decima lectura, quò sæpiùs eam repetes, eò meliùs indies rem detegere poteris. Non tedere debet laborum, vel pœnitere quemquã, qui credat his euitari posse paupertatem intolerabilem, & morbos omnes animi & corporis, vt ipsemet expertus sum in multis leprosis, caducis, hydropicis, ethicis, apoplecticis, yliacis, demoniacis, insensatis, furibundis, & alijs quamplurimis. In addiscenda quapiam arte mechanica vel aliqua liberali, sex vel septẽ anni sunt ad minimùm insumendi, sed

in

in hac omnes alias excellente, quantùm Sol ſtellas omnes nõ vltra menſem, quinque vel ſex ſuſtinere quis volet. Facilis eſt admodum, & vſque adeò, vt ſi claris enarrarem verbis, vel ad oculum demonſtrarem, vix credere poſſes. Tota difficultas conſiſtit in noſtris vocibus, & intentione.

PRIMA PARS CHEMIAE DOMINI Bernardi Comitis Marchiæ Treuiſanæ. De primis inuentoribus huius artis.

ARTIS Chimiſticæ primus inſtaurator, ab eius obliuione poſt diluuium, fuit HERMES TRISMEGISTVS, vt legitur Hiſtoriarum libris memorialibus geſtorum antiquorum, in Imperiali, & in expoſitione Tabulæ ſmaragdinæ per Clauetum. Hic dictus HERMESS vel MERCVRIVS, quia ſapientiſsimus omnium ſui temporis, & Triſmegiſtus, Termagnus, vel Terſapiens, quod omnem mundanam ſapientiam, aut Phyſicam triplicem calluit atq; docuit, vegetabilem, mineralem, & animalem, vnum lapidem: Pater autem in hac arte vocatur, ab inſtauratione, vt omnibus libris habetur Hermeticæ Turbæ, in quibus eius mentio facta eſt priuſquam Pythagoræ. Quotquot etiam hâc tenuerint artem filij vocabuntur Hermetis. De hoc viro legitur in Biblijs, ipſum intraſſe in vallem Ebron primùm, & ibidem inueniſſe lapideas tabulas ſeptem, quibus inſculptæ fuerãt à Sapientibus, priuſquam inundatio fieret aquarum, ſeptem artes liberales, cui-

que sua solùm in principijs suis, ne transirent in obliuionem. Etenim eo tempore licet instructi satis, vt præuiderent non omninò periturũ mundum, sed seruatum iri, nihilominus tamen perfectam non habuerunt sapientiam, vt considerarent Deum, qui dederat ipsis illam eo tempore, dare potuisse alijs, & alio quoties vellet.

Vixisse fertur ante Legem, & pòst, quo tempore multi sapientes viri vixerunt. Narrat Aros in epistola quadam ad Regem Meffohe, hanc artem reuelatam à Deo nonnullis filijs Israel, ad Arcam Domini decorandam auro, & perficiendam, vti habetur apud Ezechielem & Danielem Prophetas: item apud Iosephum. Nonnulli absque manifesta reuelatione librisue, sed occulta per meditationes in operibus Dei visibilibus à suis creaturis, quemadmodum Phithomea, Rebecca, Salomon, & Philippus Macedo, quos omnes tamen à Diluuio præcessit Hermes in huius artis inuentione, per tabulas dictas in valle Ebron ab ipso repertas, quo loco positus fuerat Adam ab exilio de Paradiso Eden. Ab Hermete ad plurimos alios deriuauit, per libellum, quem inscripsit Smaragdinam tabulam, sub his verbis: Verum est, certum & verissimum. Quod est superius, naturam habet inferioris, & ascendẽs naturam descendentis. Coniungas vnica via dispositioneque. Sol est eius coniugij pater, & alba Luna mater, tertius succedit, vt gubernator, ignis. Crassum fac subtile, & hoc spissum reddito, ad hunc modum gloriã habebis huius mundi. Breui hoc libello totum opus continetur. Plurimi hanc artem consequuti sunt, quemadmodum legitur

gitur de Rege Calib, medio Bendagid Ternarij. Aristotele Chimista. Platone, & Pythagora Hermetis discipulo, Codicis autore, quo libro continetur ipsa rei veritas huius absque superfluitate, vel diminutione, licet obscurè satis. In Arabia Rex Haly maximus Astrologus habuisse fertur eius notitiam, qui Morienum docuit, & iste Regem alium Arabiæ, Calib dictũ antea: item Aros eam docuit Nephandin fratrem suum, & Saturnus Luncabur, atq; sororem eius Mederá. Infinitus est eorũ numerus, quos recensere vanum est: & librorum de hac arte conscriptorũ ingens habetur copia, sub metaphoricis verbis atque figuris, vt non facilè queant intelligi ab alijs, præterquàm à filijs artis, quorum lectura potiùs à via recta seducit in varios errores, quàm ad scopum dirigat, è quorum numero sunt Scotus, Arnaldus, Raymundus, Io. Mechungus, Hortulanus, Veridicus, &c. Proinde quò studiosos ad semitam rectam reducere valeam, opusculum hoc ipsis conscribere volui.

SECVNDA PARS, IN QVA DEscribuntur ingentes labores autoris, & impensæ maximæ, cum singulis operationibus ab initio vsq; in finem, ex veritate perseuerantissimi successus.

CVm primùm opus hoc aggressus sum, in manus meas incidit liber Rasis, in quo quidem experiundo quatuor annorum, & octingentorum coronatorum; item in Gebri libris plus quàm duorum

millium pro principio iacturá feci : ad id me sollicitantibus, ac inducentibus multis impostoribus, vt meam exhaurirent substantiam. Postmodùm inspexi libros Archelai tribus annis, in quibus operatus sum, vnà cum quodam monacho, & in libris Rupecissæ, ac Io. de Sacrobosco, per aquas vitæ rectificatas trigesies cum fecibus, vt in tantam acredinem abiret, quæ nullo vitro cohiberi posset, in eo labore deperierunt alii trecenti coronati. Duodecim aut quindecim ad hunc modum consumptis annis, & innumeris aureis, absque fructu, post multorum experimenta receptorum, in dissoluẽdis & congelandis, vt communi, armoniaco, pineo, saraceno, metallico, & salibus, tum plusquá centies calcinandis spatio duorum annorum: item in aluminibus rupeis, glaciei, scaiolæ, plumæ, in marcasitis, sanguine, crinibus, vrina, humano fimo, semine, animalibus & vegetabilibus, herbis, cuperosis, vitriolis, atramentis, ouis, per separationem elemẽtorum in athanore, per alembicum, pellicanum, per circulationem, coctionem, reuerberationem, ascensionem, descensionem, fusionem, ignitionem, elementationem, rectificationem, euaporationem, coniunctionem, eleuationẽ, subtiliationem, per commixtionem, & alia sophisticationum infinita regimina, quibus iam duodecim annis inhæseram, ætatis factus annorum trigintaocto, adhuc insistens in extractionibus mercuriorum, ab herbis & animalibus, hactenus dilapidaram inutiliter, cùm stultitia propria, tum impostorum seductionibus, circiter sex millia coronatorum, vt ferè despõdissem animum. Verùm enimuerò

ſemper interea meas preces ad Deum fundere non ſum oblitus, vt ſubuenire meis conatibus dignaretur. Deinceps in quendam Præfectum noſtræ patriæ pariter inueſtigantem, incidi, qui ex ſale communi lapidem cõſtruere conabatur, hoc in aere diſſoluens, & congelans ad Solem, aliaque multa narratu prolixiſsima. In hoc opere præterlapſus eſt ſeſquiannus cum alijs, inani labore, quòd in vera materia non operabamur. Fruſtrà quæritur in eo, in quo, quod quæſitum eſt, non continetur, vt in Codice Turbæ veritatis legitur. Cùm ergo ſal commune haudquaquam habeat quod optabamus, quinquies atq; decies aſſumptum repetitionibus, nullam ſuæ naturalis proprietatis alterationem demonſtrare nobis voluit vnquam, quapropter ipſum reliquimus vltrà non tentatum. Præterea vidimus alios in aqua fortiſsima diſſoluentes argentum optimum, cuprum, & alia metalla: item argentum viuum, quodque ſeorſim in peculiari vaſe, ac eadem aqua, tandẽ eiuſmodi ſolutiones omnes, poſtea quàm duodecim integris menſibus quieuiſſent, confundentes in vnicum vas: eam permixtionem aſſerebãt eſſe coniugium ſpiritus & corporis. Vas eiuſmodi ſuper cineres calidos continebant, vſq; dum aquæ tertia pars euaporaſſet, reſiduum exponebãt Solis radijs, opinantes lapillos chryſtallinos inde procreatum iri albos congelatos & liquabiles, ad albam ex albo, & ex rubeo metallo rubeos, ad rubeam tincturam. Ex viginti duabus phialis eiuſmodi liquore ſemiplenis, tres nobis dederunt. Expectauimus omnes euentum generationis huiuſmodi lapil-

lorum in fundis vaſorum, quinque annis, at fru-
ſtra: ſiquidem, vt in Turba dicitur, nihil extranei
opus eſt ad iſtum lapidem: per ſeipſum enim in
materia ſua metallica perficitur: tunc temporis
annum ætatis meę quadrageſimumſextum com
pleueram, cùm ego vnà cum doctore monacho
nomine Godefrido Lepore, lapidem ex eius in-
tentione præmeditatũ aggreſſus fui: ſciebamus
enim aliud opus quodcumque præter lapidem
eſſe vanum, ac fruſtraneum: quapropter hunc fa
bricare conati ſumus, ad hunc modum videli-
cet. Eminus gallinarum oua numero duo millia,
quæ in aqua cocta duraq; ſeparauimus, cortices
in ſummam albedinem calcinantes: vitellos au-
tem & albumina quælibet per ſeipſa in equino
fimo putrefieri ſiuimus, & poſtea deſtillauimus
trigeſies in aquam albam, & in oleum rubeum
ſeparatim, aliaque multa, quæ ob prolixitatem
relinquimus: in hoc opere vano ſimiliter anni
duo cum dimidio nobis deperière præter vtili-
tatem, imò diſpendio maximo, quò factum, vt
fermè deſperabũdi prorſum deſeruiſſemus om-
nia, niſi noua ſpe fulciti: cœpimus iterum addi-
ſcere ſpirituum ſublimationes, aquarũ fortium
deſtillationes, ſeparationes elementorum, for-
nacum & ignium ſtructuras varias, in quibus
verſati fuimus annos octo. Superuenit alius qui
dam Theologus, ac doctus, Prothonotarius à
Bergis, quo cum etiam operati lapidem extruere
volebamus, cuius inſtinctu ſolùm ex vitriolo rẽ
exequi putauimus, ac primò deſtillauimus ace-
tum acerrimum octies, in quo vitriolum dictum
calcinatum diſſoluimus, abſtraximus: iterum af-
fuſum

fuſum abſtraximus decies & quinquies die quolibet, ſpatio duorum menſium, ob cuius odorem vehementiſsimum quartana febre laboraui quatuordecim menſibus, commixtum hoc anno integro quieſcere, ſed nullo fructu permiſimus: erat enim extranea materia. Relatum nobis poſtea fuit à quodam viro docto, Confeſſorem Imperatoris, cui nomẽ erat Magiſter Henricus, certiſsimè habere ac tenere magiſterium lapidis: vt igitur eius notitiam haberemus, opus fuit amicorum medio maximo, & vltra diſpendio plura quàm ducentorum coronatorum, antequàm nobis familiarem potuimus reddere. Hîc autem in hunc modum operabatur: Paſtam ex argento & mercurio miſcebat cum ſulphure, & oliuarum oleo, decoquendo ſimul igne lento in pellicano luto munitiſsimo, ſpatulaq; lignea incorporando, ſed materia nunquam permiſceri potuit in vnum corpus ſpatio duorum etiam menſium. Tandem in aliam phialam poſitam hanc materiam, luto ſimiliter munitam, ac ſigillatam in cineribus continebamus calidis omninò ſepultã, igneque circumcirca fouebamus, exiſtimantes mercurium ſpatio dierum quindecim, aut viginti & vno, virtute ſulphurei corporis, conuerſum iri in optimum argentum. Decoctione abſoluta phialæ, plumbum imponebat pro arbitrio, & igne violentiſsimo liquefaciebat omnia ſimul in maſſam vnam: qua fulminata per cupellam cineritij, debebamus inuenire argentum pro tertia parte multiplicatum. Ego pro mea parte dederam argenti marcas decẽ, alij verò triginta duas, ex quibus recipere putabamus centum & trigin

ta marcas. At secùs euenit, quoniam ex triginta duabus marcis, ab examine socij duodecim dun taxat habuerunt, ego autem ex meis decem quatuor marcas accepi. Quo factum, vt cùm lapidis arcanum habere crederem à patre Confessore, quadringentis rursum coronatis pauperior factus, ac dolens, duobus mensibus abstinui, vt ab opere prorsus abhorrerem; maximè quòd mei parentes omnes increpare me, ac tormentare in dies non desisterent, vt præ mœrore vix edere, vel bibere possem, ad tantam maciem redactus sum, vt omnes existimarent me veneno contagioso quopiam imbutum esse. Nihilominus repentè postmodum quàm antea magis accensus plus millies, maximè quia tederet inutiliter elapsi temporis: agebam enim tunc annum quinquasimum octauum. Omnium errorum causa meorum (proch dolor) vnica hæc fuit, quia deuius oberrans nō operabar in materia congrua: nam, vt ipse Geber loquitur: Corpora quæuis imperfecta, mixtione cum corporibus à natura simpliciter perfectis, nullatenus perficiuntur, quia simplicem formam pro se tantùm, in primo gradu perfectionis, à natura quæ perficiuntur, adepta sunt, ac velut mortua, nihil de sua perfectione non superflua, tribuere possunt alijs, idq; duabus de causis, priore quidem, quia per imperfectionis admixtionem redduntur imperfecta, cùm non habeant plus perfectionis, quàm pro seipsis indigent: posteriore quia nō possunt hac via permisceri principia sua mixtione per minima, vt in decimotertio Digestorum habetur in Pandectis, & libro Calib: item apud Gebrum, &

in opere naturali, apud magistrum Daalin, & Arnaldum Villanouanum, in Speculo Alchimiæ, in Semita errantium à Platone conscripta, in epistola Euuralij, in Rosario magno, & in Euclidis tractatu breui, ac reliquis non sophisticis ad hunc modum: Corpora vulgaria, per naturam solam in mineris absoluta, sunt mortua, vt imperfecta perficere nequeant, verùm si per artem ad septenam, denam, vel duodenam suę perfectionis multiplicationem adducátur, eatenus tingunt in infinitum. Tum demùm enim penetrantia, ingredientia, tingentia, plusquàm perfecta, viuaq; facta sunt respectu vulgarium: de quibus etiá apud Rasim, Aristotelem chimistá, Aulphanem in suis Pandectis, & Danielem quinto capitulo suarum Retractationum, Aurum nostrum completum (inquiunt) est plusquam viuum. Item aurum nostrum, & argentum nostrum album, quæ sunt vnum & idem, non sunt vulgaria metalla: sunt enim viua, alia verò mortua virium expertia, vt aureo Codicis libro legitur, & plerisque alijs. Innumeros vtique vidimus, operantes in amalgamationibus & multiplicationibus ad album & rubeum, in omnis generis materia, quę posſit excogitari, maximis laboribus, tantaque perseuerantia, ac tam constanti, vt maiora nequeat, sed nunquam vidimus adhuc argentum tertia parte, media vel minima locupletatum. Infinitas nihilominus dealbationes, vidimus rubificationes, recepta multa sophisticationum in tam variis atque diuersis regionibus, vti Romæ, in Nauaria, Scotia, Turcia, Græcia, Alexandria, Barbaria, Persia, Messinæ, Rhodi, in Gallia, in Hispa-

nia, in Terrasancta, & in conterminis regionibus, in Italia, in Germania, in Anglia, ac per totum ferè mundum in circuitu, nullibi horũ locorum adhuc vidimus, nisi laborantes in rebus sophisticis, herbalibus materijs, animalibus, vegetabilibus, plantalibus, lapidibus mineralibus, salibus, aluminibus, aquis fortibus per destillationes, elementorum separationes, sublimationes, calcinationes, argenti viui congelationes, medijs herbarum, lapidum, aquarum, oleorum, fumorum, ignium, & vasorum admodum extraneorum, at nunquam in congruis operantes materialibus substantijs reperimus. Nonnullos aliquoties in illis regionibus inuenimus, qui lapidis conficiendi modum tenebát, ac rationem: sed in ipsorum familiarem consuetudinem deuenire minimè potuimus. Quamobrem huc atque illuc discurrendo, inuestigando, & experiundo iam consumpseram decies mille, & trecentos coronatos aureos, vendiderá enim quandá possessioné, quæ valebat octo millia florenorum Germanicę monetæ, vt omnibus meis parentibus venissem in maximum contemptum, quia redactus eram ad paupertatem, vt pauca mihi iam residua pecunia maneret, annos tunc sexaginta duos & vltrà nato. Nihilominus ob tantas aduersitates admodum fractus corpore, non animo tamen adeò, vt à concepto desisterem, quin potiùs misericordiæ Dei confidens, bonę voluntatis hominibus atque diligentibus nunquam deficienti, patriam non sine maximo dedecore derelinqués, Rhodum me contuli, nemini hominum vt notus, quærerem si quomodo reperire quenquam valerem, qui consolaretur

ſolaretur meas afflictiones deſideriorum. Vna
dierũ de quodam audiuerã viro valdè religioſo,
magni nominis: rumor erat ipſum habere lapi-
dem tantopere quæſitum, cum quo maximis ta-
men impẽſis amicitiam inij. Mutuo ſumpſeram
à quodam, qui meos parentes optimè nouerat,
octo millia florenorum. Formula ſui laboris e-
rat, aurum & argentum purgatiſsima & foliata,
cum ſublimati mercurij partibus quatuor mix-
ta reponebat in fimum equinum, quę cùm ſtetiſ-
ſent ibidem vndecim menſibus, deſtillabat inde
aquam igne vehementiſsimo: terram in fundo
vaſis reſiduam calcinauimus igne violento per
ſe, aquam verò ſexies iterum deſtillauimus, qua-
uis deſtillatione ſubſidentem terram primę con-
iunximus, toties repetita deſtillatione donec re-
ſidentiam nullam poneret ampliùs. Terræ tritæ
& in vrinali poſitæ ſenſim affuſimus, at fruſtrà
multis laboribus conabamur terrã aqua ſua im-
buere: nunquam enim permiſcere potuimus, aut
efficere quin ſemper nataret ſuper terram, etſi
contineremus in continuo calore ſpatio ſeptem
menſiũ: nulla facta fuit coniunctio nec alteratio,
igne etiam aucto, quo factum vt friuolum opus
relinqueremus, propter quod rurſum temporis
annorum trium, & quingẽtorum coronatorum
iacturam feci. Vir iſte religioſus habebat excellen
tiſsimos libros chimicos, vt ſunt Roſarius ma-
gnus, Arnaldus de Villanoua. Liber verborum
Mariæ prophetiſſæ, in quibus ſtudere cæpi de-
nuò, tantiſper abſtinens ab opere ſpatio quidem
annorum octo: tum primùm cognoui rationi-
bus philoſophicis, & euidentibus, quicquid an-

teà fuerã operatus,nil nisi stultos & manes fuisse labores: maximè cùm considerarem Codicis totius veritatis hoc dictum: Natura, inquit, non emendatur nisi in sua propria natura, natura sua natura gaudet, natura naturam vincit, & natura naturam retinet. Hoc libro tandem edoctus, euasi liber ab omnibus meis sophisticationibus, erroneisque laboribus. Priùs itaque studere volui, quàm operari rursus magnis impensis, & sine fructu. Multas noctes peragebam insomnes assiduè mecum arguens, & concludens in hanc sententiam: Quid opus est (inquam) vt hanc artem ab hominibus quæram, in vanum hac via meipsum torquens? Si norint artem, nunquam patefacient, si non, frustrà cum ipsis versor, & magno dispendio conor ipsorum captare familiaritatem & amicitiam. Consideraui potiùs quibus locis libri maximè conuenirent, in eundem sensum ibidem existimaui latêre potissimùm veritatem, quæ non potest in pluribus: sed in vno tantùm existere: hac via mihi facta est obuiam ipsa veritas: in quibus enim maximè conuenire videbam in vnum, hoc ipsum fuit, quod tam anxiè quæsieram. Quamuis vnus hoc nomine vocet, alter alio, nihilominus vna & eadem est substantia, solus error in diuersitate verborum committitur, & non in concordantijs. Proinde, fili mi, hunc libellum in tui gratiam conscribere volui, ne despondeas animum, nêue decipiaris, quemadmodum ego diu miserrimè seductus fui: tutissima cautela siquidem alienorum exemplo periculorum est addiscere. Sanè credo (ita me Deus amet) istos homines, qui talia scribunt figuratiuè,

uè, aut parabolicè, crines, vrinam, ſanguinem, ſpermata, herbas, vegetabilia, animalia, plantas, lapides minerales, vti ſalia, alumina, cuperoſſas, atramenta, vitriola, boraces, magneſias, quoſcunque lapides & aquas, proponunt in hac aqua legentibus, credo (inquam) impenſarum admodum parum aut nihil in ea feciſſe, neq; laborum quicquam ſuſtinuiſſe, vel ad id mera crudelitate motos. Nam eorum omnium qui hoc labyrintho ſunt intricati, vel impoſterũ eò prolabi poſſent, me miſeret, quoties in mentem veniunt intolerabiles miſeriarum & calamitatum pœnæ, quas perpeſſus ſum. Quiſquis igitur fidem adhibere mihi volet, non ſine maximo commodo ſuo fecerit, ſolùm inde laborem, alios inſtruendo, reportare poſſum. Qui verò credere nolet, ſuo damno tandem experietur, quãta ſit fatuitas aliorum exemplis nil commoueri, nec diſcere velle. Fugite ſophiſticationes Alchimiſtarum nequam, & quoſcunque alios, qui fidem iſtis adhibent. Nam ſi quid boni vos lectura librorum docuit, falſis iuramentis & aſſertionibus adimere conabuntur, ac à via recta vos abducere, nihil habentes quo ſuos errores tandem excuſent, feci ſæpiùs, (inquiunt) at iam non habui quæ ad hanc rem erant neceſſaria, hæc & illa ſi addantur, &c. Niſi fugias potiùs quàm peſtem iſtos impoſtores & nebulones, in hac arte nihil vnquam boni deguſtabis. Priuſquàm ego hoc opus perfeciſſem experimento, duobus annis artem exactè didiceram ex libris, nihilominus ad me cùm venirent eiuſmodi homines deteſtabiles, & nequiſsimi fures, iuramentis imò periurijs aſſerebant mihi ma

nifestissimos errores pro veris experimētis, quos tamen olim delirans maximo dispendio fueram expertus. Nec priùs in bonis meis opinionibus confirmari potui, quàm ipsos omninò desererē, ac studium meum in ea materia totum intenderem, & vigilantissimè prosequerer. Quicunque cupit artem verá addiscere, versetur cum sapientibus: id est, istorum libros legat, & non impostorum, licet obscuris verbis eam doceant. Nullibi claris & apertis descriptos eiusmodi libros reperies, quapropter consideranda possibilia sunt ex operibus naturę, per comparationem istorum ad illa, & è contrà. Sophisticationes omnes fugiendæ sunt: item sublimationes, coniunctiones, separationes, congelationes, præparationes, disiunctiones, connexiones, aliæque deceptiones omnes. Taceant quotquot aliam tincturam affirmant, quàm nostram & aliud sulphur, quàm nostrum occultum in magnesia: item illi qui aliud argentum viuum extrahere præterquàm ex seruo rubeo, & aliam aquam à nostra quæ permanens est, & nulli rei coniungitur, nisi propriæ suę naturæ, nihilq; madefacit aliud præter id, qđ est vnitatis propriæ suę naturæ. Aliud enim acetum non est quàm nostrum, non aliud regimen, neq; alij colores: item non alia sublimatio, solutio, congelatio, putrefactio, &c. quàm nostræ. Suadeo vt alumina, vitriola, salia, & atramenta omnia, boraces, aquas fortes, animalia, & omne quod ex eis prouenit, crines, sanguinem, spermata, carnes, oua, lapides, & mineralia quæque relinquas, pariter & metalla sola. Quamquam enim ex ipsis est introitus, & materia nostra, vt asserūt omnes Phi-

sophi,

ſophi, componi debet ex argento viuo, & hoc alibi non reperitur, quàm in metallis (vt apparet ex Gebro, magno Roſario, Codice totius veritatis, Ariſtotele Chimiſta, Platone, Morieno, Haly, Calib, Maria, Auicêna, Conſtantino, Alexandro, Bendegid, Eſid, Serapione, Arnoldo Villanouano, Sarni Lilio, Daniele, S. Thomæ Breuiloquio, Alberti Tramite, Scoti Abbreuiatione, Senecæ ad Aros epiſtola ad Regem Arabiæ, & Hemus, Euclide ſeptuageſimo capitulo Retractationum, & Philoſopho tertio Metheororũ, per quos omnes affirmatur, metalla nihil aliud eſſe, præter argentum viuum congelatum graduum decoctionibus) his non obſtantibus omnibus affirmatiuis rationibus, ipſa non ſunt lapis noſter, dum in forma ſunt metallica: nam impoſsibile eſt vnam & eandem materiam habere duas formas. Qua ratione poſsint eſſe lapis, qui formam dignam, & mediam habet inter metallum & mercurium, niſi primò corrumpatur, & auferatur eiuſmodi forma? Hac de cauſa Philoſophus, atque Democritus libro 3. Phyſicorum, cap. 2. de Metheoris, inquiunt: Glorientur Alchimiſtę vtvt volent, nunquam formas tranſmutabunt metallorum, niſi per ipſorum in primam materiam reductionem: hoc ipſum habent omnes libri, qui de forma tractant metallica. Verùm, vt intelligatur quid ſibi velit in primã reductio materiam, apprimè ſciendum materiam eſſe primam, rem ipſam in quam immediatè proximeq; ſpecifica forma introducitur, vti prima hominis materia, eſt vtrumque viri ſemen & mulieris. Plerique ignari hanc intelligere putantes reductionem, interpretantur

perperam ad quatuor elementa: nam (vt ipſi loquuntur) ex iſtis conſtant omnia, quæ creata ſunt, abſque dubio: ſed iſta ſunt materia primæ primæ materiæ, id eſt, ex elementis quatuor conſtant argentum viuum & ſulphur, quæ tandem ſunt prima materia metallorum. Etenim elementa quatuor æquè ſunt ad formationem aſini, vel bouis apta, ac ad metalla: primò namq; fieri debent per naturam argentum viuum & ſulphur, q̃ eſſe queant metallorum materia prima. Exempli gratia, homo nõ componitur ex quatuor elementis, exiſtentibus adhuc in elementari natura ſimplici, ſed à natura tranſmutatis in naturá primæ hominis materiæ. Haud ſecùs natura tranſmutans elementa quatuor in mercurium & ſulphur, tum primùm effecit metallorum primam: nam quicquid vltrà fuerit in dictam operata materiam, nihil aliud inde reſultare poterit quá forma metallica. Verùm antea cùm adhuc eſſent elementa, & non argentum viuum, neque ſulphur, natura potuiſſet ex eiſdem elementis procreaſſe bouem, herbam, hominem, aut quiduis aliud à metallo differens. Ex præcedentibus liquet apertiſsimè, quatuor elementa non eſſe metallorum primam, ſed argentum viuum & ſulphur. Alioqui iuxta ſententiam illorum, ſequeretur inde homines, & metalla, herbas, plantas, animalia bruta, in ſumma cuncta nil niſi rem vnam exiſtere ſine differentia, quo nihil abſurdiùs vnquam dici poteſt. Item inde ſequeretur, etiam ex metallis homines generari poſſe, cùm iſti pariter, vt illa, conſtent ex elementis, & vltra quiduis ex quouis fieri, necnon ſimile ſibi ſimile nõ producere, non

eſſe

esse generationem, neque semina, nullam rerum differentiam, si actu omnia essent vna substantia. Vt ad primá redeamus materiam, vtemur exemplo hoc videlicet, semen viri per se, & semen per se mulieris, non sunt prima materia fœtus, quoniam natura potest ex eis ad hunc modum separatis, aliud quid producere monstrosum, velut substantiam verminosam: sed ex amborum in vnum coniunctione, vt vnius virtus alterius virtutem in se recipiat, & amplectatur, tum demùm natura nihil aliud inde producere potest, præter formá infantis, quòd hic sit finis illius materię, & non alius. Natura non potest itaque aliam introducere materiæ formam, ea sola, ad quam finaliter est inclinata, dispositaque: spermatica igitur vnio duntaxat, est prima materia eius, vel eorum à quibus semina decisa, vel separata fuerunt, quę nullam aliam formá recipere potest, quàm propriæ suæ speciei, ad quam est disposita. De dispositione ad finem rude satis hoc sit exemplum: Si quis aliquò festinet iter, priusquàm eò deuētum sit, multæ occurrunt viæ huc atq; illuc deflectentes, at vbi semel in rectam gradum direxerit, perseuerans in ea, tandem eò perueniet, quò statuerat ire. Ad hunc modum singula propriam viam, ac materiam habent, per quá & ex qua facta sunt, & non ex omni materia quoduis, neque modo quouis perficitur. Manifestum est vtiq;, rem omnem habere sibi similem & præcedentem, ex qua producitur naturaliter, vt inde nihil aliud fieri queat, velut in equi formationem, requiritur natura quæpiam equina in spermaticam substantiam transmutata, ex duabus contrarijs materijs

(ſub eadem equina ſpecie tamen) vnitis: item ad hominem ipſa natura non ſumit ſubſtantiam equinam principaliter: habet enim vna quæque ſubſtantia proprium, ac principale ſemen ex quo fit, ac per ſeipſam in ipſo multiplicatur, & per aliud neque alio modo quopiam. Patet ex verbo Dei, cùm creaſſet hominem virum & fœminam, creſcite & multiplicamini, ex veſtramet ſubſtantia, videlicet vobis ſimili: aliis ſuis creaturis nàmque dixerat anteà, Producat vnumquodque fructum ſuum & ſemen in ſeipſo, multiplicetur, &c. Si ex vno generari voluiſſet vnumquodq; Deus, non tot ac tantas feciſſet creaturas, tamq; diuerſas, nec opus fuiſſet cœlo, neque luce, ſed elementa quatuor ſemper vnum & idem protuliſſent, quod abſurdiſsimum eſſet. Proinde ex omnibus fecit omnis generis diuerſa, vt vnumquodq; ſibi ſimile generaret. Nunquid ante diluuium Dominus Deus dixit Noe, Sume tecum in Arcam ex omnibus animalibus vnita paria maſculum & fœminam, vt poſteà quodq; multiplicetur in ſua ſpecie, & non aliter fieri videmus? Patet igitur ex præcedentibus ad vniuſcuiuſq; generationem, opus eſſe ſui ſimili, vt ex mandato Dei, diuerſæ rerum radices ab ipſo creatę multiplicarentur in diuerſa, ſub propria quodlibet ſubſtantia. Per Philoſophorum autoritates id ipſum probatur: Scotus enim apertè loquitur, ex argẽto viuo coagulato, & ex argento viuo ſulphureo, prímã materiam fieri metallorum omnium. Item in Turba quidam Noſcus nomine, Rex Albaniæ, loquitur ad hunc modum: Ex homine aliud nil niſi homo fit, ex volatili niſi volatile; ſimiliter ex bruto quouis

quouis animali nil nisi bruta bestia: natura nàmque in alio non emendatur, at solùm in sua natura. Idem à Io. Mechungo dicitur in suo testamento; Quæuis arbor suum fructum producit, vt pyrus pyra, poma pomus: pariter & metallo generatur, atque multiplicatur metallum, & nullo alio. Item Geber in Summa nonnullis locis bene in hàc sententiam scripsit, (quamquam in plerisque suis libris ferè omnibus de studio scabrosus totus & sophisticus) inquiens: Exactissimè singula sumus experti suis, idq; probatis rationibus, nihil potuimus vnquam reperire permanentis in igne, præter viscosam humiditatem solam, radicem omnium metallorum, reliquæ omnes humiditates ab igne per euaporationem facilè fugiunt, & per separationē vnius elementi ab alio, velut aqua per ignem: pars vna in fumum abit, alia in aquam, in terram alia manente in fundo vasis: sic in omnibus, quoniam quæ in homogeneatione haud benè sunt vnita, minimo consumuntur igne, ac separantur à sua naturali compositione. At humiditas viscosa, mercurius videlicet, nunquam in eo consumitur, nec separatur à sua terra, nec ab alio suo elemēto; nam vel omnia simul manent, vel simul abeunt, vt nihil omninò de pondere pereat. His verbis itaque Geber concludit, ad hunc pretiosum lapidem nullo alio opus esse, quàm sola substantia mercurij per artem optimè mundati, penetrantis, tingentis, stantis in prælio aduersus ignem, & in diuersa separari se non permittentis, at semper in sola sua mercuriositatis substantia constantissimè persistentis, tum demùm (inquit) coniungitur metal-

lis in profundo radicaliter, formam ipsorum corrumpendo, ac aliam introducendo iuxta virtutem & colorem elixiris, aut medicinæ tingentis. Item Aros ille Rex magnus & doctissimus ait: Nostra medicina fit ex duobus vnius essentię, videlicet ex vnione mercuriali fixæ, & non fixæ naturæ, spiritualis & corporalis, frigidæ & humidæ, calidæ & siccæ, & ex alio fieri nequaquam potest. Etenim artis industria nihil infert noui, nec adfert ad naturam in sua radice, verùm adiuta natura per artem, vt decet vincula soluendo: item ars per naturam adiuta discendo ab operationibus eius, & in suppeditatione materię, simul ambæ desiderium adimplent, ex voto diligẽter operantis. Ad hæc Morienus ait: Miscete & proiicite medicinam super corpora perfectione diminuta, vel imperfecta: & hoc aliud esse nihil dicit, præter argentum viuum exaltatum arte super argentum viuum imperfectum: ex his docent apertè nihil aliud esse, quàm argentum viuum. Adfert Arnaldus Villanouanus: Totum studium tuum intendatur, in digerẽdo & coquendo mercuriosam substantiam, & pro sua dignitate corpora digna reddet, quæ nihil aliud existunt, quàm substantia mercuriosa decocta. Infinitis rationibus probari posset, mercurium duplicem esse solam materiam primam, & proximã omnium metallorum, & non elementa quatuor, quæ sunt remotissima. Dixerit quispiam errorem suum protegere cupiens, ex tuis (inquit) contra teipsum adduco, elementa quatuor postmodùm in mercurium & sulphur, quę metallorum prima materia sunt, arte reduci, hac via subtiliora facta sunt

eius-

eiusmodi separatione præcedente, q̄ si sine hac statim in mercurialem substantiam adducta fuissent, materiamque proximam. Vt hoc refellam tamquam erroneum & falsum, ex ista vana opinione sequeretur facilè superfluā esse naturam, si spermata rerum arte fieri valeant, sic homo generaretur absque homine solùm ex quatuor elementis absque alia natura media, vel alteratione, non aliter & principia fierent compositionum, quod pugnat contra omnem rationem naturalem. In hac arte siquidem natura produxit materiam, in qua postmodùm iuuatur arte. Sequeretur etiam ex ea falsitate medicum arte sua, vel herbis resuscitare posse mortuum, aut morientē hominem sanare, contra dictum Auicennę & Rasis. Medicina solùm auxiliatur naturæ, qua quidem absente vel deficiente, nihil operari potest illa, vt si proiiciatur in corpus mortuum laxatiua, non purgat, quia per naturam non recipitur actio. Quod Hypocrates in Aphorismis & principijs naturalibus, diuinus magis quàm humanus, ac velut spiritus corpore carens, testatur, inquiens: Ars præsupponit rem aliquam à natura sola creatam, in qua præstat auxilium ipsi naturæ, & hæc arti. Proinde constat artem indigere materia, quę sit à natura creata, & non ab arte, à qua si esset, quid opus natura foret in eis, quæ non est operata, cùm de suo nihil adsit: sola ars perficere posset absq; alia re extranea, & præter naturam. Patet multis irrefragabilibus testimonijs, & euidentissimis, naturā ex seipsa procreare naturas spermaticas, ac præparare: tandem ars per coniunctionem in eis operatur, ad finem tendens, in

quem natura crearat. Quamuis etiam, si fieri queat, vt metalla reducantur in quatuor elementa, priùs oporteret in mercuriũ & sulphur, quàm in elementa separari necessariò, postmodùm elementa rursus in sulphur & argentum viuum, vt fiant proxima natura metallica: quæ stultitia quæso hæc esset? Cùm hæc omnia sint vnum idem, & eadem substantia, quæ nouam nõ acquirit inde naturam, neque materiam, ab eiusmodi reductionibus, at solùm manet quod anteà fuerat. Quid istis frustaneis igitur laboribus indigemus, si tantundem substãtiæ habebatur, cùm essent in forma spermatis argẽti viui & sulphuris, atq; post reductionẽ in elemẽta quatuor, & nihil acquirant noui, non in virtute, non in pondere, neq; quantitate, vel qualitate? ea de causa videlicet, quia nulla materia sibi fuit adiuncta, quæ digniora reddidisset, vel cũ ipsis fuisset exaltata, sed vnica tantùm huc atq; illuc circunducta materia sola, præter additionẽ: quapropter in forma proprij spermatis æquè valida, ac in forma elementorum. Ad nostrum lapidem si opponatur idem, nempe nihil etiã acquiri sibi, negatur: nam ipsum reducimus, vt in ea reductione fiat coniunctio nouæ materiæ vnius & eiusdem radicis, præter quàm reductionem fieri nequit, atqui accedit etiam additio materiæ. Duarum vtique materiarum vna subuenit alteri, quo resultet inde longè dignior materia, quàm erant per se seorsim ante coniunctionem. Est igitur ista reductio nostra necessaria, quòd per eam materiæ nouam acquirunt formam & virtutem ob additionem materiæ nouæ: quæ non fit in alijs reductioni-

bus

bus elementorum, in quibus aliud nihil apparet fieri quàm circunductio materiæ nudæ sine forma, citra omnem innouationem, exaltationem, & acquisitionem alicuius formæ, vel materiæ nouæ. Vnde liquet reductiones istorum hominum esse meras phátasias, vanas, & erroneas. In huius rei confirmationem aptissimè loquitur quidam nomine Guilhelmus Parisiensis, vir in hac arte doctus: In creatione hominis (inquit) primò concurrunt in vnionem duo spermata, qualitatibus differentia, quarum qualitatum in vno est vna frigida & humida, & in altero altera est calida & sicca, quæ in vtero materno digeruntur mixtione virtutis vtriusque seminis, & augmentatione per humiditatem sanguinis, qui est eiusdem substátiæ, cuius est sperma fœmineum, actione virtutis masculini spermatis interueniente, nutritur inde materia dictæ mixtionis, donec fiat substantia media participans cum vtriusque natura, citra vllam diminutionem, vel superfluitatem. Proinde spermata creantur à natura, & non ab arte, quæ nullo modo etiam posset, hoc solùm efficit, in vtero materno coniungit simul ambo. Quamquam etiam ista iuuare potest in mixtione fomento caloris externi, quietis, ciborum optimorum delectu, & facilè digestibilium, cum temperie & moderatione sumptorũ, quibus omnibus aliud nil operatur, quàm rebus iam à natura creatis auxiliari tantùm.

Subiungit idem auctor: Creare spermata non est artis, at postquàm à natura creata sunt, tum demùm ars per solam virtutẽ naturalem existentem in spermaticis materijs iam à natura creatis,

coniungendo, velut naturæ minister, succurrit ipsi rei quidem existenti, at nondum perfectę: nihil tamen addit formę, nec materiæ, neque virtutis. Est igitur generationis prima causa naturalis, & secunda solùm artificialis, quæ posterior absque priore nihil efficit. Frustrà namque terra cultiuatur ad messem, nisi naturalis adsit materia creata per naturam, frumenti granum videlicet. Constat igitur vtramq; ab altera iuuari, naturam ab artę, hanc à natura, & vicissim ambas ad opus facere, cùm naturæ, tum artis. Cùm igitur ab arte spermata creari nullo modo valeant, neq; materiæ metallorum, impossibile fuerit hominem quouis artificio reducere quatuor elementa in spermaticam formam reductiuam, alteratiuam, aut attractiuam, ad finem recipiendi formam, vel actionem tendentē, siue disponentem. At si quis arguat Philosophos dicere quatuor elementa in arte nostra existere debere: sententia quidem eorum est, in duobus suis spermatibus quatuor primas elementorum, quatuor qualitates haberi, caliditatem & siccitatem videlicet, ignem & aerem in argento viuo maturo, quod est sperma masculinum, & frigiditatem atque humiditatem in argento viuo crudo, & imperfecto, quoad finē, quę terra sunt, & aqua in spermate fœmineo, non quòd actualiter in istis sint quatuor partes elementales à se mutuò separatæ, vt sunt quatuor elementa, quæ videmus: etenim haud sic essent materia prima metallorum ampliùs, nec etiam alterari possent aliquo ingenio, vel artificio humano, in formam duorum spermatum metallorum primæ materiæ, vt apertè docet Calib Philosophus,

phus & Albaniæ Rex, ad hunc modum: Scitote nos ab initio nostri operis, nisi duabus materijs duntaxat non indigere, non nisi duæ videntur, neque tanguntur, nec duabus plures intrant in magesterij nostri principium, medium, & finem: verũ istis duabus qualitates quatuor insunt virtualiter: in maiori namque spermate, velut in digniore, duo digniora continentur elementa per qualitates, ignis & aer videlicet: in altero verò spermate natura sua crudo & imperfecto, reliquę duæ qualitates habentur, & alia duo minus digna elementa, quæ terra sunt & aqua: per Calib apertè satis patet, in hac arte non esse nisi duas materias spermaticas, vnius & eiusdem radicis, substantiæ & essentiæ, scilicet mercurialis, solius substantiæ viscosæ & siccæ, quæ nulli rei iungitur in hoc mundo, præterquàm corporibus. Idipsum asserit manifestè Morienus libro suo, inquiens: Durum aquaticum, & molle reddito durum, vt ei coniungatur aqua, celato, vel abscondito potiùs ignem sub, vel in aqua frigida: hoc est, iunge sperma masculinum, quod aliud nihil est, quàm mercurius coctus & maturus, continens in se per digestionem elemētum ignis, cum spermate fœminino. id est, cum aqua viua. Item Isudrius in eandem sententiam loquitur in Turba Philosophorum: Aquam igni permisceto, hæc est vnio spermatica potentialiter, proxima lapidis nobili perfectioni, ad eam recipiendum. Et in Codice totius veritatis, quidam Philosophus nomine Artefimalef: Coniunge rubeum virum, albæ suæ fœminæ, in rotundo cubili circundato corticum igne, continuo quoque calore fouea-

C

tur ibidem, vsque dum fiat coniunctio hominis cum aqua philosophica, & non vulgari: id est, in continente hoc, omne inest quod ad vsui perfectionem requiritur: tum demùm ista coniunctio dicitur prima lapidis materia, & non aliter. Nam in se continet fixi naturam, qua fixatur, atq; spiritualem naturam, dignamque substantiam nobilissimi lapidis. In summa qui probè Philosophos intelligit omnes, optimè concordare videt in omnibus, qui verò nõ sunt artis filij, sed ignari, dissentire perperam iudicãt. Postquàm de prima materia metallorum abundè satis loquutus sum, argumentis quoque firmissimis, & autoritatibus dignis mercurium & sulphur esse probaui, latiùs vt progrediar in gratiam & vtilitatem auditorum, in hac sequenti parte libri mei tertia, dicã quid sint mercurius & sulphur: & quemadmodum in terra metalla generentur, eorumque differentias, adductis Philosophorum autoritatibus, à quibus didici quę de lapide scio, Deo dante gratiam & intellectum.

PARS TERTIA LIBRI D. BERN. *Comitis Marchiæ Treuisanæ, qua per ipsum tractatur de radicibus & principijs Metallorum, idq; rationibus & autoritatibus euidentissimis, atque philosophicis argumentis.*

IN primis non ignorandum est, diuinum hoc Genesis opus, quo Deus in principio creauit materiam confusam & inordinatam: plenam tamen ex eius voluntate multis ac infinitis materijs, ex qua traxit

xit elementa quatuor, & ex istorum commixtione creauit animantia, diuersasq; creaturas, nonnullas esse voluit intellectiuas, sensitiuas alias, vegetatiuas & minerales. Intellectiuæ creatæ sunt ex quatuor elemẽtis, at ignis & aer in istis dominantur magis, quàm alia duo. In sensitiuis tamen minuitur ignis, quòd aer æquè dominetur ac ille, velut in animalibus brutis, equis, asinis, canibus, auibus, &c. Vegetatiuæ pariter ex quatuor constant, in his dominantur aer & aqua: sed aer dignitate diminuitur per aquá, & ista per solam substantiam quandam terrestrem & vaporosam. Minerales verò creaturæ, licet ex quatuor etiam constent, prædominentur tamẽ terra & aqua: sed aquæ dignitas est terrosa magis, quàm aquatica. Diuersarum sunt formarũ, at multiplicari nunquàm possunt, nisi per reductionem ad primam sui materiam, cæteris anteà dictis proprium semen in seipsis habentibus, in quibus delitescit omnis ipsorum multiplicationis & finalis compositionis virtus. Materia metallica constat ex solo mercurio frigido & humido crudo, in quo sunt etiam elementa quatuor, scilicet calidum, humidum, frigidum & siccum: quorum duo dominantur, frigidum & humidum: subiecta sunt istis calidum & siccum. Cœlestis motus calor circumcirca terram penetrás, & venas eius, est tam remissus ac temperatus, vt vix perceptibilis, at continuus: noctu pariter ac diu semper æqualis. Calor hic non prouenit ex Sole (quod nonnulli fatui volunt) sed ex reflexione sphæræ ignis acrem circuentis, & etiam ex continuo motu corporum cœlestium, calorẽ continuum & lentum

excitantium vix imaginabilem. Quamuis etiam calor mineralium esset à Sole (ex sententia Raymundi Lullij & Aristotelis) nihilominus calor esset continuus, quia Sol dies & noctes circum terram incessanter voluitur. Verùm istorum opinio falsa est, quoniam Sol non est calidus, neque frigidus, at motus eius est naturaliter calidus. Calor itaque proueniens ex motu corporum cœlestium, assiduè versatur in venis terrę: non tamen calefacit (vt putant nonnulli stultè loquentes) mineras: nam si vel minimè calefaceret, hoc tantillo calore actiuo, minore spatio temporis quam annorum decē, decoqueretur mercurius in perfectionem Solis, quòd vix centum fieri consueuit. Terra siquidem est frigida & sicca, mineræ quoque sunt in centro terræ: priusquàm igitur vel tantillùm caloris percepissent à Sole actualiter, nos q sumus proximiores adureremur prorsum: intensissimus esse deberet enim, si terram & aquam frigidissima corpora penetrans, nihilominus calorē adhuc retineret, cùm ad centrum peruenisset, non extinctū penitùs. Verùm enimuerò hæc naturaliùs intelligi debēt ad hunc modum: Cùm ipse mercurius componatur ex quatuor elementis, calefactis igitur istis à communibus & generalibus per suum proprium motum, naturalis calor excitatur ab eiusmodi motione: pariter ignis & aer existentes in mercurio mouentur, & sensim eleuātur, cùm digniora sint elementa quā aqua & terra mercurij, nihilominus humiditas & frigiditas dominātur. At quia calor & siccitas digniora sunt elementa, vincere conantur alia duo, videlicet frigiditatem & humiditatem

tem in mercurio denominantes: nam cœlestes motus excitāt alios motus calorum naturalium, per quos mercurij motus, i. qualitates mouētur. Postmodùm successu longo temporis mercurij siccitas vincit gradum vnum suæ humiditatis, & fit plumbū, alium quoq; deinceps gradū vincit, & fit stannum. Tandem calor mercurij iterū paululum humiditatis ex frigiditate vincit, & fit luna. Calore plus adhuc dominante, fit æs, vel venus, & posteà ferrum atque sol perfectus. Hac via duæ qualitates, quæ priùs succumbebant frigiditate & humiditate victę, modò vincunt alias, ac dominantur caliditas & siccitas, quæ sunt in excitatione sua sulphur, & mercurij frigiditas atque humiditas sunt ipsemet mercurius. Non quòd sulphur hoc sit quidpiam à mercurio diuisum, aut separatum: sed est solùm caliditas & siccitas, quę non dominantur in frigiditatem & humiditatem mercurij. Hoc sulphur posteà digestum dominium habet in duas alias qualitates dictas, frigiditatem, humiditatem, & suas imprimit virtutes. Per eiusmodi graduum decoctionum varietates, fiunt metallorum diuersitates. Plumbum ab igne continuè fugit, auolatque, non alia de causa, nisi quia frigiditas & humiditas sui mercurij, nondum alteratæ fuerunt per caliditatem & siccitatem sui sulphuris, quæ quidem in eo nullo modo dominātur, alioquin ab igne plumbum quantumuis etiam vehementi, nō absumeretur, quinimò mercurius eius gauderet in sibi simili. Pariter & alia metalla quæque fugiunt ab igne, præter solem, quia sunt adhuc frigida humidaq;, plus vnum alio, iuxta maiorem cum dictis qua-

litatibus participationem, vel minorem fugiunt (inquam) quod sibi contrarium est, sustinereq; nequeunt. Omne siquidem naturaliter fugit ab aduersario, simili verò delectatur: inde sequitur, solem aliud nil existere, quàm purum ignem in mercurio, cùm ab igne, quantumcunque vehementi non recedat, alijs omnibus illum non sustinentibus, vno minùs alio, plúsue, vt magis accedunt, vel recedunt ab ignis complexione. Sulphur enim aliud nihil est, quàm purus ignis occultus in mercurio, qui longo successu temporis in mineris excitatur, atq; mouetur motibus corporum cœlestium (vt suprà dixi) digeritque frigiditatem & humiditatem in mercurio, pro varietate graduum decoctionis & alterationis in diuersas formas metallicas, quarum prima plumbum minùs calidum & humidum: secunda stannum: tertia argentum: quarta cuprum: quinta ferrum: sexta sol, qui quidem in perfectione suæ naturæ metallicæ, purus est ignis à sulphure digestus existente in mercurio. Ex his manifestè rursum patet, sulphur non esse quid per se seorsim extra substantiam mercurij, neque vulgare sulphur, alioqui materia metallorum non esset homogenea (quod pugnat contra Philosophorum omnium assertiones) qui huiusmodi qualitates dominantes vocauerunt sulphur, à similitudine, quia substantiam habēt inflammabilem, velut sulphur calidá & siccam, cui insunt. Vnde liquet apertissimè, formas metallicas à natura solùm ex pura substantia mercuriali creatas esse, non extranea, Gebro sic atteſtante. In profundo (inquit) naturæ mercurij, est sulphur, quod fit

longo

longo ſucceſſu temporis in venis minerarum terræ. Manifeſtiùs hac de re loquūtur Morienus & Aros: Noſtrum ſulphur (inquiunt) non eſt vulgare, ſed fixum, & non volatile, de natura mercurij, & non ex alia re quapiam. Naturam exactiſsimè imitamur, quæ in ſuis mineris aliam non habet materiam, in quam operetur, præterquàm puram formam mercurialem, vt etiam apparet optimis rationibus, autoritatibus, & experientia. Mercurio huic ineſt ſulphur fixum & incombuſtibile, quod noſtrum opus perficit, abſq; alia ſubſtantia quàm pura ſubſtātia mercuriali. Non aliter loquuntur Calib, Bendegid, Ieſid, & Maria: ſed clarè ad hunc modum: Natura metalla ſua procreat ex calore, & ſiccitate mercurij, frigiditatem & humiditatem ſuperantibus, alterando, & alia nulla perficiuntur eſſentia, vt omnibus Philoſophorum libris affirmatur, quos omnes allegare prolixum foret. Nonnulli perperam exiſtimant in procreatione metallorum interuenire materiam aliquā ſulphuream: ſed contrà manifeſtò patet, in mercurio ſulphur incluſum eſſe, quandó natura operatur: verùm nō dominatur in ☿, niſi per motum calidum, quo ſulphur dictū alteratur, & vnà ſimul aliæ duæ mercurij qualitates: ad hunc itaque modum natura per hoc ſulphur in terræ venis generat metallorum formas diuerſas, pro diuerſitate graduum alterationum. In eo pariter imitamur naturam, cùm nihil extraneum ad materiam noſtram aſſumamus, atqui noſtro argento viuo ineſt ſulphur incombuſtibile mercuriale, quod nihilominus adhuc non dominatur, ſed frigiditas & humidi-

tas mercurij volatilis, vſque dum actione conti-
nui caloris ſuper hoc noſtrum argentum viuum
perſeuerantis, fixum per totam ſubſtantiam vo-
latilem mixtum dominetur, & vincat mercurij
frigiditatem & humiditatem, ac tandem fixi cali-
ditas, atque ſiccitas, quæ ſunt eius qualitates, in-
cipit aliarum dominari, ac pro gradibus huius
alterationis mercurij, per ſuum ſulphur diuerſi
colores oriuntur, quemadmodum nec aliter, q̃
per naturam ipſam in mineris. Colorum eiuſ-
modi primus eſt nigredo ſaturnea: ſecundus al-
bedo iouialis: tertius lunaris; quartus venereus;
quintus martialis: ſextus ſolaris: ſeptimus verò
vno gradu per nos altiùs adducitur, quàm per
naturam: ſiquidem perficimus, & pluſquàm per-
fectum reddimus rubeo ſanguineóue colore exal
tatiſsimo. Proinde cùm ſit pluſquàm perfectum,
eatenus alia perficit: nam ſi non perficeretur vl-
teriùs quàm à ſua ſimplici natura, quid opus eſ-
ſet tantū impendere temporis, vtputà menſium
nouem cum dimidio, cùm à natura preter tantos
labores eiuſmodi corpora habere poſsimus iam
creata. Verùm oportet, vt anteà dixi, corpus ma-
ſculinum pluſquàm perfici, idque per artem na-
turam imitantem, quo ſua pluſquàm perfectio-
ne, abundantiq; radiatione perficere queat, alia
imperfecta, in pondere, colore, & ſubſtantia, in ra
dicibus & principijs mineralibus. Quis igitur
adeò præſumptuoſus, vt credat illud perficere
poſſe, taleque reddere, quale deſideramus alio
quopiam extraneo, in quo nulla radicalis habe-
tur commixtio? In Turba quidem Ariſteus no-
mine, qui mundum vniuerſum gubernauit an-
noſ

nos sedecim sua sapientia, post Hermetem excellentissimus, de quo legitur in Chronicis Salomonis, ipsum congregasse discipulos Pythagoræ, ac nunquá mentiri solitum: quapropter veridicus appellatus ab Astrologis, ait: Natura non emendatur nisi in sua natura. Non potest igitur nostra materia aliter, quàm in sua propria emendari. Parmenides idem loquitur, qui me primùm retraxit ab erroribus, & in rectam viam direxit. Patet vtique naturam metallicam non emendari, præterquàm in sua natura metallica, & non in alia quauis, adeò vt hac via per nostrã artem perficiamus aliquot mensibus, quod ipsa natura vix mille possit annis. Nam in mineris calor ferè nullus, qui se vel tantulus inesset, opus naturæ celerrimum foret. At in arte nostra duplicem calorem habemus, sulphuris videlicet, ac ignis, vt alter alteri subueniat. Non est ignis (vt volunt Constantinus & Empedocles) de substantia materiæ, qui tamen opus augmentat, alioqui sequeretur eiusmodi calorẽ indies magis ac magis penetrare, quod est erroneum. Verùm ignis duntaxat omnẽ artem regit, quo natura vtitur, aliud nihil adferre possumus. Igne vehemẽti verò non alterátur inter se vicissim, neque mouentur. Fiat igitur ignis digerens, continuus, non violentus, subtilis, conclusus, aereus, circundatus, alterans, & non comburens: ita me Deus amet, iam tibi narraui omnem ignis construendi modum, considera igitur, ac rumina verba mea particulatim: siquidem ignis omnem comprehendit artem, vt patet ex omnibus locis Codicis veritatis. Considera pariter quid Rosarius magnus in hanc sen-

tentiam adferat: Cauete (inquit) ne ſolutionem veſtram acceleretis, perficere volentes illam antè requiſitum tempus: nam hæc præcipitatio ſignum eſt priuationis coniunctionum: ſit igitur ignis veſter perſeuerans, ac lenis, in modum gradus naturæ, corporibus mitis, digerens, & frigus excludens.

Item adfert ad hæc Maria Prophetiſſa: Vehemens ignis impedit coniunctionem, & album in rubeum tingit coloris florũ papaueris ſylueſtris, quod quidem per teipſum poteris imaginari, & ex opere, quemadmodum ego, diſcere. In calore fimi fruſtra tenui, & in igne carbonum abſq; medio, materia mea ſublimata eſt, nõ ſoluta. Verùm in igne quem dixi, vaporoſo, digerẽte, continuo, non violento, ſubtili, circuente, aereo, claro, clauſo, incomburente alterante, penetrante, & viuo benè ſuccesſit. Iam ſi fueris qualem te decet eſſe verum inquiſitorem, facilè per hæc verba intelliges qualis eſſe debeat ignis. In Turba habetur, experientia artificialis te docebit qualis ſit ignis. In Lumine Ariſtotelis Chimiſtæ: Mercurius (inquit) in triplici vaſe coquendus eſt, ad euaporandum & conuertendum actiuitatẽ ſiccitatis ignis, in humiditatem vaporoſam aeris circuentis materiam. Geber & Seneca hoc ipſum affirmant: Ignis (inquiunt) materiam noſtram non digerit, ſed calor eius alterans, ſiccus per aerem exiſtimatus, quod medium eſt quo ignis mouetur, & humectatur. De hoc dicere hactenus diſtuli: nam ignis omnia perficit, vel deſtruit. Aros & Calib: In toto noſtro opere (inquiunt) mercurius & ignis tibi ſufficiant, in medio, & in fine:

ſed

ſed in principio non ita ſe res habét: ſiquidem non eſt mercurius noſter: quod intellectu facilimum. Item Morienus ait: Scitote noſtrum Látonem eſſe rubeum: ſed inutile nobis exiſtit, vſq; dum albus fiat. Scitote etiam aquam tepidam penetrare, ac albefacere, quemadmodum ipſa eſt, & ignem humidum & vaporoſum omnia operari.

Rurſus Bendegid, Io. Mehungus, & Haly: Vos qui dies & noctes (aiunt) quærentes, veſtras dilapidatis pecunias, facultates, & opes veſtras conſumitis, atque tempus inutiliter, torquetis ingenia veſtra circum librorum ſubtilitates, admonitos ex charitate vo'o (per compaſsionē) velut pater motus, erga filium: vt (inquam) albificetis Latonem rubeam, per aquam albam ſuffocatam, atque tepidam: cæterùm frangite tot ſophiſticos libros, tot regimina, tantaſque ſubtilitates relinquite, mihi credite, vt benè ſit vobis: vana ſiquidem hæc ſunt opera cuncta, præter id, quod iam vobis dixi: & in hunc ſcopum tendunt omnia, quæ ſcripta ſunt. Quid meliùs clariúſue dici poſſet vnquam?

Codex etiam omnis veritatis ad hæc: Dealbate (inquit) rubeum, & poſtmodùm rubeum faciatis album, in eo tota conſiſtit ars, eiuſq; principium & finis. Ego autem dico tibi, niſi nigrum effeceris, minimè dealbare poteris, ſiquidem nigredo eſt initiū albedinis, & nigredinis finis, eſt ſignū putrefactionis, corporis penetrati iā & mortificationis. At hæc inquit Morienus ille ſapiens philoſophus Rom. Niſi putrefiat & nigreſcat, nō diſſoluetur, & niſi diſſolutum fuerit, ab aqua ſua

non poterit penetrari, neq; dealbari: vnde nulla coniunctio, mixtio nulla, & per consequens nulla prorsum vnio, quæ postrema fieri non potest absque mixtione: item compositio præcedere debet alterationem. Ad hunc itaque modum per eiusmodi gradus nostra materia tractatur ad imitationem operis naturæ, in omnibus absque diminutione vel additione cuiusuis alterius. De ponderibus verò, ne quis multũ sit anxius, quænam sint, & qualia, quibus natura vtitur, sciendum vtique minerarum locis non haberi: nam vbi solùm vnum, quid his opus esse videtur, & alibi quàm inter duo, vel plura? Pondus autem nostrum est respectu sulphuris existentis in mercurio. Siquidem (vt anteà dixi) elemẽtum ignis, quod in mercurio crudo non dominatur, hoc ipsum est, quod materiam digerit. Quapropter omnis, qui verè Philosophus erit, optimè sciet quantò subtilius est elemẽtum ignis alijs elementis, & ista vincere quanta proportione valeat. Pondus igitur est in elementali prima compositione mercurij, & nõ in alio quouis opere. Proinde compositio primo loco fieri debet, vel coniunctio, postmodùm alteratio, posteà mixtio, & postremò tandem fert vnio. Quicunque volet in his imitari naturam, huius obseruet ordinem atque pondera duntaxat, vt Codex omnis veritatis habet. Si confectio fiat absque pondere, retardabitur opus, quò fiet vt animum facilè despondeas. In hanc sententiam optimè loquitur Albugazal præceptor Platonis: Terrena potentia super sibi resistens, pro resistentia dilata, est actio agentis in ista materia. Verba sunt merè aurea, ponderum funda-

fundamentum nobis aperientia,quæ non facilè, nisi doctus, intelliges, vel à quopiam explicata fuerint, insigniter docto. Ipse tibi libenter exposuissem, nisi Deo votum, æquitati, Philosophisq; præstitissem, me nunquam nudis verbis expositurum, aut vulgato sermone pondus, materiam, neque colores, at solùm parabolis (vt infrà mox audies) veris & perfectis, absque diminutione & superfluitate, ad imitationem sapientum. Anteà dixi de huius artis inuentoribus, eisque qui habuerunt, me quoque habuisse perfecisseque lapidem à principio vsque in finem fassus sum: item de imposturis, quas sustinui, & propter eas ingentes impensas & labores intolerabiles, ab anno decimo octauo ætatis meæ, vsque ad annum sexagesimum quartum, priusquá artem adeptus essem. Verùm si habuissem ab initio libros omnes, quos postea nactus sum, citiùs ad eam haud dubiè peruenissem: at nihil aliud quàm falsissima legebam recepta, & libros erroneos: præterea non nisi cum peruersissimis furibus, hominibus nequam, & impostoribus communicare contingebat. Sed postquàm sciui, familiarem notitiam habui cũ quindecim bonis viris, qui pariter sciebant lapidis artificium, & præcipuè cum quodam Barbarino (sciueram nihilominus artem duobus annis priusquâm elaborassem, vel perfecissem) hic inter disputandum (cùm ex improuiso dixissem, me nondum expertum fuisse) conabatur à proposito vero diuertere, quapropter deserui societatem eius. Disputabamus potissimùm de modo celandi, & contegendi hominibus indignis artem. Verùm in ignis structura scri

bentum alij disentiebant ab alijs, quamuis ad eundem scopum tenderent omnes, vt nempe fieret ad hunc modũ, ne fugiens priùs auolet quàm ipsum persequens, quocumque modo pararetur ignis. Conclusionem igitur hanc meam vt intelligas, arrige attentiùs aures. Opus nostrum fit ex vna radice, & ex duabus substantijs mercurialibus, crudis, assumptis, & ex minera tractis, puris, & mundis, igne coniunctis amicitiæ, vt exigit ipsa materia, assiduè coctis, vsq; dum ex duobus vnum fiat, in quo quidem vno corpus spiritus, & iste corpus facta sunt à commixtione.

Postmodùm augeatur ignis dònec fixum corpus, tingat nõ fixum suo colore naturaque: nam vbi ritè mixtum est, omnia vincit, ac ad suam naturam & virtutem adducit, ac tandem superat & tingit millies millena, ac decies millies millena: id qui vidit, is pariter credit. Ad hunc itaque modũ virtute, quantitateque multiplicatur, vt fatentur venerabilis ille Pythagoras, Isudrius, & Codex omnis veritatis. In nullo vnquam librorum reperi multiplicationem, præterquàm in Rosario magno, in Pandectis Mariæ, in Veridico, in Testamento Pythogoræ, in Turba, in Morieno, in Auicenna, in Bolzain, in Albugazal frater Bendagid, in Iesid Constantinopolitano, at in alijs si habebatur, non intellexi, nec ab ipsis addiscere potui. Noui quendam ex Marchia Anconę, qui lapidem optimè nouerat, multiplicationẽ autem ignorabat, hic me sedecim annos integros sollicitè insequutus est, vt disceret, verùm ex me nunquam sciuit, libros enim quos dixi, habuit vt ego. Totam speculatiuã igitur, & principia mineralia,

cum

cum suis rationibus detexi, quibus verum à falso discerni potest, modò verò practicam attexere visum est, obscuris verbis tamen, vt egomet elaboraui, & quater composui dictum lapidē. Quicunque igitur hunc meum libellum habuerit, ac legerit, ab omni liberari meritò deberet anxietate, necnon veritatem cognoscere citra defectum, dilucidiùs enim scribere haudquaquam potuissem, nisi rem ad oculum demonstrarē, quod quidem omnis ratio dissuadet. Ipse tu cùm sciueris longè me cautiùs velabis, ægreque feres me tam apertè scripsisse. Voluntas Dei vetuit omnibus palàm fieri, quod valdè paucis notū esse bonum est, vt in Turba passim legitur.

QVARTA PARS LIBRI BERNARdi Comitis Marchiæ Treuisanæ, de practica Philosophici lapidis.

CVM in hac arte maximè profecisse me percepissem, cœpi doctos in ea potissimùm quærere ac frequentare: decet enim probatos viros sibi similibus adiungi, & non alijs. Cùm igitur per celebrem quandam ciuitatem Appuleam Indiæ transirem, audiui doctissimum in ea residere virū in omni scientiarum genere, qui parem in hoc mundo non haberet. Hic prætium disputationibus instituerat omnibus in arte peritis, libellū folijs & cooperto-rio puro, putoq; auro fabrefactum. Quapropter honoris auidus, animum facere mihimetipsi non dubitaui, ac ad præscriptas disputationes dispone-re, addente mihi, ad hanc susceptam prouinciam,

calcaria verò doctißimo, veniente mihi in mentem etiam, audētes ad ſublima prouehi, timidos deijci, ac perpetuò humi degere, viriliter in paleſtram tranſij, fatoque palmam obtinui diſputationis coram aſtantibus, libellusque premij fuit mihi per facultatem philoſophiæ admodum honorificè oblatus, vt circumſpectarer ab omnib9. Deinceps animi ſtudio fatigati recreandi gratia, campos amœnos & prata quærens, in lympidiſſimum incidi fonticulum, pulcherrimo lapide circumſeptum, atq; munitum, ſupra quercinum truncum, cętera muro circundatum, ne bruta ad eam intrarent, nec aues in eo balneum ſibi facerent. Super hunc fontem ſedens, contemplatus ſum eius pulchritudinem, ac vidi ſuperiùs clauſum. Ea faciens iter vir ſenex, & venerandus admodum, vt Sacerdos, à me ſalutatus honorificè, & rogatus quamobrē iſte fonticulus ad eum eſſet modum, ſuperiùs, inferiùs, & ad latera circumquaque clauſus, & munitus? amico reſponſo me dignatus ait: Eſt quòd ſcias, amice mi, fontem hunc eſſe valdè mirabilis, ac terribilis virtutis præ cæteris omnibus totius mundi fontibus, pertinet ad Regem ſolùm huius patriæ, quē fons optimè nouit, & ipſe fontem. Prætereuntem Regem hac ſemper ad ſe trahit, & à Rege non trahitur. In eo balneo manet ducētis octuaginta duobus diebus, quibus ad tantum iuuentutis robur adducitur, vt à nemine quantumuis robutiſſimo vinci queat. Curauit igitur ſuum concludi fonticulum albo lapide rotundo, vt vides, in quo relucet fons clarus, velut argentum, & cœleſtis coloris, vt etiam eſſet fortior, ne ab equis & alijs deſtrueretur,

ſtrueretur, induxit quercum veterem fiſſam per medium, qui tuetur à Solis radiis, vmbrã faciens. Deinceps, vt vides, muro circundatur valdè ſpiſſo: primò duro lapide & claro clauditur, tum demùm caua quercu, maximè quia terribilis eſt naturæ, adeò vt omnia penetret ſemel inflãmatus, ac irritatus: item ſi euaneſceret, actum de nobis eſſet. Rogaui poſtmodùm vtrum ipſe Regem in dicto fonte vidiſſet, qui reſpondit; ſe vidiſſe quidem intrantem, ſed ab eo tempore, quo per cuſtodes in eo clauditur, non apparet ampliùs in centeſimum & trigeſimum vſque diem: tandem emergit admodùm ſplendens, ac nitens. Cuſtos porteriarius balneum aſsiduè calefacit, vt perſiſtat in ſuo calore, qui in aqua fontis occultus eſt, ac dies & noctes calefacit abſq; intermiſsione. Interrogaui rurſum cuius coloris Rex eſſet, qui ait, veſtitũ eſſe panno aureo primùm ab initio, deinceps holoſericea diploide, vel thorace nigro, camiſia quidem alba ſuprà niuem, eius carnem tamen, vel ſanguinem rubicundiſsimam. Rogaui deinceps vtrum Rex eò veniens multam cohortem extraneorum, plebiſque minutæ ſecùm adduceret? reſpondit amicè, ac ſubridens: Cùm Rex huc venire propoſuit, relictis omnibus ſuis aulicis & extraneis, ſolus intrat, nemine fontem præter ipſum appropinquante, & ſolam eius cuſtodiam: cuius curã habet homo valdè ſimplex, imò ſimpliciſsimus hominum, eius ſupplere vices optimè poſſet, cûm aliud nihil efficiat, quàm calefacere fontem. Petij rurſum vtrum fonti Rex eſſet amicus, & fons ipſi? qui ait, mirum in modum ſeſe viciſsim amant, fons Regem attrahit, &

non Rex fontem: nam Regi velut mater eſt. In-
terrogaui tandẽ cuius generis Rex eſſet? reſpon-
dit eſſe ex fonte, qui talem, vt eſt, effeciſſet abſque
alia re quapiam. Petij vtrum multos haberet au-
licos, qui ait, ſex duntaxat habere, qui ſucceſsio-
nem expectant, ſi fortè Rex quandoq; mori poſ-
ſet, potirentur etiam, vt ipſe, regno: hinc fit, vt illi
ſeruiant, quia ſperant ab eo multam dominatio-
nem & poſſeſsionẽ. Tandem interrogaui vtrum
ſenex eſſet, qui reſpondit ſeniorẽ eſſe fonte, ſuiſq;
maturiorem ſubditis quibuſcunq;. Qui fit igitur,
(petij) vt iſti non interficiant Regem, à cuius à
morte tantam ſucceſsionem expectant, cumque
ſit adeò ſenex? Qui ait: Quamq̃ admodum pro-
uectæ eſt ætatis, nihilominus ſubditorũ ſuorum
nullus adeò patiẽs algoris atq; ſudorum, pluuia-
rum, ventorum, & laborom vt ipſe: item nemo il-
lorum per ſe, nec ſimul omnes occidere poſſent,
neq; vis vlla. Quomodo igitur poſsidebunt re-
gnum ſi mori nec etiam occidi poſsit ab aliquo?
Reſpondit, ſex eius ſubditi ſunt ex fonte, à quo
poſsident omne quod habent, vt ille, quo fit, vt à
fonte trahantur, maximè. Rex occiditur ab ipſo
fonte pariter vt illi, reſuſcitatur per ipſum, dein-
ceps ex ſubſtantia regni ſui, quæ poſita eſt in mi-
nutiſsimas partes, quiſque ſubditorum eius por-
tionem accipit, & quantumcunque minutiſsi-
mam particulam quilibet habeat, æquatur opu-
lentia, viribus & potentia Regi, fiuntque inter ſe
æquales. Interrogaui rurſum quanto tempore
illis expectandum eſſet? qui ſubridens iterum
ait: Scito Regem intrare ſolum abſque ſubditis,
etſi fons amet etiam iſtos, non tamẽ intrant quia
non-

nondum hanc dignitatem promeriti sunt. Verùm intrante Rege, veste auri puri contexta folijs, & contecta exuitur, quam primo suo tradit cubiculario, Saturno dicto, hic seruat diebus quadraginta, plus quandoque duobus ad summum, postquàm semel habuit. Deinceps exuit Rex thoracem holosericeam nigram, quam secundo suo cubiculario Ioui nomine tradit, qui custodit viginti bonis diebus, tum demũ Iupiter iubente Rege, tradit Lunæ, quæ tertia persona est pulchra & resplendens, hęc viginti diebus seruat. Tum demùm Rex in pura camisia alba, niuis instar, aut salis floris existit, quam etiam exuit, eamque Marti tradit, hic seruat quadraginta diebus, aliquando duobus aduenientibus. Postmodùm Mars, Deo iubente, tradit Soli flauo, non claro, qui seruat quadraginta diebus. Tum demùm venit Sol pulcherrimus, & sanguineus, qui statim camisiam arripit. Interrogaui tandem, quid inde fit ex istis omnibus? qui ait: Fons deinceps aperitur, ac vt camisiam dedit illis, vestem, atque thoracem, mométo iam suam carnem sanguineam & rubeam tradit omnibus manducandam, iam demùm habent quod optabant. Rursus petij, vtrum tanto tempore semper expectarent, & num priùs aliquam remunerationem seruitiorum habere possent, in finem vsque nisi perseuerent? qui ait: Statim atque albam habent camisiam, quatuor istorum aulicorum, si velint, gaudere poterunt, opibus quoque frui plurimis: verùm dimidia parte regni solummodò potirentur, quapropter malunt, vel tantillo diutiùs finem atque exitum expectare,

vt etiam diademate regio sui domini coronẽtur. Interrogaui an vnquam aliquis accederet medicus, vel quiduis aliud eo tempore? qui respondit, nullum, nec quicquam aliud præter custodem vnicũ, qui subtus calorẽ excitat continuum circuentem & vaporosum, præterea nihil. Rogaui nũ custos hic multos labores pateretur? qui ait, plus à principio quàm sub finẽ, quia fons inflammatur. Petij vtrum vidissent multi, qui respõdit, versatur ob oculos toti mundo, nemo tamen cognouit eorum qui sunt in mundo. Rogaui latiùs quid agerent? qui ait, Si volẽt sex illi Regem iterum purgare poterunt in fonte diebus tribus, circuendo locum iuxta contentam continentiam, dando primo die thoracem, secundo camisiam, ac tertio carnem suam sanguineam. Dixi ad hæc quorsum ista? at ipse, hactenus tibi respondi, fatigatus sum. Quod cùm percepissem, nolui esse molestus, at abeuntem comitatus sum aliquatenus, illi quoq; gratias agẽs immortales, vale dixi. Venerabilis admodum senex fuit atq; sapientissimus, vsq; adeò vt ipsi obedirent cœli, cunctaq; tremerent coràm ipso. Sopor etiam inuasit me, vt rediens ad fontem aliquantisper quiescere destinaram, sedẽsq; super hunc abstinere nõ potui, quin claustra omnia secretò reserarem. Interea cùm libellum meum disputationis premium inspicerem, per suum splendorem & pulchritudinem, soporem anteà conceptum auxit, vt oscitantia quadã è manibus in fõtem delapsus sit, quod me pessimè habuit: volebam enim seruare in memoriam honoris adepti. Cùmq; inspicerem disparuit ab oculis, existimans igitur in fundum
deci-

decidiſſe fontis, aquam exhaurire cœpi, cum induſtria tamen, adeò vt non maneret in eo, niſi decima pars eius cum decem partibus. Cumque totum exhaurire conarer, tenaces erant valdè, interea dum in hoc opere fatigarer, ſuperuenerunt aliquì, vt vltrà haurire impedirent. Priuſq; abirem tamen, concluſi rurſum omnia, ne quiſpiam perciperet me fontem exhauſiſſe, neque vidiſſe, néue fortè mihi libellum etiam ſurriperēt. Tum demùm cœpit excitari calor circumcirca in balneo ad lauandum Regem. Ego autem ob perpetratum facinus adductus ſum in carcerem, ibidemque detentus quadraginta diebus. Quibus abſolutis fui relaxatus, & ad fontem reuerſus, vt viderem ipſum: obſcuræ nubes apparuerunt, quæ durarunt longo tempore. In ſumma vidi ſub finem omnia, quæ deſiderabat animus, abſque multo labore: qui te non torquebit etiam adeò, modò rectam ingreſſus viam, ab ea non deflexeris ad erroneas, at naturam in omnibus fueris imitatus. Concludens dico tibi, quicunque libellum hunc meum legens, lapidem per ipſum non intellexerit, nunquam intelliget, quicquid operetur. Nam in hac mea parabola totum opus continetur in practica, diebus, coloribus, regiminibus, viis, diſpoſitionibus, & continuationibus, quantò meliùs fieri potuit narraui ſingula, pietate, charitate, & compaſsione motus erga deſolatos operatores, in hac arte pretioſiſsima. Finem igitur faciens libello meo, Deum Optimum Maximum rogo, cuius gratia fuit abſolutus, vt aperiat mentes hominum bonæ voluntatis, quibus, vt ingenioſis, pauca difficultas erit, modò abſti-

neant à ſomniatis phantaſijs, & ſubtilitatibus ſophiſtarum, in via quoque naturæ maneant, quæ per meam ſpeculatiuam demonſtratur. Valete in IESV CHRISTO omnes, & memores pauperum eſtote, cùm ad hunc theſaurum inexhauſtibilem perueneritis. Deum orate, qui vos docebit vlteriùs.

FINIS.

OPVSCV-

OPVSCVLVM PHILOSOPHIAE NATVRALIS METALLORVM D. DIONYSII ZACHARII nobilis viri Philoſophi Galli,

Ad benignum Lectorem.

QVOTQVOT *in hac arte diuina ſcripſerunt olim docti, ſapientes viri, naturaleſq́; Philoſophi prophanationem, vel diuulgationem eius arcani vetuerunt. Nihilominus amice Lector cùm ſatis conſideraſſem interpretationes contradictionum, figurarum, comparationum, æquiuocationum, ac variorum ænigmatum paſſim in ipſorum ſcriptis occurrentium, abſq; numero, celatum eſſe nolui, quicquid (poſt multos inutileſq́; labores, atque prolixiſſimos, circa ſophiſticationum recepta, deceptoria potiùs dixerim opera prorſum inepta) per imaginationes veras, ex proborum libris reſoluerim continuis lectionibus approbatiſſimorum autorum, velut Geberi in ſua Summa, & aliorum. Pedem itaq; retrahens ab erroneis viјs, quibus implicitus fue*

cere, ne dicam alijs ostendere, vel communicare, existimans fortè lapidem ex ea papyro sola proditurum absq; labore, si modò conclusa strictissimè contineretur arca, tamquam Hermetico sigillo materia philosophica. Verùm ignorant isti nō fortuitò concessam esse tam diuinam scientiam hominibus, vt aiunt Philosophi, dum reprehendunt eos, qui nō proprijs, at alienis impensis operantur. À quibus dubio procul asperrimè taxabor, quia hoc opusculum publicaui, præsertim idiomate vulgari, cùm nulla hac tempestate scientia magis vulgo sit odiosa. His breuiter volo respōsum quod hactenus ignorarunt, nimirum huius diuinæ philosophiæ partem non esse in humana potestate, adeò vt libris solis intelligi queat, sed in voluntate Dei sitam, qui reuelat cui vult per Spiritum S. suum, vel per medium alicuius hominis, vti secunda libri huius parte narratur latiùs: tantùm abest vt palàm faciam omnibus. Quid noui si vulgariter scribam artem, quæ ab omnibus suis professoribus non alio sermone quàm suo proprio pariter descripta fuit hactenus, vt ab Hamech Hebræo Hebraicè, à Thebit & Haly Chaldæis Philosophis Chaldaicè, ab Homero, Democrito & Theophrasto Græcis, Græcanica lingua, ab Aboholy, Gebero, &

Auicēna Arabibus in Arabica. Morienus, Raymundus, & pleriq; alij Latini, Latinè tradiderunt artem, suis vt cognosceretur à successoribus, diuinam istam sciētiam hominibus etiam suæ nationis concessam quandoq; fuisse. De populari odio sciendū veritatē artis non esse spretā, sed falsas duntaxat in ea sophisticationes, vt in prima huius libelli parte narrabo latiùs. At si dicant, cur ego non dilucidè ac manifestè singula scribā, vt ex hoc opusculo quisq; securè valeat operari, cùm secùs faciens nihil vtilitatis adferam lectoribus? Vt respondeā, quis ignorat innumeras impensas, & inutiles, quæ circa hāc artem in Gallia solùm fiunt indies, propter sophisticationes, à quibus si retrahi possint in viam rectam lectura mei libri, tum pij probiq; lectores in veritatis semita retineri, per ea quæ secunda parte doceo, nō erit istis omnibus lectura tertiæ partis inutilis, in qua narratur, qua patet ad practicam operis diuini prorsum facilis aditus. Diuinū voco hac de causa, quòd nemo per seipsum absq; diuina inspiratione cōprehendere, vel intelligere potest, etsi doctissimus alioqui philosophus existat, vt ait Geber aduersus omnes, qui sola consideratione causarum, operumq; naturaliū operari nituntur, inquiens: In eo plurimū errant putantes se naturam

turam

ram imitari posse, cùm id arti sit in omnibus impossibile. Abstineant igitur eiusmodi calumniatores à lectura nostri opusculi: non ipsis enim elaboraui, sed filijs doctrinæ benignis, docilibus, & studiosis amatorib. huius artis. Quos amicè quidem rogo, & admonitos volo, priùs q̃ operari incipiant, vt omnibus dubijs, quæ circa singulas operationes in compositione necessarias versantur, collatis & quæ sibi mutuò contradicere videbuntur, ænigmatum æquiuocationibus, & id genus alijs, animum adeò resolutum atq; liberum habeant, vt videant, ac intelligant, non nisi meras esse concordantias, non diuersorum, sed vario modo prolatorum in vnum & eundem sensum. Hæc est vnica via cognoscendi veritatis, in hac arte præsertim, vt Rasis inquit. Quicumque desidiosus erit, ac oscitans in nostrorum lectura librorum, ineptus etiam erit ad præparandas materias, quandoquidem vnus alio declaratur, tum quòd in isto vno fortassè requiritur, suppletur in alio. Impossibile namque fuerit, (sic disponente diuino consilio) reperiri omnia ex ordine scripta, quæ ad hanc artem sunt necessaria. Proinde quoscumque rogo, qui per hoc meum Opusculum ad tantam felicitatem peruenerint, non abutantur

ea, pauperumq́; in primis non ſint immemores ad ſui condemnationem, Deo gratias agāt aſſiduè pro hoc, & reliquis liberalitatis ſuæ donis, cui ſit laus, honor, & gloria ſoli in æternū.

PRIMA PARS OPVSCVLI DIONYSII ZACHARII, QVAE NARRAT, QVA VIA PERuenerit autor ad veram notitiam huius artis, operisq́; diuini.

HERMES ille Triſmegiſtus non immeritò vocatus philoſophorum omnium naturalium propheta primus, atq; pater, diuini lapidis autor, & Termagnus Interpres, poſtquàm expertus eſſet veritatem huius diuinæ philoſophiæ, ſcriptum nobis reliquit, quòd niſi metuiſſet vniuerſale Dei iudicium poſtremum, nunquàm de hac diuina ſcientia quicquam ſcripſiſſet, in tantam venerationem habuit. Huius opinionis etiam extiterunt quotquot eum in hac arte ſunt imitati: quo factum vt omnes libros conſcripſerint in ea, variis argumētis in vtramq; partem concludentibus, vt ait Geber in Summa, vt ignorantes ad hunc modum errare cogerentur, econtrà doctrinæ filij ſub opinionum eiuſmodi varietate, mentē ipſorum perciperent. Quos nihilominus etiam errare fuit neceſſarium à principio, vt poſtquàm adepti fuerint

rint artem ſummis laboribus, cùm intellectus, tum corporis,pluris faciant,occultiusq; ſeruent. Iſta nimirum eſt occaſio maxima celandi: nam ad intolerabiles pœnoſoſque labores accedunt ſumptus ingentes, his potiſsimùm qui librorum lectura ſola diſcunt,expectantes inſpirationem à diuino ſpiritu, quemadmodum ego feci ſpatio decem annorum, vt narraturus ſum, & medium dicturus per quod in cognitionem huius arcani venerim. Cùm annorum eſſem circiter viginti, poſtquàm cura parentum inſtructus domi fuiſſem in principiis Grammatices, ad artes & philoſophiam relegatus, annorum ſpatio trium, diligentia particularis mei præceptoris, adeò profeci, vt viſum fuerit meis turtoribus (interea temporis enim vterque parens interierat) altiùs me prouehere, videlicet ad legiſprudentiam ſub eodem præceptore: ſed priuſq; diſcederem ab artium collegio, familiaritatem & amicitiam cũ plurimis aliis ſcholaribus inieram, iſti varios habebant receptorum chimicorum libros, quos mihi datos mutuo ſumma diligẽtia deſcripſeram, annuente præceptore familiari, qui iamdudum etiam in hac arte laborare cœperat, adeò vt antequàm abirem, collegiſſem librum admodum copioſum eiuſmodi receptis refertiſsimum. Statim atque vnà cum præceptore meo veniſſem eò locorum, vbi legibus operam nauare debui, ſcripta mea cœpi reuoluere, quorum aliqua proiectiones continebant vnius ſuper decem, alia ſuper viginti, triginta, tertiam, mediam partem, ad rubeum octodecim caractorum, viginti, &c. in coronatorum aurum, ducatorum, altiorisque co-

loris q̃ vnquàm esse posſit, vnum sustinere debuit liquationem, aliud examẽ Lydij lapidis, omnia aliud examina, de albo similiter, vnũ esse debuit denariorum decem, aliud vndecim, aliud capitalium numiſmatis argentum; album ex igne rediens, aliud in affricatione lapidis Lydij. Summatim exiſtimabã, ſi vel minimum iſtorum præſtare valerem, in hoc mundo maiorem fœlicitatem contingere mihi non posse. Præsertim cùm legerẽ eiusmodi recepta magnatũ inſcriptiones præ ſe ferre, vnum Reginę Nauarræ, aliud Cardinalis Lotaringiæ, Turnonis, & aliorum infinitorum, vt eiusmodi laruis atque titulis fides ab incautis hominibus adhiberetur, quibus etiam decipiebar facilè cum cæteris. Fornaculas itaq; fabricare cœpi, & à minimis ad maximas deueniẽs, totum iſtis repleui magnum cubiculum: vnam ad deſtillationem deſtinaueram, ad sublimationem aliam, ad calcinationem, diſſolutionem, balneum Maris, ad fusionem, adeò vt pro primo introitu mei principij, ducentos coronatos, quos receperamus in sustẽtationem studiorũ ad duos annos, penitùs insumpsissem, partim in fornacibus, partim in carbonibꝰ, infinitis materialibus, & vasis vitreis, auro & argento inutiliter fusis, mixtis, atque solutis, quæ longa tractatione peribant inter loppas & cineres, ac ita diminuta vix apparebant, vel tantillo residuo fragili & corrupto: finito nondũ anno priore, ſubſtantiam duorum, aut saltem posterioris iam inchoantis, in fumum redegi. Hoc tempore meus præceptor calidiſsima febre correptus, per calores noſtris carbonibus excitatos (illorum inſtar fermè qui Ve-

netijs

netijs in Arcenali percipiuntur à fusoribus tormentorum) quia iam inflammatus, ac flagrans intrinsecùs frigidè bibisset, ob cuius mortem maximè dolui: tum quia parentes renuebant plures mittere pecunias, quàm pro me solo. Proinde cupiens inchoatum opus prosequi, domum redire coactus sum, vt liber à tutela factus, meiq; iuris, de paternis bonis modo quò vellem disponerē, quæ statim in arendā (vt vocant) conscripsi quatuor annis quadringētorum coronatorum pretio, quibus tandem receptum ab Italo mihi datum experirer: hunc alui mecum, donec viderem exitum rei: affirmabat enim se vidisse per experientiam eius effectum. In hác rem emi duas vncias auri, & marcam vnam argenti, liquata simul dissoluimus in aqua forti, postmodùm calcinauimus per euaporationem, alijs quoque diuersis aquis, varijsque destillationibus dissoluere conati sumus, tantisper dum tres præterirent menses priusquā hic puluis paratus esset in proiectionem, quam quidem iuxta recepti præscriptum fecimus, at frustrà: nam augmentum transmutatum est in detrimentum, adeò vt ex auri & argenti simul vncijs octo, restiterint vnciæ tres tantùm, vt interim taceam de multis alijs sumptibus, quibus quadringenti mei coronati; sunt ad ducentos & triginta redacti, de quibus etiam viginti defecerunt, istos Italo meo dedi, vt autorem adiret recepti, quem asserebat esse Mediolani, à quo melius instrueretur. Proinde per totam hyemem expectabam eius reditum, verùm in diem postremum potuissem ibidem mansisse, nunquàm enim posteà mihi visus est. Æstas

tandem comitante peſte rediјt, quapropter loco mihi cedendum fuit, alijsque ſocijs anno dimidio, quo tempore incidi in quendam ſenem, vulgo Philoſophum appellatum, quo cum amicitiam contraxi, meaque recepta communicaui, rogás, vt ſuo iudicio meliora notaret: decem itaque vel duodecim quæ ſibi potiſsima videbantur, demonſtrauit. Hæc, ceſſante peſte, rediens ad priſtinum locum tentare cœpi mox à reditu, perque totam ſubſequentem hyemem operatus ad feſtum vſque Ioan. æquè tantùm emolumenti, quantùm ex præcedentibus reportaui: ſiquidem adhuc quadringenti mei coronati ſumpſerunt augmentum, vt ex eis ſeptuaginta duntaxat numerarem, non propterea deſpondi animum. Quidam Abbas habebat receptum ab amico Romæ tranſmiſſum, ex aula Cardinalis Armignaci, cui adiunctus expoſui centum coronatos, totidem & ipſe, vt communibus expenſis experiremur. Fabrefactis igitur nouis fornacibus diuerſarum formarum ab alijs, quoniam opus erat nobis excellentiſsima aqua vitæ, pro diſſolutione marcæ aut libræ ſemis auri, generoſiſsimi vini vas magnum emimus, ex quo per pellicanum ingentem copiam eius aquę ſæpiùs rectificatæ, plurimis vitreis vaſis ad hoc emptis parauimus. Poſtmodùm auri noſtri, priùs integro menſe calcinati, marcam vnam, & quatuor marcas aquæ dictæ, poſuimus in duo vaſa vitrea ſpiſsiſsima retorta, vnum in aliud intrante, ſigillatis, & ambobus collocatis in duabus magnis fornacibus rotundis. Emimus etiam carbones pretio triginta coronatorum vnica vice, ad ignem ſubtus continuandum

nuandum integro quidem anno, vt interea tamen aliquid in alijs etiam receptis tentaremus, ex quibus non magis quàm ex opere magno consequuti sumus vtilitatis, ex vtroq; videlicet omninò nihil. Construxissemus ignem ad infinitos annos, priusque, vt receptum pollicebatur, congelatio facta fuisset in fundo vasorum, non præcedente solutione. Non autem operabamur in debita materia, nec erat ista solutionis aqua vera, quæ nostrum aurum dissoluere debet, vt ab experientia patuit. Inuenimus enim aureum puluerem adhuc integrum, nec nisi paulò minutiorem, quem proiecimus super viuum argentum, vt habebatur in recepto, sed in vanum. Ægrè tulimus hoc infortunium, & præsertim Abbas, qui tamquam optimus secretarius publicus, iactitarat coram suis monachis, se nihil expectare, præter finem operis, tandem plumbeum fontem existētem in monasterio liquefacturum, & conuersurum in aurum: verùm in aliud tempus reseruare coactus est, vt postmodùm suppeditaret ei sumptus, quos interea fecit per Germanum operatorem prætereuntem, & frustrà, me absente dum essem Parisiis tentauit. Abbas vtiq; reassumpto animo, persuasit mihi, vt congregarem pro parte mea trecentos, vel quadringentos coronatos, totidē adderet meis, quibus mecum assumptis Parisios me conferrem, vbi laborātum numerus infinitus, tantisper inter ipsos ac diuersos versarer, donec opus aliquod perfectum inuenissem inter nos velut fratres partiendum. Quo quidem pacto inito, bona possessionum mearum denuò conscripsi, Parisios vtique veniens octin-

gentos attuli coronatos, ea intentione, vt illinc nō discederem, vsq; dum absumpsissem aut reperissem quod optabam. Non sine parētum & amicorum omnium offensione maxima recessi, qui me libenter in ordinis senatorij virū promouissent in patria, existimantes me legisperitum esse promptissimum. Verùm ego resistēs, ac simulans me his pecunijs officium aliquod empturum, vale dixi, & accinxi me itineri altera die natalis festi, ac Parisios appuli triduo pòst Reges. Ibidem integro mense primùm incognitus latitare volui. Mox atq; postmodùm frequentare cœpi cum artistis, aurifabris, fusoribus, vitrarijs, fornacū structoribus, aliisq;, tantam contraxi notitiam, vt vix altero mense finito, plus centum operatorum facti sunt mihi familiares. Nonnulli operabantur in tincturis metallorum per proiectiones, alij per cimentationes, aliqui per dissolutiones, plæriq; per coniunctionem essentiæ lapidis smirilli vulgò nuncupati, nonnulli p prolixas decoctiones, aliqui in extractionibus mercuriorum à metallis, alij verò in istorū fixationibus. Adeò frequens erat nostra congregatio, iam in domibus, aliàs in summo templo, vt festiuis, ac dominicis diebus non parceretur. Aliqui dicebant inter se: Vtinam nobis esset facultas opus nostrum repetēdi, perueniremus ad perfectionem: alij, si vas nostrum integrū permansisset, res benè succedebat: nonnulli, si vas cupreum habuissemus optimè rotundum, fixū reddidissemus mercurium cum luna. In summa nemo omnium aliquid operatus fuerat, quod suis careret excusationibus, quibus adhuc tantisper surdas aures exhibebam, inutiles

namq;

namq; sumptus, quos feceram eiusmodi persuasionibus memoriam refricabant. Interea Grecus quidam existimatione doctus, adijt mihi notum thesaurarium, aureos illi montes promittens ex fixatione mercurij cinabaris. Hæc notitia dedit occasionem, vt cum amico simul pro parte mea pecunias erogarē, ad hoc opus exequendū. Cùm igitur opus esset argento puro in limaturas confracto, hoc emimus pondere trium marcarum, ex quo, cum adiuncta pasta quapiam artificiali, clauos efformabat operarius noster, admixta cinabari puluerisata, quos in olla figulina clausa decoquebat suo tempore. Tandem exiccatos p cupellam fulminabat, adeò vt reperimus tres marcas, & paulò plus, argēti puri, quas quidem asserebat ex cinabari productas: nostras anteà positas in fumum euolasse. Lucrum hoc Deo notum esse potuit, non nobis, cùm ego pro parte mea 30. coronatos, & vltrà, perdidissem, vel frustrà insumpsissem. Rumor hic clauorū increbuit per totam ciuitatem Parisiensem, vt nemo non de his audiuisset, præsertim inter eos, qui sophisticationum operibus assueuerant, velut anteà de pomis cupreis ad fixandum cum luna mercurium fama fuerat proseminata. Tandem aduenit quidam nobilis in sophisticationibus insigniter expertus, adeo etiam, vt inde lucrum faceret, opera sua vendens aurifabris, quo cum amicitiam inij, non sine sumptu, ne me putaret egenum.

Anno integro cum ipso versatus fui, priusquàm tantillum declararet, postremo tandem arcanum suum mihi communicauit, quod etsi plurimi faceret, nihil perfecti fuit. Nihilominus ad

meum Abbatem scripsi cuncta,quę successerant, ipsiq; duplum postremi huius operis misi cum practica dicti nobilis. Ad me rescripsit vt manerem Parisiis adhuc annum,sumptusque non formidarem, maximè cùm in arcanum incidissem pro principio, quod existimabat non exiguum, quamuis ego resoluissem in animo non vti materia,quę non persisteret in eodē statu,quo priùs apparuerat, hoc mihi proponens,operandū non esse, neque laborandum cuiquàm, vt nequam & impostor euadat, aliorumque detrimento ditescat. Proinde mansi, vt scripserat alio anno, cum duobus anteà præterlapsis, frequētans iam hūc, modò alium, eosque de quibus opinio communis erat ipsos aliquid habere boni perfectique. Omnes fermè consumpserā pecunias, cùm iam ad me rursum scriberet Abbas, vt mox visis perlectisque suis literis absque mora venirem ad ipsum, quod feci: nolebam enim promissam fidem fraternam perfringere. Aduenienti mihi literas obtulit à Rege Nauarræ (qui harum rerum curiosus esse videbatur) ad ipsum missas,vt procuraret apud me, si rem gratam illi præstare vellet, Regem adirem ilicò, arcanumque docerem illius nobilis, ac alia quæ me scire audiuerat ex relatu, promittentem in remunerationem tria, vel quatuor millia coronatorum. Summa hæc Abbatem adeò inflammarat, vt nō magis lætum se demonstrasset, vbi iam in crumena sua latitassent, nec priùs quiescere potuit, quàm in Aulam me contulerim. Quò cùm venissem,non antè sex hebdomadas operari potui,quòd aliò quærenda essent materialia. Absoluto tandem opere munus

nus quod expectabam obtigit, nihil. Nam etsi Rex in animo concepisset remunerare labores meos (vt interim taceam de fauore & amicitia per incolas & aulicos, mihi demonstratis scilicet, à valdè paucis tamen) nihilominus dissuadentibus Regi bonam opinionem suis, ac maximis nobilibus, & præsertim illis, qui potissima causa fuerant aduentus mei, dimissus fui à Rege vacuis manibus, datoque verbo gratiarum, & si quid esset confiscationũ in suis regionibus, cuius potestatem haberet, perquirerem, hoc mihi dare pollicebatur. Tediosa responsione perturbatus, fidere nolui tam vanis promissionibus, quæ mihi notissimæ fuerant olim, ad Abbatem non satis contentus redij, nec priùs tamen quàm inuiserem transeundo quẽdam religiosum Doctorem excellentissimum in philosophia, de cuius singulari doctrina rumor erat non exiguus, hic me plurimùm retraxit à sophisticationibus, Postquàm cognouisset me philosophiæ nauasse operam, eò vsque, vt magistratus gradum (quem vocant) recepissem, vt ipsi etiam narraueram, dolere se plurimùm, aiebat, me non habuisse libros optimos quoscumque, priusquàm & tempus, & opes tam inutiliter consumpsissem in eiusmodi sophisticationibus diabolicis. Narrabam ei de hoc opere postremo, qui mox iudicauit in multis examinibus persistere non posse. Quapropter suasit amicè, vt prorsum deinceps abstinerem ab istis erroribus, librosque legerem antiquorum Philosophorum attentiùs, ad cognitionem veræ suæ materiæ, in qua videbatur consistere huius scientiæ potissima perfectio. Proinde accelera-

bam iter ad Abbatem, vt rationem redderem ſumptuum, quos feceram Pariſiis, partemq; darem eius remunerationis, quam acceperam à Rege Nauarræ. Cumque narraſſem omnia, contriſtatus eſt, & maximè quia nolebam in opere perſeuerare: credebat enim induſtrium operatorem eſſe me, neç tantùm efficere potuerunt bona verba, quibus vtebatur, quin Doctoris conſiliũ amplecterer, ob euidentes rationes quas adduxerat. Calculo dato cum Abbate, vtrique noſtrum ex octingentis coronatis communibus, nonaginta reſidui ſunt inuenti. Vale vtrinque dicto, ſeparati fuimus: ego verò domum reuerſus, vt plures nummos à meis arrendatoribus haberẽ, quibus receptis, Pariſios iterum me contuli, deliberatione facta mecum, poſtquàm eò veniſſem, à domicilio quopiam non exeundi, donec optimam & perfectam feciſſem reſolutionem, ex lectura diuerſorum autorum noſtræ philoſophiæ naturalis, antè q̃ operi noſtro magno manum apponerem, relictis omnibus ſophiſticationibus autori ſuo nequam. Appuli Pariſios itaq; poſtridiè Sanctorum, anno 1546. comparatiſque mihi libris aliquot pretio decem coronatorum, in hac philoſophia partim excuſorum, partim verò non, cùm antiquorum, tum modernorum ſcribentum, vt Turba Philoſophorum, Treuiſanus, Lamentatio naturæ, & plæriq; alij tractatus nondũ impreſsi, & locato cubiculo in ſuburbio Marceo, manſimus ibidem ego, & puer inſeruiens mihi, neminem interea frequentans, atque aſsiduè ſtudens, dies & noctes integro anno ſumma cũ diligẽtia. Primo menſe vix abſoluto, cœpi iam vnam reſo-
lutionem

lutionem mihi proponere, mox aliam, hanc ampliare, modò mutare prorſum, idq; tantiſpér facere propoſueram, vſq; dum in vnâ tandem incidiſſem, in quam nulla varietas, & nulla contradictio ſententiarum philoſophicarũ quadrare poſſet. In iſtis annus, & bona pars alterius prœterijt, priuſquàm ſtabilem aliquam ex eis cognitionem elicere poſſem. Inter iſtas perplexitates conſtitutus, frequẽtare viſum eſt, expediens bonos operatores in hoc opere diuino, ſophiſtis à tergo relictis, quos cognoueram toto cœlo (quod aiunt) errare, & alios ſeducere. Verùm quæ me tenebat ambiguitas à ſtudio, iam augebatur, ac magis dum conſiderarẽ varium atq; diuerſum operandi modum inter ipſos. Nam ſi hic in auro ſolo operabatur, alter in auro cum mercurio, alius admiſcebat plumbũ, quod ſonans appellabat, quia cum argento viuo pér vas retortum tranſierat: alius item conuertebat metalla in argentum viuum, variis ſimplicibus atque diuerſis, per ſublimationem: alius operabatur in atramento nigro, quod aſſerebat veram eſſe materiam, qua Raymundus Lullius vtebatur in compoſitione magni ſui lapidis.

Si quis operabatur in alembico, contrà reperiebatur, qui in multis, atque alijs diuerſis vitris, æneis nonnullis, cupreis, plumbeis, vel argenteis, etiam aureis. Item nonnulli ſuas decoctiones faciebant igne magnorum carbonũ, alij lignorum, aliqui floccibus racemorum, alij Solis radijs, & in balneo Mariæ alij. Adeò vt operationum eiuſmodi varietas, vnâ cum librorũ contradictionibus, eò me fermè redegerant, vt deſpon-

derem animum, cum Spiritu diuino rursum erectus, ad librorũ seriam lecturam denuò me contuli, diligentiùs & maiore cum animaduersione relegi scripta Raymundi Lullij, præsertim in Testamento & Codicillo, quæ contuli cum epistola quadam, quã scripsit, propè mortem existens, Roberto Regi, & cum scripto quodam à Doctore mihi dato, cui fuit inutile, vt contra prædictas omnes operationes, quas anteà videram concludens, ad vnam tandem resoluissem, talemque reperissem, quæ conueniret cum omnibus libris: item cum ea resolutione, quam facit Arnaldus de Villanoua præceptore Lullij in hac arte, sub finem magni Rosarij sui. In hac itaque manens opinione, aliud nihil operatus fui, quàm assiduè legere ac meditari circa meam resolutionem dies & noctes, donec terminus adesset mei census, vt domum redirem operatum. Cumque iam essem domi, proposui quod resoluerã in effectum deducere, facta prouisione priùs omnium quæ necessaria sunt, ac primò furnum construxi, & altera die Paschatis laborare cœpi, non sine multis impedimentis, quorum hîc non faciam mentionem, nisi parentum & amicorum crebrarum increpationum, ac vicinorum. Nonnulli dicebant mihi, Heus quidnam versas in animo, nunquid sat inutilium sumptuum in his nugis adhuc fecisti, quæso? Alius admonebat nisi abstinerem à tractatione tantorum carbonum, vulgus suspicaturum de fabricatione monetæ falsæ, cùm iam hac de re murmurare cœpissent. Adueniebat alius, qui ciues omnes asserebat mirari, ac præeminentiores, cur non facerem professionem Iurisprudentiæ,

prudentiæ, præſertim quòd Licentiatus eſſem, quoad peruenirem altiùs ad officium aliquod adminiſtrationis è Republica. Qui mihi coniunctiores erant, ac familiariores, increpabant indies abſque intermiſsione dicentes: Quando tandem iſtis ineptiis finem impones, & bonorum paternorum dilapidationibus? potiùs foret huiuſmodi ſumptus inutiles ad ſolutionem creditorum conuertere, & emptionem alicuius officij. Nec id ſat eſſe videbatur, quin minarentur mihi, niſi deſiſterem, facturos vt miniſtri Iuſtitiæ ruerent in domũ, & omnia perfringerent inſtrumenta cum reliquis. Si noſtri nullus (inquiebant) nec cæterorum tibi amicorum ſit reſpectus, tui ſaltem habeto rationem, conſiderans cùm triginta, vel circiter, annorum ſis, videris agere quinquageſimũ, ſic tibi barba tingitur in albedinem fermè, præ nimiis laboribus, vanæ cuiuſdam opinionis gratia perpeſsis à tua adhuc iuuentute. Vtrùm hæc verba me pungerent aſperrimè conſiderate: maximè cùm viderem opus meum indies ſuccedere proſperiùs, cui pertinaciter & conſtantiſsimè inſiſtebam abſq; tædio, ſpretis etiam iſtis ac aliis interuenientibus impedimentis, & præcipuè peſte, quæ ſæuiebat per totam æſtatẽ, vt etiam ceſſarent omnes negotiationes. Singulis vtique diebus conſpiciebam apparitiones trium colorum, quos Philoſophi ſcribunt apparere debere antè perfectionem operis diuini. Eos omnes gratia Dei vidi ſucceſsiuos vnum poſt alium, ac deinceps proprio die Paſchatis alterius anni, vidi perfectionem, experientia facta ſuper viuum argentum calefactum in tigillo, & conuerſum in

purum aurum præ meis oculis, breuiori ſpatio, quàm vnius horæ, pauco admodum hoc puluere diuino. Deus nouit quáto fuerim gaudio perfuſus. Nec propterea iactabũdus, aut elatus mundo coràm exilij, ſed clàm Deo gratias agens immortales, qui meas preces exaudire dignatus fuerat, per IESVM CHRISTVM filium ſuum Dominum noſtrum, oraui latiùs, vt illuminaret cor & intellectum ſua gratia, qua poſſem vti ad honorem & laudem ſui glorioſi nominis. Altera die ſtatim accinxi me itineri verſus meum Abbatem, quò promiſſæ fidei facerem ſatis, at obierat ſex anteà menſibus: quamobrem dolore maximo affectus fui, & ob mortem alterius Doctoris videlicet, de qua mihi relatum fuit in itinere, non longè tranſeunti à ſuo Conuentu. Proinde contuli me in quendam locum aſsignatum cuidam proximo parenti meo, priuſquàm diſcederem à patria, vt eum ad me venturum expectarem: hunc reliqueram domi meæ cum poteſtate procuratoria, vendendi omnia bona mea paterna, vt meis creditoribus ſatisfaceret, ac reſiduum ſecreto pauperibus & egenis diſtribueret, vtque mei parentes & alij fierent participes eius doni, quo me Deus honorarè voluerat. Plærique, & ferè omnes alij exiſtimabant me tanquam deſperabundum, & præ dedecore ob tantos ſumptus inutiles vendidiſſe omnia, quò ad exteras regiones fugiens, laterem incognitus, vt mihi retulit ille meus parens, qui ad me venit prima Iulij. Deinceps Lauſanam iuimus, in Sabaudia ſitam, vt inde nos conferremus ad celebre quodpiam emporium Germaniæ, pauco admodum comitatu,

tatu, ne innotescerem etiam illis, qui hoc meum opusculum legerent, me viuente. Quod quidem composui solùm, vt diuerterem bonos piosque viros à sophisticationibus, ad viam rectam perfectionis in hoc opere diuino. Pro conclusione huius primæ partis, in memoriam omnibus refero quod Poeta cecinit:

Fœlix quem faciunt aliena pericula cautum.

quo discant à meis erroribus inutiles sumptus fugere, qui fiunt in sophisticationibus: contrà, patienter & constáter priùs legere & intelligere bonos autores, q̃ operi manum admouere, Deum orando semper pro gratia & intellectu sincero. Siquidem nõ fato neq; fortuna huc peruenitur, at sola vocatione diuinitùs facta, potiùs quá studio. Quibus datum fuerit, dabitur pariter indignis velandi modus, & alijs probisque reuelandi, ne omnes æqualiter intelligant: pariter & benè vtendi gratia, in honorem Altissimi datoris luminum. Amen esto.

OPVSCVLI DIONYSII ZACHAriŷ secunda pars, qua docet autor legendorum Philosophorum naturalium ex facillima methodo, modum & normam.

PRIMO Physicorum libro Aristoteles, contra negantes principia, non esse disputandum, at benè cum ipsis, qui fatentur esse vera, per ignorantiam (sed hæc valeant, quantùm valere possunt) incauti, non videntes anguem sub hac herba laten-

tem,ob laruam ſibi antè oculos poſitam,prę qua de falſis coloribus à veris diſcernere nequeunt, Sed autorem in hac parte intelligere non ſat volens, ad meliora tranſeo,qui proſequitur ad hũc modum: Bonis (inquit) viris, & huius artis ſtudioſis opuſculum hoc volui conſcribere,quo valeant inde fructum & vtilitatem referre non exiguam in legendis autoribus, intelligendis obſcuritatibus, & velamentis confuſione per varietatem inordinatam ſtructis. Proinde vt obueniam iſtis,& meis ſubueniam auditoribus,ordine partiar narrationem, ac primò dicam per quos hæc ſcientia potiſsimùm inuenta, prodiit in aliquorum ſucceſsiuam notitiam, tum quibus autoribus vſus ſum in compoſitione huius opuſculi: cauſam etiam quare tam obſcurè ſcripſerint. Deinceps diuerſis probabimus argumentis veritatem & certitudinem artis,reſpondendo pariter magis apparentibus in contrarium adductis. Tertiò docebimus artem noſtrá eſſe naturalem, & qua ex parte: item quamobrem diuina vocetur, ab operationibus principalibus, inibi declarando manifeſtos errores operantum hac tempeſtate. Tandem opera naturæ ſub terra per ipſam vſitata, in generationibus metallorum declarabimus, ad quorum imitationem artifices operari ſuper terram oportet. Poſteà materiam ad hoc opus neceſſariam indicabimus: & poſtremò terminos præcipuos vſurpatos in hac arte, ſententias quoque Philoſophorum antiquorum apparentes,ſibi mutuò contrarias concordabimus,in filiorum artis vtilitatẽ,& in maximum detractorum dedecus, ignominiam,& confuſionem: ſingula

gula per antiquiſsimorũ & doctiſsimorum Philoſophorum autoritates, ne ſe putent à moderno quopiam detegi cum ſuis impoſturis. Vt meliùs declaremus noſtræ ſcientiæ primos inuentores, beati Iacobi Apoſtoli doctrinam eſt, quòd reuocemus in memoriam, quæ ſic habet: Omnis donatio bona, & omne donum perfectum è ſupernis eſt, deſcendens à patre luminum, &c. Hæc ſententia generalis eſt, quapropter & noſtræ conuenit intentioni, maximè quia ſcientia noſtra eſt tam diuina, tamque ſupernaturalis (in ſecunda quidem operatione) vt ſemper fuerit, ac ſit adhuc impoſsibile hanc innoteſcere hominibus, quocumque ſtudio vel induſtria quauis, etſi omnium ſapientiſsimi ſint, atque doctiſsimi Philoſophi, niſi primùm à Deo ſit inſpirata. Deficiunt enim hac parte nobis naturalis omnis ratio & experientia. Quapropter meritò ſcriptum eſt à nonnullis, arcanum eſſe reſeruatum à Deo ſuis, ipſum timentibus & honorātibus, vt ait ille magnus Propheta noſter Hermes. A' nullo alio (inquit) nec per alium, quàm à Deo per diuinam eius inſpirationem habeo. Alphidius idipſum confirmat, his verbis: Scito fili, Deum reſeruaſſe hanc artem Adami poſteris, & præſertim verè pauperibus. Idipſum affirmat Geber in Summa, inquiens: Noſtra ſcientia eſt in poteſtate Dei, qui ex miſericordia ſua donat eam quibus vult. Non eſt igitur in hominum poteſtate, neque ab ipſis excogitata. Verùm in quantũ ipſa naturalis eſt, aut in primis ſuis operationibus naturam imitatur, eatenus varię ſunt opiniones in demonſtrando primum inuentorem eius imitationis. Non-

nulli asserunt fuisse Adamum, alij Æsculapium: aliqui volunt Enoch primam eius habuisse cognitionem, quem dicunt Hermetem extitisse, cui etiam tantùm honoris Græci tribuerunt, vt omnium artium occultarum inuentorem appellarint. Ego pro parte mea libenter assentirem postremę huic opinioni, cùm certissimum sit ipsum fuisse præcellentissimum Philosophum, vt ex scriptis eius apparet. Causas rerum diligentissimè scrutatus est, per experiẽtias in naturalibus, quibus cognitis, innotuit ipse pariter, materia qua vtitur natura in concauitatibus terræ generando metalla. Quotquot enim hanc imitati fuerunt, omnes peruenerunt ad verá huius artis notitiam, vti Pythagoras, Plato, Socrates, Zeno, Haly, Senior Rasis, Geber Morienus, Bonus, Arnaldus de Villanoua, Raymundus, & plærique alij, quos recensere prolixum foret. Ex quibus omnibus, tanq̃ ex præcipuis, composuimus hoc præsens nostrum opusculum, non sine maximo labore, vt ipsorum libri testantur. Scripserunt enim ad hunc modum (cùm præ oculis timorem Dei sibi proponerent) vt impossibile sit ad cognitioné artis huius peruenire, lectura sola suorum librorum, quod Geber in Summa: Non est (inquit) quòd filius artis animum despondeat in hoc opere diuino: siquidem assiduè meditans causas naturalium compositionum, tandem eò perueniet, quò tendit animus eius. Contrà, quicumque prætendit inuenire medio librorum nostrorum, tardè rem assequetur: nam ad eum scripsêre modum Philosophi (ait alio loco) vt sibi ipsis tantùm videantur congratulari practicam

veram

veram, huic inquirendi modum permiſcentes: item præcipuas quoque operationes vario modo, ac in diuerſis capitulis ponentes: cauſam ponit. Quia ſi obſeruaſſent ordinem in ſuis tractationibus, potuiſſet hæc ſcientia diuina ab omnibus intelligi primo die, vel vnica hora, adeò nobilis eſt, ac admiranda.

Alphidius inquit: Philoſophos, credendum eſt, prædeceſſores noſtros occultaſſe principaliorem ſuam intentionem, ſub ænigmatico & æquiuoco ſermone, ac innumeris figuris, ne per manifeſtationem ſuæ doctrinæ, mundus ruinam inde pateretur. Nam periret omnis agricultura, negotiatio, & quicquid neceſſarium eſt in conſeruationem vitæ humanæ: nemo ſiquidem laborare vellet, cùm ſe tantis opibus refertum videret vnuſquiſque, neceſsitudinem contemneret. Quò fit vt Hermes in principio ſui libri, ſe excuſans dicat: Filioli, non eſt quòd exiſtimetis Philoſophos occultaſſe hoc arcanum, ex inuidia aduerſus doctos ac ſtudioſos, at ſolùm ne malignis & ignaris innoteſceret. Roſinus ait: Hoc medio ignarus æquaretur ſapienti, & malitioſus homo nequam abuteretur, in detrimentum, ruinam & perditionem totius populi. Similibus excuſationibus vtitur Geber in Summa ſua, capitulo de Adminiſtratione Medicinæ ſolaris, inquiens: Non eſt quòd mirentur filij doctrinæ, Philoſophos obſcurè ſcripſiſſe libros ſuos: non enim ipſis factum, ſed ignaris & indignis velatam eſſe voluerunt hanc ſententiam, ſub tanta varietate & confuſione diuerſarũ operationum: interea tamen ſtratam viam filiis ſapientiæ, quà

peruenire possent ad cognitionem artis. Non enim (vt habetur alio loco) sibiipsis tantùm scripserunt artem, quam tenebant, sed media dederunt, quibus cognosceretur, & haberetur ab aliis. Hæc est igitur causa difficultatis in libris Philosophorũ. Quid enim difficiliùs esse potest, quàm ex tam innumeris contrarietatibus & contradictionibus explicari, nedum in multis, ac inter omnes ferè, verùm etiam in vnico autore? vt Rasis ait, inquiens: Abundè satis demonstraui libris meis verum fermentum, quo quidem opus est ad multiplicationem tincturarum ad metalla, quod alio loco dixi non esse verum fermentum, relinquens huius sententiæ sententiarùmue iudicium illis qui sanum habent intellectum, subtilemque discretionem. Item si vnus ipsorum dicat materiam nostram esse vilis pretij, atque nullius, vbique in fimis reperiri, vti Zeno in Turba Philosophorum: contra hoc eodẽ libro Barseus ait, quod quæritur, non est parui pretij. Alius dicet rem esse pretiosissimam, & non absque multis sumptibus reperibilem. Hic docet præparationẽ materiæ in diuersis vasis operationibúsq; diuersis, vti Geber in suâ Summa: mox reperias alium asserentem vno vase tantùm opus esse ad diuinum opus nostrum, vt sunt Rasis, Lilius, Alphidius, & alij. In lib. eiusdem Rasis habetur tempus nouem mensium, in alio legitur annus esse necessarius ad hoc opus perficiendum, quod asserunt Rosinus atque Plato. Tandem in ipsorum terminis tanta varietas apparet, vt impossibile sit rem à quoquam detegi, nisi per inspirationem Altissimi, vel immediatè, vel per aliquem virum bonum

bonum & ſapientẽ in hac arte. Cauſa potiſsima hæc eſt, vt non appareat quiſquam huius rei peritus viuens, at ſolùm poſt mortem fateatur ſcriptis: tantis enim laboribus adeptam artem ſibimet, ſi poſſent, occultá vellent Philoſophi, quantò magis alijs. Hoc nobis igitur cum vulgo non eſt ita mirandum, atq; cum ſapientibus, quánam via ſit ad illam perueniendum. Priuſquã autem ad ſecundum noſtræ diuiſionis membrum veniamus, reſpondendum erit obiectioni calumniatorum, labores alienos carpere ſolitorũ, quod proprij ſui lumine vero careant. Non obſeruatam (inquient) Ariſtotelis doctrinam libro ſeptimo Phyſicorum, quæ ſic habet: Definitio eſt vera forma ſubiecti definiti. Cùm ergo ſuſcepiſſem veram tractare methodum huius ſcientiæ, priùs à definitione fuit inchoandum. Hos & ſimiles remittam ad priſcos autores, qui cùm ſcientiæ diuinæ definitionem dare conarentur, & non inuenirent perfectam & completam, fateri coacti ſunt, non eſſe poſsibilem, maximè quia familiaribus caret principijs, vt aiunt Morienus, Lilius, & plærique alij. Quapropter deſcriptionibus varijs duntaxat contenti fuerunt, quibus effectus artis demonſtrarent. Ego verò dicam pro parte meá, quídnam hac de re ſentiam. Eſt philoſophię naturalis, pars quædã docens modum perficiendi metalla ſupra terram, ex imitatione naturalium operationum, quantò proximiùs fieri poteſt: quam veram aſſerimus diuerſis de cauſis. Pręcipuè cùm nihil ſit inter Philoſophos certiùs veritatem ibidem eſſe, maximè vbi nulla apparet contradictio, teſte Philoſopho. Quotquot autem

in hac arte ſcripſerunt olim, ſiue Hebraicè, Græcè, aut Latinè, ſiue quouis alio ſermone, conſenſerunt inter ſe, & ſi diuerſo tractandi modo per figuras, æquiuocationes, & ænigmata, vt videantur vno & eodem idiomate ſcripſiſſe, eodem etiam tempore, quamuis centum, ducẽtis, ac mille annis alij alios præceſſerint. Senior in hanc ſententiam ait: Quamquam apparet quodammodo Philoſophos diuerſa tractare ſub varijs diuerſiſque nominibus: verùm enimuerò nil niſi rem vnicā intelligunt. Idipſum aſſerit Raſis libro Luminum, inquiens: Sub diuerſis ſententijs, nobis prima facie contrarijs apparentibus, Philoſophi non niſi rem vnam intellexerunt, eandemque: cuius rei teſtimonium exhibent aliarum ſententiarum inſignes profeſſores, qui pariter in hac arte diuina ſcribentes etiam, & affirmantes hanc diuinam ſcientiam, circa rem vnā verſari perhibẽt. Sola Philoſophi ſententia hæc nobis ſufficeret, quam ponit Ethicorum libro 2. Omne quod ritè peragitur, vnico medio perfici. Omnium igitur opinio eſt, vnica via diuinum hoc noſtrum opus abſolui. Teſte Gebro in Summa: Scientia noſtra (inquit) per diuerſa non perficitur, at ſolùm per vnicam rem, cui nihil addimus, nec diminuimus, ſed ſuperflua tantùm remouemus, pręparatione ſola ſeparando. Item Lilius ait: Magiſterium noſtrum, vna re duntaxat, vno regimine, & vnico medio perficitur. Idem aſſerũt omnes, quotquot ſcripſerunt hactenus in hac arte Philoſophi, licet videantur in varia diſtrahi. Potiſsima certitudo noſtræ ſcientiæ, qua confirmamur eſſe veriſsimam, eſt experientia, quam fecimus eius, vt loquuntur

quuntur Senior & Rasis. Verùm vt ijs talem approbemus, maximè, quibus dubitare meritò contingit, cum cæteris Philosophis erit fatendum, ipsam contineri sub ea philosophiæ parte, quam operatiuam vocant, & sub medicina, quæ sui veritatem non aliunde comprobare, quàm ab experientia potest. Vt cùm p eam docetur Reubarbarum purgare coleram, non meliùs id poterit, q̃ ex oculo percipi, & experimento per applicationem dicti simplicis medicamenti. A' simili concludimus in arte nostra: si videatur fumo solo plumbi coagulari mercurium, & atramẽtorum, fieri componiq; posse medicinã perfectissimam naturæ metallorum, & qualitatibus congruam, qua cum cæteris imperfectis perfici queat, sola proiectione super ipsum facta, præsertim cùm & ipsa mineralia composita congelent mercurium, ipsumq; reducant in suam naturam. Quantò magis perfecta p nostram artem ritè præparata congelabunt ipsum, ac reducent cum alijs imperfectis metallis, ingenti & exuberanti sua decoctione, quam habent per administrationem artis nostrę. Quò firmiùs hanc nostram intentionem curiosis hominibus approbemus, vt eius veritati certitudiniq; meliùs assentiant, Aristotelis sententiam lib. 4. Meteor. adducamus: Omne quod (inquit) eandẽ cũ aliquo composito operationẽ efficit, est eidem per omnia simile, vt omne quod operationem habet oculi, est oculus. Haud secùs, cùm aurũ nostrũ arte nostra compositum, p omnia simile sit minerali (in quo versatur omnis cõtrouersia disceptationis, vtrùm aurũ à nobis compositum verũ sit aurũ) satis docuisse videmur ex

Philoſophi ſententia, noſtrá artem eſſe veram & certiſsimam. Satis fatebuntur ipſis probatũ, qui viderunt eius experientiam, alijs verò non: quibus Philoſophi probabiliores autoritates in hác rem adferemus. Eodem libro Meteororum, quarto Digeſtionum capitulo ſic inquit, aut ſimile: Quicquid in perfectionem deſtinatum eſt, ac tale manſit ob digeſtionis defectum, aſsidua digeſtione perfici poteſt: qualia ſunt omnia metalla imperfecta, cùm à natura fuerint ad aurum ordinata priùs ab initio ſuæ compoſitionis, vt poſtremò per eandem ad eum finẽ, auri videlicet, perducerentur, nec niſi talia ſunt ob imperfectam digeſtionem: ergo quod ſequitur audiemus eo lóco, vbi quartum noſtræ partitionis membrum diſcutiemus. Quod igitur natura ſub terra vóluit exequi, nos ſupra terram imitatione per noſtram artem, & proiectionem efficimus, vt infrà latiùs audietur, penultima noſtrę diuiſionis parte. Rurſus cùm elementa qualitatibus ſuis ſibi mutuo contraria (vt ait Philoſophus libro ſecundo Generationum) in ſe inuicem conuertibilia ſint, quantò magis ipſa metalla, quæ ſunt vnius & eiuſdem ſubſtantiæ materiæque, cùm non ſint qualitatibus contraría, conuertẽtur, hoc in illud faciliimè. Quam ob cauſam Hermes procreationem ipſorum circularem eſſe dixit, at impropriè quodammodo, vt ipſemet fatetur, quia non ſunt ad eum finẽ à natura creata, vt ex perfectis fiant imperfecta, ſed contrà: quapropter eatenus non eſt eorum generatio prorſum circulares, niſi pro parte. Quamquam iſtæ ſimileſque rationes per ſe ſunt in confirmationem artis ſufficientes: attamen

men quia ſophiſtæ ſemper in contrarium adferunt, quod reluctetur veritati, ſi nõ omnia (quod prolixiùs foret, quàm huic opuſculo noſtro conueniat) quæ difficiliora ſunt argumenta, ſtudioſorum animum & mentẽ perturbantia, mediámque inter dubium & reſolutionem hærentem tenentia, producemus in medium, vt ab iſtorum ſolutionibus alia refellere diſcant. Ex autoritate Philoſophi quarto Meteororum, quę pariter fuit Auicennæ, & Alberti Magni, ſic augmentantur: In vanum operantur Alchimiſtæ metalla perficere conantes, niſi reducant illam in primam materiam. Cùm igitur id non faciant, ſophiſtica per concluſionem aſſerunt Alchimiſtarum omnium opera, vt ipſemet Albertus ait ad hunc modum: Quotquot metalla tingunt varijs materialibus ſimplicibus in diuerſos colores, ſunt impoſtores, niſi reducant illa in primam materiam. Multi ſapientiſsimique viri hoc argumentum ſoluere conati ſunt, cùm ſit ex magis apparentibus. Iſtorum nonnulli dicunt, etſi per proiectionem imperfecta non reducantur, nihilominus in compoſitione medicinæ ſimilis fit reductio, videlicet in ſulphur & argentum viuum, quę ſunt vera materia metallorum, vt infrà dicetur latiùs quarto noſtræ diuiſionis membro. Sufficit igitur agentis ſola reductio, tum perfectio ſumma per decoctionem acquiſita, licet paſsiui nulla fiat reductio. In ea ſententia fuerunt Arnaldus de Villanoua in magno ſuo Roſario, quem ſequutus eſt Raymundus Lullius in ſuo Teſtamento. Salua pace tamen & reuerentia, quæ debetur grauiſsimis autoribus, hæc opinio contrariari nimiùm

videtur Philoſophis omnibus. Cùm enim concedant metalla eſſe in primam reducenda materiam, quod motu fit corruptionis ex Ariſtotele, velle videntur ſola fuſione & proiectione diuini noſtri lapidis ſuper metalla, hæc ad eũ corrumpi modum, ac nudari prima ſua forma, quòd omni Philoſopho concedere nimis indignum eſt. Plærique alij diuerſas adferunt ſolutiones, vt videre licet in ſuis libris. Ego verò meam ſolutionẽ proferam. Siquidem noua fabricare metalla moliremur, aut ex eis lapides, vel quidpiã aliud alienum à metallis, neceſſariò forent in primam ſuam reducenda materiam, idq; medijs, quæ dicta ſunt. Cùm tamen hæc ſit intentio noſtra duntaxat, vt imperfecta perficiamus metalla in aurum, pręter omnem transformationem in materias nouas, & à propria ſua natura differentes, purgemus ac mundemus p operis noſtri diuini proiectionem, quò ad exuberantem deueniant perfectionem. Haudquaquam eſt opus illa reducere in primam materiam: differũt enim imperfectum perficere, & ex iſto noui quid producere vel generare. Alioqui concluderetur, omnia ſemicocta reducẽda eſſe ad primã formam, vt completè decoquerentur: quod quidem indignũ eſt omni Philoſopho. Cæteras obiectiones aduerſus chemicas artes fieri conſuetas, in pręſentia miſſas faciam, quòd per ea quæ poſuimus, reliqua facilè ſolui queant, argumenta quęuis. Autoritatis Auicennę tamẽ eſt, quòd meminerim de contradictionibus Ariſtotelis cõtra chemiam obiectis in ſua iuuentute: Cognoui (inquit) intentionẽ eorum, q noſtram artem negant, & aliorum qui veram affirmant eſſe.

Priores,

Priores,vt ſunt Ariſtoteles & plæriq; alij, vtũtur quibuſdam argumentis vtcunq; apparentibus, at minimè veris. Poſteriores verò dicũt hác ſcientiam certis demonſtrationibus probari nõ poſſe, vel licere, vt alias omnes, cùm alia via procedat, alijs omnibus contraria. Nam celat ac velat ſuorum terminorũ proprietates, cùm cæteræ plurimùm laborẽt in ſuorũ declarationibus. Proinde noſtræ diuiſionis ordinem proſequutus, tertium eius membrũ arripiã, exponẽs operationes eius neceſſarias, ad executionem operis noſtri diuini. Primò dicam rationem quare naturale vocetur, atq; diuinũ, vt cognoſcantur enormes operantũ hac tempeſtate errores. Ariſtoteles docet naturam operari ſub terra in procreatione metallorũ quatuor qualitatibus (vt meliùs intelligatur) elementis, igne, aere, aqua & terra: quorum duo, reliqua duo compræhendunt, terra ignem, & aqua aerem. Cùm igitur materia noſtra cõſtat ex aqua & ex terra (vt infrà dicetur ampliùs penultimo noſtræ diuiſionis membro) meritò naturalis appellatur, quia in eius cõpoſitione quatuor intrãt elementa: duo manifeſta, ſub quibus alia duo latitant, oculis velata corporeis, ignis & aer videlicet, quæ ſolis mentalibus percipi debent, vt ait Raymundus Lullius in ſuo Codicillo, ad hunc modum: Conſidera (inquit) naturam, & proprietatem olei (quod ſophiſticatores aerem vocant, ideò quia ſuis qualitatibus magis abundare dicunt) oculus tuus non iudicabit illius differentias, & proprietates. Per hæc verba ſatis innuit, elementa quatuor in opere noſtro diuino non eſſe euidentia, quod plærique falſò

putarunt, vt infrà dicetur, vbi terminos declarabimus artis. Naturalis etiam dicitur scientia, quòd in prima sua operatione imitatur naturam quantò diligentiùs potest: non posset enim in omnibus, vt ait Geber in sua Summa. Veterum operationibus Philosophorũ naturalium, qui nos præcesserunt, optimè confirmamur: hij quidem posteà quàm diligentissimis inquisitionibus cognouissent (vt ait Raymundus Lullius in epistola sua ad Albertum Regem, & Albertus Magnus in tractatu Simplicium mineralium) naturam ad metallorum procreationem, sub terra solùm operari p continuas & assiduas decoctiones veræ materiæ, quibus mundum ab immundo, purum ab impuro, perfectum ab imperfecto, continuatis euaporationibus, separat, calore terræ mineralis partim id efficiente, partim calore Solis, qui per se solùm integram & perfectam istam decoctionem non adimplet, ipsimet confirmàti sunt. Hoc declarat optimè bonus ille Treuisanus, quòd etiam nos docet experientia: videmus enim in mineris diuersitatem metallorum & materialium, nonnulla crassiora, & alia subtiliora purioraq; in sublime plærunque exaltata. Quapropter nostra scientia naturam imitando, procedit in prima sua operatione per sublimationem, qua materiam nostram optimè purificet: impossibile namque fuerit nobis aliter præparare, vt Geber in Summa, & Rasis in libro Luminum inquiunt: Initium operis nostri, est sublimare, quare meritò naturale vocatur. Quã ob causam scripserunt illi, qui nos præcesserunt, opus hoc nostrum non esse artificiale; quicquid

enim

enim facimus, aliud nihil est quàm administrare naturæ per artem materiam ad compositionem operis necessariam, quam ipsa natura non potuit in hâc perfectionem connectere, quia eius actiones continuæ sunt, vt ait Geber in sua Summa. Ratione huius tam admirandæ coniunctionis elementorum scientia, nostra diuina vocatur: quam verò coniunctionem Philosophi secundam operationem appellarunt, & nonnulli dissolutionem, asserentes, arcanum arcanorum esse, quod Pythagoras ait in Turba Philosophorum: Magnum hoc est mysterium, quod hominibus Deus velatum esse voluit. Item Rasis in libro Lu minum: Si veram nostri corporis dissolutionem ignoraueris, non est quòd opereris: illa siquidem ignota, reliquum inutile fuerit: hanc etiam ex libris discere nemo potest, neque ex notitia causarum naturalium: proinde verè diuina dicitur, vt Alexander inquit. Corpus nostrum (quod lapis est occultus) congnosci minimè potest, neq; videri, nisi nobis hoc ipsum Deus per Spiritum S. suum inspirarit, vel per aliquem viuum hominem docuerit, sine quo scientia nostra, nihil est. Hic est lapis, de quo loquitur Hermes tractatu suo quarto: Lapis noster (inquit) diuinus cogno scendus est, qui clamat assiduè, Defende me, & ego iuuabo te, da mihi quod competit, ego tibi vicissim optimè succurram. De hoc eodem occulto corpore loquitur primo suo tractatu: Falco semper in cacumine montis clamans, Ego sum album nigri, & rubeũ citrini. Scientiam nostram inutilem esse præter istam coniunctionem, ratio est, quia tempore natiuitatis & procreationis o-

peris nostri diuini, pars volatilis secũ defert partem fixam. Aliter enim quàm per istam admirandam, & plusquã supernaturalem coniunctionem efficere haudquaquã possemus, vt in igne fixum opus permaneret: vt quod omnes Philosophi præcipiunt, fiat, fixum, volatile, ac denuò volatile fixum. Ista coniunctio fieri debet ipsamet hora suæ natiuitatis, vt inquit Haly Secretorum libro: Quicunq; nostrum lapidem non inuenerit hora suæ natiuitatis, non est quòd alium expectet eius loco. Nam is qui diuinum opus nostrum aggreditur absq; notitia determinatæ natiuitatis eius horæ, nil ex opere suo consequetur vnquã, præter inutiles omninò labores & pœnas erroris sui. Hanc eandem coniunctionem Rasis libro Præceptorum propriè vocat pondera Philosophorum, & regimina, suadens vt ab hoc opere diuino prorsum abstineamus, si non cognouerimus exactissimè pondera, quæ Philosophi præ cunctis alijs arcanis occultarunt, vt patet ab eorum scriptis varijs. Nã vbi quis dixerit, eiusmodi coniunctionem diuinam fieri die septimo, mox reperias alium, qui asserat quadragesimo die compleri: alium centesimo: alium sub finẽ mensium septem: aut nouem, quod Rasis; alium sub anni finem, vt Rosinus: vix duos hac in re concordantes legere poteris. Cùm tamen vnicus sit idemq; terminus, vnicus dies, imò vnica sola & eadẽ hora, qua fieri debet nostra coniunctio ad propriam suam decoctionem. Verùm quia vouerunt arcanum hoc potissimum se non reuelaturos, de studio diuersos scripserũt terminos, quamuis inter se conueniant, intelligentes vnicũ, quo cognito,

reliquum nil aliud eſt,præter opus mulierum & puerorum ludus,vt ait Socrates:Ecce tibi veram diſpoſitionem albi plumbi demonſtraui (hoc eſt verá præparationem materiæ noſtræ, quæ nigra priùs vt plumbũ apparet, poſtmodùm albeſcit ꝑ noſtram continuatam decoctionẽ) ſi hãc probè intellexiſti, reſiduum aliud nihil eſt, quàm opus mulierum,& ludus puerorum. Innuens per hæc verba nullum opus hoc noſtro leuius, poſt coniunctionem exiſtere: quod ſanè veriſsimum eſt. Cùm non ſit opus alio labore quã ſola decoctione duarum materiarum iam coniunctarum: interea dum coquuntur, quies datur optatiſsima, vt ait Philoſophus Ethicorum 7. Quietem longè delectabiliorem eſſe quouis labore. Noſtram decoctionem poſtremã fieri cum requie, & abſq; labore tormentóue,teſtatur Raſis lib. Trium verb. inquiẽs: Omnes diſſolutiones,calcinationes,ſublimationes, dealbationes, rubificationes, ac reliquas operationes,quasPhiloſophi ſcripſerũt eſſe neceſſarias, ad diuinũ opus noſtrũ complendũ, in igne fieri præter amotionem. Pythagoras in Turba Philoſoph.idem aſſerit,inquiens:Cuncta regimina ad opus diuinum & perfectionẽ eius facientia,decoctione ſola cõpleri.Barſeus id ipſum ait eod.lib.Coquendum,tingendum,& calcinandum in hoc opere, verũ operationes decoctione duntaxat omnes perficiendas.Ne tamẽ Sophiſtę calumniatores dicãt,&ſuas operationes etiã non eſſe niſi decoctiones,alias Philoſophorũ antiquorum ſententias allegabimus,quibus errores eorũ detegantur.Alphidius ait:In operis noſtri diuini compoſitione, non niſi vna materia ſola (quam

aquam propriè vocant) vna tantùm actione, decoctione videlicet, quæ fit in vnico vase præter amotionem ab igne. Idem attestatur Rex Salomon: In operis nostri diuini confectione (quod nostrum sulphur vocat) nō indigemus (inquit) præterquàm vno medio solo. Lilius idem sentit: Diuinum opus nostrum (ait) fit in vno vase solo, vno medio duntaxat, & vnica decoctione. Mahometus: Non habemus (inquit) nisi medium vnum, decoctionē videlicet, vas vnum, &c. quibus diuinum opus nostrū ad album & rubeum perficiamus. Auicenna tenuit eandem opinionem, qui præ cunctis optimè loquitur, ad hunc modum: Dispositiones (inquit) omnes, id est, operationes, ad opus nostrum diuinum componendum necessariæ, fiunt in vno vase solo, duplici tamen.

Operantum igitur hac tempestate maxima pars errorem suum hoc ipso fateri cogetur, cùm nemo non ipsorum tres, vel quatuor furnos habeat, & nonnulli decem, vel duodecim, hunc ad calcinandum, illum ad soluēdum, alium ad sublimandum, & innumera vasa, quibus vtuntur. Verùm enimuerò tales in diem extremum operarentur, priusquàm ad perfectionem hac via peruenirent, nisi corrigant suas operationes. Vt interim taceam de separationibus elementorum (quas vocant) vsq; dum de natura quatuor eletorū, vbi de terminis artis nostræ dicturus sum, tractetur. Satis mihi fuerit in præsentia demonstrasse modum, & viam detegendi, cognoscendique deuios operarios in hac arte, pariter eos, qui persistunt in recta semita. Nam, vt anteà dixi, latiusque

tiusque dicetur infrà, vnicus est operandi modus, in vnico vase (quod Lullius Hymen appellauit) in vnica fornacula (quá Treuisanus ignem clausum, humidum, vaporosum, continuum, ac digerentem vocat) præter amotionem, donec decoctio cópleatur. Non est ergo tantis opus instrumentis, neque sumptibus ad hanc rem factis. Scio multos esse literatos libris insistentes, qui præter vllam certitudinem operantur, istos pessimè habebit mea repræhensio, cùm Geber in Summa sua doceat varias præparationes, cùm sulphuris, tum argenti viui, similiter corporis & spiritus. Item Rasis, libro Perfecti magisterij, dicit corpora & spiritus varijs præparari medijs, quorum plurima docet. Anteà satis respondimus, hæc & similia per Philosophos scripta, non alia de causa, quàm vt veram operis nostri diuini præparationem velent indignis, & contegant. Hoc Geber attestatur in sua Summa, capitulo de Medicinarū differentijs, inquiens: Vnica est perfecta via, qua releuamur à tantis pręparationum operationibus, oneribúsue. Iam est quòd naturæ modum operandi ponam, in concauitatibus terræ generando metalla, quem ars imitari debet: ac deinceps materiam veram & necessariam, ad istorum perfectionem supra terram, declarabo. Cùm igitur hoc sit præcipuum in arte (vt Geber ait ab initio suę Summæ, & Auicenna, præcipientes eos à practica huius operis abstinere, qui non priùs vera fundaméta norint materiarum ac minerarum) imitabor excellentiores autores & magis peritos in mineralibus, declarando quæ ad hanc rem apprimè sunt necessaria. Omnium ita-

que Philosophorum sententia est, cuncta frigore congelata plurimũ abundare humiditate aquea in sua materia prima; vt ait Aristoteles quarto Meteororum. Cùm igitur liquata metalla frigore congelentur, necessariò prima ipsorum materia humiditate multa pollebit aquatica. Verùm Albert. Magnus (qui præ cæteris mineralia scrutatus est exactissimè) istam humiditaté aqueam ait, non esse similem aquæ humiditate, quàm videmus communiter in alijs naturæ compositis. Ista namq; per ignis violentiam in fumũ transit. At liquata metalla non ita reducuntur in vaporem, concludendum hinc ipsorum humiditatem alicui materiæ permixtam esse, qua retineantur in igne, tutaq; sint ab eius vehementia. Nihil autem igni magis resistit, quàm humiditas viscosa permixta subtilioribus terræ partibus, vt ait Bonus Ferrariensis, & experientia docet: quapropter metallorum humiditatem esse talem firmiter credendum est. Cùm tamen experientia doceat, repurgandum inter aliquas humiditates in fumum abire, metallis nihilominus in igne minimè consumptis, fatendum est cum pręcipuis autoribus nostrę scientiæ, metallorum compositionem subintrare duplicem humiditatem viscosam, extrinsecam, & intrinsecam. Prior est crassa, subtili suæ terrestri materiæ non benè permixta, quapropter ab igne facilè comburitur in consumptionem. Posterior verò, quia maximè subtilis, & optimè permixta subtili suo terreo, vt ambæ partes vnicam & simplicem materiam constituant, neutra per ignem ab altera separari, vel absumi potest, quin simul abeant, aut vnà remaneant

neant in igne. Ex eiusmodi humiditate procreatum est argentum viuum, quod videmus, vt patet etiam experiméto. Testatur Arnaldus de Villanoua: Hoc (inquit) nos reddit certiores, ambas materias anteà dictas in ipso perfectissimè coniunctas: nam vel terrestris humiditatem secùm retinet, aut ista rapit illam in auras. Quod quidem Albertus Magnus causas metallorum compositionis diligentissimè perquirens, optimè cognouit, argentum viuum scilicet assiduè moueri, ac fluere, quia vicissim altera pars in alteram dominium habet, vt causa fluxus atq; motus est humiditatis imperium, & siccitatis terrestris in humiditatem actus efficit, vt non adhæreat tangenti, neq; madefaciat. Hinc Alberti sententia comprobatur libro Mineral. simplic. Materia prima (inquit) metallorum est humiditas viscosa incombustibilis, forti mixtione, cum subtili terreo coniuncta in cauernis terræ mineralibus. Optimè cum Gebro conuenit, asserente in Summa sua, materiam veram metallorum esse argentum viuum, quia (inquit) natura nunquam otiosa procreauit argentum viuum ex dicta materia mixta, &c. Bonus Ferrariensis ait, argentum viuum esse proximã materiam metallorum, sed præcipuam humiditatẽ viscosam subtili suo terreo mixtam. Geber etiam in argenti viui definitione, quam facit in sua Summa: Est (inquit) humiditas viscosa per auxilium terrestris suę partis condensata, suam compositionẽ intrantis. Consideremus itaque diligenter naturæ progressum, in rerũ omnium procreatione, quibus propriam admiscet materiam, quam Philosophi vocarunt

agens, quia ſeipſam non producit, vt ait Ariſtoteles: hoc eſt, ſuos effectus nō demonſtrat. Quapropter natura in procreatione metallorū poſtquàm creauit materiam, id eſt, argentum viuum, tanquàm ſagaciſsima, proprium adiungit agens: nempe terræ mineralis quandam ſpeciem, velut colloſtrum eius & pinguedinem in cauernis terræ mineralibus, longa decoctione inſpiſſatam, hanc vulgariter vocamus ſulphur: comparatione ad argentum non alia, quàm coaguli ad lac, viri ad fœminam, agētis ad materiam ei ſubiectam. Philoſophi duplex ſulphur poſuerunt, vnum facilimæ liquefactionis, alterum verò congelatum ſolùm, & non fuſibile. Proinde quo natura demonſtraret virtutem & efficaciam agentis, id eſt, ſulphuris, in materiam, cui adiunctum eſt, effecit admirabili compoſitione quadam, vt metalla coagularentur actione ſulphuris fuſibilis, vt eſſent liquabilia. Verùm alia mineralia ſimplicia compoſuit actione ſulphuris nō fuſibilis, vt non eſſent fuſibilia, vti ſunt magneſia, marcaſitæ, & id genus alia. Cùm autem agens nō poſsit eſſe pars materialis compoſiti, vt Ariſtoteles ait, natura procreans metalla ſub terra, poſtquàm dictum ſulphur miſcuit cum argento viuo, compoſitione quidem inenarrabili, pretioſiſsimum inde generat metallum, aurum videlicet: ab eo decoctione perfecta ſeparādo ſuum agens, id eſt, ſulphur. Et hæc eſt ratio cur ſic perfectiùs omnibus alijs metallis, tum quòd videamus naturam illud in meliùs vltrà non tranſmutare. Item hac de cauſa meliùs ac faciliùs coniungitur argento viuo, quia nihil aliud eſt, quàm argentum viuum proprio

ſuo

ſuo ſulphure decoctum, & prorſus deinceps ab eo decoctione dicta ſeparatum. Vt itidem ſeparatio ſulphuris eſt auri perfectio, quòd in aliis metallis remaneat, iſtorum eſt imperfectionis potiſsima cauſa. Hinc fit etiam, vt argentum ſit imperfectius auro, & cuprum argento: ſcilicet ob defectum completæ digeſtionis, qua ſola ſeparatur agens ab eis, id eſt, ſulphur. In eo declaratur potiſsimum, ac præcipuum arcanum totius artis noſtræ. Cùm enim ars imitari naturã in ſuis operationibus debeat, neceſſariò, priuſquàm diuinum hoc opus noſtrum perficiatur, agens vel ſulphur ſuum erit ſeparandum. Quòd quidem occultarunt omnes Philoſophi, relegantes nos in ſuis libris ad naturales operationes, quas abũdè ſatis declaraui. Quò tamen perfectiùs cognoſcatur, qua in re ſcientia noſtra naturæ operationes imitetur, operæprecium fuerit præcipuum & communiorẽ declarare modum, quo ipſa vtitur in metallorum perfectione. Anteà diximus metallorum perfectionem, vel imperfectionem fieri ob agentis priuationem, vel mixtionem, id eſt, ſulphuris, & oſtendimus modum primũ, quo natura conſueta eſt vti in compoſitione principis metallorũ, & perfectiſsimi videlicet auri. Modò ſciendum ipſam alio etiam vti progreſſu, qui licet priori contrarius eſſe videatur, eſt nihilominus perſimilis, ſi probè conſideretur finis, ad quem tendit intentiò naturæ, quia pariter aliud nihil eſt præterquàm repurgare metalla, purgareq; penitùs à ſuo ſulphure. Nam idipſum quod priore modo per decoctionem perfectam efficit, poſteriore continuatis, & longis digeſtionibus

exequitur, imperfecta sensim purificando tantisper, donec reducantur in aurum. Siquidem experientia nos docet, in mineris argenti reperiri communiter plumbum, & in nonnullis ambo simul permixta, vt argentũ videatur imperfectum fermè ob digestionis defectum: quapropter metallicarum periti rerum suadent, vt occlusis cauernis, ne materiæ subtilioris euaporare queat, diutiùs triginta, vel quadraginta annis relinquãtur, ac donec perficiantur. Quod quidem Albertus Magnus recitat accidisse suis temporibus in regno Liburniæ, vel Sclauoniæ: pariter ab experto mineralium fossore mihi relatum fuit, sæpiùs euenire. Secundum itaq; hunc modum quo natura in perficiendis metallis vtitur, ars imitatur suis operationibus ad imperfecta perficiendum, priuatione sui sulphuris videlicet, facta per proiectionem operis diuini super illa, postquàm liquefacta sunt: qua purificantur à dicto suo sulphure, perficiunturque in purum aurum, perfecta sua decoctione exuberante, quam acquisiuit per administrationem artis nostræ. Non aliter, quàm varii modi, quibus natura vtitur in purificatione metallorum, non efficiunt vt variæ sint auri formæ (puto in perfectione) pariter & quibus vtimur diuersis ipsa perficiendi modis supra terram, aurum nostrum naturali & minerali diuersum non redditur, cùm eadem vtamur materia supra tèrram, qua ipsa sub terra, & in suis cauernis. Attestante hoc ipsum Aristotele nono Metaphysicorum. Ex agente & materia (inquit) similibus, operationes semper sunt similes, quãuis media sint diuersa: nam ista & materia duo

sunt.

ſunt. Verùm ſi materia ſit vna ſimilisq; per omnia cum agente, omnes operationes, quæ ab initio diſsimiles videntur, aut contrariæ, ſub finem eundem ſortiuntur effectum. Vt approbemus materiam noſtram, qua vtimur ad metalla perficiendum ſupra terram, eſſe in omnibus perſimilem illi qua natura ſub terræ cauernis vtitur in ipſorum procreatione, Gebrum citamus teſtem in ſua Summa: Ars (inquit) noſtra naturam imitatur quantò propiùs poſsibiliusque fieri poteſt. Idipſum Hermes ait, Pythagoras, Senior, & plærique alij. Proinde ſi naturam, ars imitatur, neceſſariò fatendum eſt, ipſam vti ſimili materia qua natura, quæ vtrobique non niſi vna ſola eſſe poteſt, quam vocauimus argentum viuum, non ſolùm per ſe, at mixtum vnà cum agẽte ſuo proprio, ſulphure videlicet vero. Eadem igitur materia, quam Philoſophi vocarunt argentum viuum animatum, erit vera ſcientiæ noſtræ diuinę materia, ad noſtrum opus diuinum complendum. Cùm hoc ipſo, & non alio natura in terræ concauitatibus vtitur in procreatione metallorum, pro ſua vera materia, vt ſuprà ſatis amplè demonſtrauimus.

Vocauerunt argentum viuum animatum, vt oſtenderent inter ipſum, & argentũ viuum commune, differentiam, quod poſterius ita remanſit, quia natura nõ adiunxit ei ſuum agẽs proprium. Falſò igitur exiſtimarũt plurimi argentũ viuum commune, & ſulphur commune materiam eſſe metallorum. Nam vllo vnquam tempore non accidit, vt illa ſimul ambo mixta reperta ſint in mineris, qua ratione poterunt igitur eſſe vera

materia metallorum in concauitatibus terræ, vel artis nostræ supra terram: vt loquitur Geber in sua Summa de Principijs artis. Et idem alio loco: Nostrum (inquit) argentum viuum aliud nihil est, præterquàm aqua viscosa, desponsata per actionem sui sulphuris metallici. Hæc est vera nostra materia, quam natura præparauit arti nostræ (vt ait Valerandus Syluensis) & reduxit in certam speciem veris Philosophis notam, absque vlreriori transmutatione suijpsius. Auicenna similiter ait: Natura nobis vnam solam præparauit materiam, quam ars nostra componere per se minimè potest. Fatuum igitur foret credere, ex omnibus materijs, quas miscere possemus, vllas, etsi metallicas, aut quascunque alias, esse posse veram scientiæ nostræ materiam, cùm natura nobis præparauit illam, vt nihil desit præter hæc duo: scilicet eam purificare, & perficere, coniungereq; per decoctionem sibi propriam & congruam. De hac materia loquitur Rasis libro Præceptorum: Noster mercurius (inquit) est verum fundamentum nostræ scientiæ, ex quo tincturæ veræ metallorum extrahuntur. Alphidius de eodem: Animaduerte fili totum opus sapientum Philosophorum, in argento viuo solo consistere: quapropter Hermes præcipit nobis, hunc obseruare mercurium, quem coagulatum vocat, & occultũ in latebris deauratis. Geber de eodem mercurio: Laudetur (inquit) Altissimus, q̃ hoc argentum viuum creauit, eique dedit potentiam incomparabilem, ad magisterium scientiæ nostræ verum perficiendum. In summa nemo non scribentum sapientum fuit eiusdem opinionis.

Obij-

Obijcient operantes moderni temerarium me iudicantes, qui tot ac tantos viros prædeceſſores auſim repræhendere, quorum theorica & practica ſublimare docent argentũ viuum (quod mercurium appellant) cum vitriolo & ſale communi, poſteà per calidam aquá reuiuificare, vt cum auro tandem permiſceatur (quod Solem appellarunt) ac ad hunc modum ſoluere & fixare: quo diuinum opus noſtrum perficiatur; quod ſcribit Arnaldus de Villanoua in magno ſuo Roſario: item Raymundus Lullius in ſuo Teſtamẽto. Vt iſtis reſpondeam quod ſatis ſit ipſis, per eoſdem autores, quos allegát, quorum ſcripta teſtantur, iſtas operationes omnes, deſtillationes, ſeparationes elementorum, reductiones, & id genus alias, nulla alia de cauſa poſitus fuiſſe, quá vt ſub eiuſmodi laruis practicam noſtræ ſcientiæ velarent. Adducemus eundem Arnaldum Villanouanum, qui poſtquàm in ſuo Roſario docuit diuerſas iſtas operationes, ſub finem ſuæ recapitulationis in hæc verba, vel his ſimilia prorumpit: Oſtendimus (inquit) veram practicam, verumq; modum opus noſtrum diuinum perficiendi, ſed breuibus admodum verbis, quæ tamẽ ſatis prolixa videbuntur intelligẽtibus. Proinde tot támque diuerſis, ac prolixis operationum ſermocinationibus, non intellexit veram pręparationem diuini huius operis, neque practicam, quam anteà breuibus tractaſſe dixerat. Hoc ipſum Raymundus in fine Codicilli, vbi reſpondet illis, qui fortaſsis interrogare poſſent, cur deſcripſerit artem, cùm anteà dixiſſet impoſsibile cuiuis ad artem hanc, eiuſque veram notitiam librorum le-

ctura præuenire? Vt (respondet) lector fidelis introducatur, habitumque sibi contrahat, quo peruenire queat in veram operis nostri diuini cognitionem, cuius præparationem sincerè nunquam posuimus, nec declarauimus apertè. Constat igitur prolixas atq; diuersas eiusmodi præparationes, quas docet in suis libris, non esse solam & vnicam practicam operis nostri diuini. Qui paulò doctiores erunt, obijcient mihi, rogantes, cur scripserim diuinum opus nostrum fieri ex vnica sola materia, videlicet ex vnico & solo argento viuo animato, cùm Geber in sua Summa, capitulo de Coagulatione mercurij dicat, extractam esse à metallicis corporibus, cum arsenico suo præparatis. Rosinus contrà dicit esse verum sulphur incombustibile, ex quo diuinum opus nostrum constat. Salomon Rex filius Dauid hoc ipsum attestatur, inquiens: Deus prætulit omnibus rebus existētibus sub cœlo verum nostrum sulphur. Pythagoras in Turba Philosophorum scripsit: Opus nostrum diuinũ perficitur, quando sulphura vicissim coniunguntur, aliud cum alio: quapropter ex sulphuribus constat, & non ex argento viuo animato solùm. Vt responsum demus, quò spiritibus à via delirãtibus satisfactũ sit, in memoriá reuocanda sunt, quæ suprà diximus de metallorum materia, naturam videlicet in terræ concauitatibus, adiungere proprium agens argento viuo. Cæterùm quia diuinũ opus nostrum proprium nomen non habet, alij aliud indiderunt, vt Lilius scripsit ipsum tot nominibus appellari inter Philosophos, quot in hoc mundo res creatæ sunt, innuens per hæc verba nomi-

nibus infinitis vocari: quáuis vna semper & eadem res, ex vnica materia sola constans, existat. Philosophi nihilominus, qui præcesserunt, illi tot ac tam varia diuersaque, iuxta colorum in decoctione apparentium varietatem, imposuerunt nomina pro suo arbitrio. Qui, vti nos, vocauerunt argentum viuum animatum, considerarũt primam nostram materiam, (quam antiqui Philosophi Chaos appellarunt, cuiuscunque principium ab exordio sumptum) verè per omnia simile esse naturæ & materiæ argenti viui, ex quo natura componit, ac perficit in terræ concauitatibus metalla, vti suprà demonstrauimus. Item qui diuinum opus nostrum vocauerũt lapidem Philosophorum (quod illi communius nomen est) id respectu finis decoctionis materiæ nostræ fecerunt, quia fixa permanet in igne: solent enim appellare lapidem, quicquid non refugit ignem, & ab isto non sublimatur. Plærique alij multa excogitarunt alia nomina, iuxta suas rationes, quæ singula recensere longum foret: vt ait Maluescindus: Si materiam nostram dicamus esse spiritualem, verum est: si corpoream, non mentimur: si verò cœlestem, verum est nomen eius: si terrestrem, non impropriè loquimur. His verbis manifestè patet, varietatem nominum ab antiquis nostris prædecessoribus impositorum operi nostro diuino, diuersis rationibus in diuersitate colorum & operationum apparentium in sua decoctione fundatam esse.

Pariter & qui sulphur appellarunt, vt attestantur autoritates, quæ cõtra me possent adduci, respectu ad postremam decoctionẽ, in qua materia

apparet fixa, ita loquuti sunt. Vt igitur ab initio veram argenti viui demonſtrabat apparentiam, quia volatilis erat, in fine fixatur, tum demùm occultum, & quod intrinſecus exiſtens, erat incognitum: pars fixa videlicet, quam ſulphur appellamus, manifeſtatur continuata, poſtremaq; decoctione, in qua dominatur ſupra partem volatilem. Hac de cauſa materia noſtra non appellatur ampliùs volatilis (intelligo de his, qui postremam decoctionem conſiderant) at ſulphur denique fixum. Vt ait Arnaldus de Villanoua in ſuo Roſario magno, cùm de poſtrema decoctione loquitur operis noſtri diuini: Eſt (inquit) verum ſulphur rubeum, per quod argẽtum viuum perfici poteſt in aurum. Proinde concludere verè poſſumus, omneque dubium reſoluere, materiam, ex qua diuinum opus noſtrum componimus, non eſſe niſi vnam rem ſolam in omnibus, & per omnia ſimilem illi materiæ, qua natura in terræ concauitatibus vtitur ad procreationem metallorum, non obſtantibus omnibus in contrarium ſuprà allegatis autoritatibus, ac ſimilibus alijs quibuſcunque. Nominum enim diuerſitas (vt ait Ariſtoteles) rem eſſe diuerſam non efficit. Vt noſtræ diuiſioni finem imponamus paulatim, reliquum eſt, vt noſtræ ſcientiæ terminos declaremus, id eſt, ſententias optimorum & præcipuorum autorum, qui præceſſerunt, conferamus: vtuntur præcipuè quatuor terminis, inter alia, de noſtri diuini operis compoſitione differentes, vt ſunt, elementa quatuor, fermẽtum perfectum, venenum verum, & coagulum perfectum, quod aliàs maſculum appellarunt, ad fœ-
minam

minam facta comparatione, velut coaguli ad lac simplex. Quo meliùs itaque declaremus, quidnam intelligāt per elementa, sciendum quid Philosophi naturales dixerint de materia prima, quam Chaos appellarunt, in quo confusè quatuor illa continebantur, & quæ ob suam contrarietatem, quodlibet suas actiones demonstrando, manifesta nobis facta sunt. Quamobrem Alexander in Epistola sua: Quicquid (inquit) antiquis demonstratum fuit, esse calidæ qualitatis, ignem esse iudicarunt: quod siccum & coagulatum fuit, esse terram: quod humidum & labile apparuit eis, aquam: quod verò frigidum, subtile ventosumque visum est esse, aerem appellarunt. Quorū duo sunt in alijs duobus occulta & conclusa, vt ait Rasis libro Præceptorū: Omne compositum (inquit) ex quatuor constat elementis, duobus occultis in alijs duobus apparentibus, aere videlicet in occulto aquæ, & igne in interioribus terræ, vt anteà diximus. Et quia duo conclusa non possunt actiones suas demonstrare, præter alia duo, debilia vocauerunt, alia verò fortia. Hac de causa dicunt composita esse perfecta, quando humidum & siccum, id est, aqua & terra coniuncta sunt æqualiter auxilio naturæ, cum frigido & calido, quæ sunt aer & ignis, per conuersionem vnius in aliud. Quamobrem Alexander libro Secretorum ait: Si conuerteris elementa vnum in aliud, inuenies quod quæris. Hæc sententia benè perfecteq; cognita nobis demonstrat veram materiam, & perfectam indicat scientiæ nostræ practicam: quapropter, vt meliùs intelligi queat, propriùs de quatuor elementis, & eo-

rum natura loquendum est, cùm sint necessaria in operis nostri diuini compositione. Hermes ait: In terra nostra creata sunt alia quæuis elementa. Alphidius contrà profert aquá esse præcipuum elementum, ex quo cætera elementa, ad operis nostri diuini compositionem requisita, creata sunt: in quibus nulla habetur, vt apparet contradictio. Nam ab initio procreationis operis nostri diuini, aliud nihil apparet, quàm aqua sola, quam Philosophi vocauerunt mercurialem aquam, ex qua terra procreata fuit, cùm inspissaretur coniunctione decoctioneque supernaturali, præterquàm nobis est inutilis. Proinde vera loquutus est Hermes, dum dixit ex terra prodijsse reliqua eleméta, cùm ipsa sola suas demonstret qualitates in operatione secunda, non secùs atque aqua suas demonstrabat in operis initio. Quapropter Alphidius ad Valerandum scripsit, ac ad alios, ipsam esse præcipuum elementum, in operis nostri diuini compositione.

Hæc sunt illa duo elementa, quæ Philosophi dicunt esse cognoscenda, priusquàm aggrediamur opus. Vt Rasis libro Luminum: Priusquàm (inquit) incipiatur opus, est cognoscenda natura & qualitas aquæ & terræ, quia in istis duobus comprænhenduntur quatuor elementa: alioqui volatile fixum rapiet secum, & scientia nostra nobis inutilis futura est. Hac de causa præcipitur, elementorum quatuor conuersio, vt diuinum opus nostrum ritè qualificatum in fine fixetur, vtque resistere valeat ignis omni violentiæ, corruptioni aeris, ærugini terræ, & aquæ putrefactioni, non aliter quàm aurum minerale, propter

magnam

magnam suam perfectionem. Ista conuersio elementorum (vt ait Raymundus Lullius) nihil aliud est, præterquàm terram, (quæ fixa est) volatilem reddere, & aquam (quæ est humida volatilisque) siccam & fixam efficere: quod probè fit continuata nostra decoctione in vase nostro, præter omnem amotionem, vel apertionem, ne fortè nostra pereant elementa, & in auras auolent in fumum.

Hoc ipsum atteſtantur scripta Rasis, & aliorum scripta varia Philosophorum in eandem sententiam, quum dicunt, veram separationem, & coniunctionem elementorum quatuor, in vase nostro fieri nullatenus tacto manibus pedibúsue: quoniam (vt aiunt) lapis noster seipsum dissoluit, coagulat, abluit, purgat, albificat, & rubificat, præter extraneæ rei cuiusuis additionem vel mixtionem.

Arnaldus de Villanoua est eiusdem opinionis in suo Rosario magno, dum inquit, breuibus admodum verbis: Nullo alio labore est opus, quàm in aqua trucidanda, hoc est, fixanda: nam statim atque hæc erit mortua, reliqua elementa necata sunt, id est, fixata. Falsæ sunt igitur operantum huius temporis, & elementorum separationes sophisticæ, in scriptis eiusmodi Philosophorum omnium pessimè fundatæ, qui vetant expressè destructionem simplicium in suis præparationibus, quia (vt aiunt) impossibile est arti primas formas dare. Certissimum est, eleméta quatuor minimè componi posse, nisi priùs destruerentur. Quapropter non est opus hac elementorum sophistica separatione, falsaque ad operis

noſtri diuini compoſitionem. Falſam eſſe talem ſeparationem, hoc ipſo probatur, quod anteâ dictum fuit: nempe duo elementa eſſe in alijs duobus compræhenſa: quò fit, vt veram eorum ſeparationem cognoſcere minimè poſſumus, quantò minùs perfectam coniunctionem. Experientia comprobatur, elementa, quæ ſeparaſſe dicunt, nihil habere commune cum natura verorum elementorum (vt ait Valerandus) exemplo ſit ipſorum oleum, quod vocant aerem, humectat & madefacit omne quod tangit: contra veram aeris naturam. Proinde ſat mihi fuerit, oſtendiſſe naturam & qualitatem elementorum, & eorũ cunuerſionem in hac noſtra ſciẽtia neceſſariam, quo modernorum operantum palàm fiat ignorantia ſcientiæ veris filijs, vtque illos cognoſcentes, fugiant ab eorum conſortio. Iam videamus quidnam intelligant Philoſophi per hunc terminum, videlicet fermentum. Dupliciter ſe dicunt vſurpaſſe: priori ſignificatione dum faciunt comparationem operis noſtri diuini ad metalla: nõ aliter quàm videmus parùm fermenti panis multam farinam in ſuam naturam & paſtam conuertere: ſimiliter diuinum opus noſtrum conuertit metalla ad ſuam naturam: & quia eſt aurum, illa tranſmutat etiam in aurum. Verùm quod raró in hanc ſignificationem aſſumpſerunt (in qua nulla difficultas) ad ſecundam veniemus, in qua ſcientiæ noſtræ maxima difficultas latet. Per fermentum itaque ſecundo modo verum corpus, & veram materiam intelligunt, quæ diuinum opus noſtrum perficit: quod, quidẽ oculis eſt incognitum, & intellectu ſolo perceptibile quid.

Etenim

Etenim ab initio materia noſtra apparet volatilis (vt anteà ſatis declarauimus) quam nos oportet coniungere proprio ſuo corpori, vt hoc medio retineat animam, quæ medio iſtius iam factæ coniunctionis, medianteq; ſpiritu, ſuas diuinas operationes demonſtrat in opere noſtro diuino. Vt ſcriptum legitur in Turba Philoſophorum, ad hunc nempe modum: Corpus habet plus virium, quàm duo fratres eius, quos vocant Spiritum & animam. Non quòd intelligant quemadmodum Aſtriſtoteles declarauit, & alij Philoſophi (quod valdè notatu dignum) ſed corpus vocarunt omne ſimplex, quod ex propria ſua natura poteſt ignem ſuſtinere, præter vllam diminutionem: hoc aliter fixum vocant. Animam appellarunt omne ſimplex per ſe volatile, poteſtatem habens ſecùm rapiendi corpus, ac deferendi ab igne: hoc alio vocabulo nominarũt volatile. Spiritum eſſe dicunt id, quod poteſtatem habet retinendi corpus & animam: iſtaq; duo ſimul adeò coniungendi, vt non poſsint ampliùs ſeparari, ſiue perfecta ſint, aut imperfecta. Quamuis in opere noſtro diuino, ab initio nihil intrat noui (puto pòſt primam præparationem) nec in operis medio, neq; in fine. Verũ Philoſophi diuerſis reſpectibus, & conſiderationibus rem vná & eandem vocarunt corpus, animam, & ſpiritum, vt ſuprà dictum abundè. Primò cùm materia noſtra eſſet volatilis, vocauerunt animam, quia ſecùm deferebat corpus. Poſteaquàm id quod occultum erat, manifeſtatum eſt in noſtra decoctione, tum demùm corpus vires ſuas palàm fecit, mediante ſpiritu, hoc eſt, animá retinuit, hanc ad propriam

naturã suam reducendo (id est, in aurum) eamq; sua fixauit potentia, per auxilium artis nostræ. Hoc ipso declaratur exactè, quod Hermes scripsit, nullam tincturã fieri citra lapidem rubeum. Nam vt Rosinus ait: Verus sol noster apparet albus & imperfectus in nostra decoctione, & est perfectus in rubeo suo colore. Fermentum est de quo loquitur Arnaldus de Villanoua in suo Rosario magno, quod apparet illis duobus coloribus, non tactum, neque mixtum alteri materiæ cuipiam, vt per ea scripta posset intelligi. Verùm esse testatur Anaxagoras, inquiens: Sol noster est rubeus & ardens, qui coniunctus est animæ albæ, & naturæ lunæ, spiritus medio: quamuis totum sanè aliud nihil sit, præter argentũ viuum Philosophorum. Morienus declarat: Impossibile fuerit (inquit) ad perfectionem scientiæ nostræ peruenire, tantisper donec luna soli coniuncta sit, præter quem scientia nostra est inutilis, vt ait Hermes, & reliqui omnes Philosophi. Per hęc intelligi possunt ea, quæ Rasis loquitur libro Luminum: Seruus (inquit) rubeus vxorem duxit fœminam albam, in fine perfectionis operis nostri diuini. Similiter quod Lilius habet: Vnio vera corporis & animæ, fit in albo & rubeo colore, medio tamen eodem, certo tempore, per auxilium nostræ decoctionis, ad eum gubernatæ modum, vt materia nostra non destruatur: nam, vt in Turba scriptum reperitur, emolumentum ac detrimentum operis nostri diuini, vtrumq; prouenit ex administratione ignis. Proinde suaserim vnà cum Rasi, ne quis temerè huius practices suscipiat prouinciam, in hac nostra scientia, prius-

quàm

quàm ignis regimina cuncta (quia diuersa) in operis nostri diuini compositione apprimè necessaria, probè admodùm cognoscat: alioqui terminus, quem venenum appellant, applicabitur ipsi, quod in secunda operatione solet accidere, vt anteà dictum. Nō propterea venenosum quid addendum esse quis existimet in nostra materia, neque Theriacam, minùs extranei quidpiam (vt existimarunt nonnulli literam considerantes) sed quòd industrium, ac vigilem operatorem esse oporteat, ne terminum & horá natiuitatis aquæ nostrę mercurialis prętereat, vt adiungat ei proprium corpus, quod anteà fermentum appellauimus, & iam venenum vocamus, idque duabus de causis: Prior nos concernit, quia non aliter quàm venenum humano corpori nil prętet damnum inferre potest: si hoc loco non coniunxerimus illud sua hora determinata, nihil nobis quā detrimentum adfert, ac dispendium, vt suprà diximus. Posterior concernit mercurium (quem vocamus aquam mercurialem) quia hunc trucidat, & fixat. Quo quidem interpretatur quod scripsit Hamech, inquiens: Cùm nostra materia peruenit ad suum terminum, est coniuncta suo veneno mortifero. Item quod Rosinus: Venenum hoc (ait) est valdè magni pretij. Haly, Morienus, & reliqui omnes idē attestantur. Eadem comparatione theriacā vocarūt, vt ait idem Morienus. Quoniam id ipsum operatur in corpore metallorum, quod in nostro theriaca. Quamuis etiam id quod scripserunt, adaptari queat ad coniunctionem perfecti fermenti, cùm hora determinata facta est, quia per ipsam diuinū opus nostrum

perficitur. Similes igitur autoritates intelligi debent ex allegorico ſenſu, & non ex apparentia literæ, quod plæriq; falſò exiſtimarunt. Iſtiuſmodi eſt poſtremi termini, magis vſitati,& intellecti minùs,interpretatio:etenim maior pars p ipſum intelligunt diuinum opus noſtrum, quãdo perfectum eſt: non aliter (inquiunt) quàm parùm coaguli plurimùm lactis congelat, noſtræ materiæ tantillùm proiectum ſuper viuum argẽtum, iſtud congelat, & ad propriam ſuam naturã adducit. Verùm decipiuntur aberrantes à veritate: nam per ea concludunt materiam noſtram comparari non poſſe metallis, quia congelata ſunt. Proinde ſciendum eſt,quando mercurius noſter apparet ſimplex, eſt labilis, ipſumq; Philoſophi lac vocarunt,cuius coagulum appellant id,quod nos ſuprà fermentum, venenum, & theriacam vocauimus. Quia velut coagulum non differt à lacte, niſi pauca decoctione, noſtrum coagulum etiam à noſtro mercurio non differt, niſi per decoctionem, quam acquiſiuit anteà: hoc eſt magnum & ſupernaturale ſecretum, ob quod Philoſophi noſtram ſcientiam diuinam eſſe dixerũt, quia deficiunt in ea rationes humanæ, vt ſuprà narrauimus. Hoc eſt coagulum, quod Hermes vocauit florem auri,de quo volunt intelligi,cùm inquiunt: In congelatione ſpiritus,facta eſt vera diſſolutio corporis, & econtrà, in diſſolutione corporis,eſt facta vera congelatio ſpiritus. Quia per eius medium totum perficitur opus, vt ait Senior: Cùm vidi noſtram aquam(id eſt,mercurium noſtrum) per ſe congelari, credidi firmiter noſtram ſcientiam eſſe veram. Eandem ob cau-

ſam ſcribit Alexander in ſcientia noſtra nihil eſſe creati, præter id quod factum eſt ex maſculo & fœmina. Coagulum noſtrum vocat maſculum, quia ipſum eſt quod agit, & Philoſophi maſculo tribuerunt actionem, & paſsionẽ fœminæ, quam dicunt eſſe mercurium noſtrum, ideò quia coagulum dictum agit in ipſum, ſuam potẽtiam demonſtrans. Hac de cauſa dixerunt, fœminam alas habere, quia noſter mercurius ſimplex eſt volatilis: qui tamẽ retinetur per dictum ſuum coagulum. Eapropter ſcripſerunt: Fac aſcendere fœminam ſupra maſculum, & poſteà maſculum ſuper fœminam, idipſum intelligẽtes quod in Turba Philoſophorũ: Honorandum eſſe Regem noſtrum, & Reginam ſuam vxorem, ac diligentiſsimè cauendum ne adurantur, id eſt, ne decoctio noſtra acceleretur. Nam, vt Arnaldus ait in magno ſuo Roſario: Præcipuus error in operis noſtri diuini practica, eſt accelerata, vel feſtinata decoctio. Similibus ac varijs terminis vſi fuerunt in ſcriptis ſui antiqui Philoſophi, & quia præcipui ſunt iſti, quos declarauimus, finem interpretationibus terminorum imponemus: etenim his probè cognitis, vera materia non poteſt non cognoſci, ac deinceps libri Philoſophorum faciles facti ſunt, vt ait bonus Treuiſanus. Concludam igitur cum Philoſophis omnibus, quorum ſcripta hactenus in meliorem ordinem quàm potui, redegi, non niſi vnam eſſe materiam ſolam, ex qua diuinum opus noſtrum adimpletur. Componitur enim ex ſolo ſimplici mercurio (quem Philoſophi proprio ſuo termino, citrà vllam æquiuocationem, mercurialem aquam vocarunt)

coagulato per actionē sui proprij sulphuris (qđ Hermes propriè vocauit florem auri) qui longa & continuata nostra decoctione, tantam ac tam excellentem acquisiuit perfectionē, vt opus hoc nostrum valeat omnia corpora metallica imperfecta, quibus coniunctum fuerit proiectione, in purum & putum aurum transmutare minerali simile, idque diuersis rationibus anteà deductis & allegatis, quibus amplè satis declarauimus, quínam fiat, vt imperfecta metalla per illud perficiantur. Cùm vtique nulla simplicia differentia, vel qualitatibus contraria coniungi possunt, aut perfectè misceri simul; diuinum pariter opus nostrum, quia constat ex solo argento viuo animato, pati nullo modo potest coniunctionem cum sulphure, quod remansit in metallis imperfectis, ob digestionis defectum, vt suprà notauimus. Verùm enimuerò, cùm sit potentissimum, & summa digestione perfectissimum, separat sulphur dictum à metallis, & argentū viuum, quod in ipsis est reliquum, perficit in aurum. Experimento comprobatur, cùm proiectionē facimus eius super commune viuum argentum, reperimus ipsum totum fermè conuersum in aurum. Contrariū videmus efficere super metalla proiectum: siquidem ex semilibra aliquorum vix habentur vnciæ sex: at quantò magis decocta sunt, tantò minùs hac via diminuuntur. Finem itaq; huius opusculi mei secundæ partis faciens, tertiam & vltimam tandem aggrediar, in qua veram & perfectam scientiæ nostræ diuinæ practicam sub diuersis allegorijs explicabo. Quam Deus manifestabit suis fidelibus, eiusq; studiosis amatoribus,

toribus, qui diligenter hæc mea scripta perlegent, veram dans intelligentiam per Spiritum S. suum, ad sui gloriam & honorem: cui sit laus in æternum.

TERTIA PARS OPVSCVLI DIOnysii Zacharij, de Practica diuini operis.

VNIVERSA terra per Philosophos & Cosmographos in tres partes principes diuisa est: in Asiam, Affricam, & Europam, sub quatuor plagis, vel regionibus, Oriente, Occidente, Meridie & Septentrione sitas, subque dominio diuersorum Imperatorum, Regum, Principum, potentumque Dominorum. Quorum vnusquisque res diuersas & varias habet in delitijs, cùm ob earum raritatem, tum singularem valorem: posterior causa non æquè grata, atque prior existit, quod experientia didici, cùm varias atque aduersas peragrarem regiones. Siquidem vbi doctorum frequentia virorum fuit, ibidem (maximo meo malo) vidi sapientes valdè miseros & abiectos, econtrà ditissimos ignaros, & in maximo haberi precio. Vbi verò penuria doctorum peritorumq; hominum erat, maxima quoque pars ignari prorsus, & inepti, hoc loco potissimùm sapientes honorabantur ab omnibus, & præsertim à maioribus summo fauore & obseruantia maxima prosequutos animaduerti. Haud secùs opum inopia minerarumque (vnde nobis aurum communicatur, & alia metalla) his locis vbi non reperiuntur, maxi-

mam iſtorum æſtimationem efficit, vt abundantia ſecùm adfert eius vilipendium, cuius habetur magna copia penes opulentos: & viliora quæq; nulliúſue pretij, perfectique nihil habentia, præter apparentiam, oculos eorum ſemper occæcarunt, vt perfecta pretioſaque non cognoſcerent. Quapropter indignati ſapientes, cũ vident ignaros eſſe prælatos, aliò ſe conferunt, ſuæ ſapientiæ vires & potentiam deliberãtes, alibi locorum demonſtrare. Quod fecit olim magnanimus quidam Gubernator, proponens nunquam deſiſtere, donec reliquã mundi partem, vltra ſuam, qua potiebatur, ſibi ſubieciſſet copiarũ ſuarum præſidio, & præſertim fidelis œconomi ſui conſilio. Interea dum hæc in animo verſabat, varios ac diuerſos adiunxit ſibi extraneos, quí quòd minimè fideles eſſent, exiſtimarunt ſe liberaliùs exceptos iri ab Imperatoribus, Regibus, alijsq; Principibus. Quapropter (vt ſolent exploratores) ab eo defecerunt, eiusque vulgarunt illis conſilia. Qui paruipenderunt, nullam terrenã exiſtimantes potentiam ſuæ reſiſtere poſſe, quantò minùs dicti Gubernatoris deliberationem. Dum igitur in Aulis magnisq; Palatijs nil niſi ridebatur, cantabatur, procationibus, laruis, equorum exercitijs, choreis, ac varíjs ludis fallitur tempus inutiliter, adulatoribus, & ſuſurronibus benignę præbentur aures, viri ſapientes deriſoriè tractantur nomine philoſophico (quod olim magni Monarchæ, Potentatusque non ſunt dedignati, nec adhuc facerent, ſi ſanum, vt anteà libenter adhuc audirent conſilium) interea bonus ille Princeps Gubernator, ſuis ſtipatus præſidijs, auxiliaribuſue

búſue copijs, vnam ex celeberrimis vrbibus Imperij iam obſederat. Imperator conſcripto copioſiſsimo milite, multis Regibus comitatus, ac Principibus, ſigna iamiam ad conflictum conferre parabat, cùm bonus Princeps Gubernator perſuaſione ſui fidelis œconomi, aliorumque ſuorum, obſidione relicta, ſolus in munitiſsimam arcem tutò ſe recepit, copijs eius campos circum occupantibus, & indies inimico ſtrenuè reſiſtentibus. Adduxerat Imperator quinquaginta millia peditum, equitumq; ſex millia, innumeraq; torměta bellica. Princeps itaque deſerens vrbem ferrea turri propugnatam, ordine claſsico ſuis cum caſtra mouit, pugnantibus ſtrenuè poſt ipſum copijs poſterioribus aduerſus hoſtě, & in fluuium illcò traieciſſent, fractisque pontibus ſibi ſuoque Principi proſpexiſſent, maximũ imminebat eis periculum, at illæſi omnes euaſerunt manus inimicorum. Altera die perſequentibus viriliter hoſtibus, coactus eſt Princeps conſilio ſuorum aſſentiens, in locum inexpugnabilem ſecedere, ſimul & omnis miles cum eo. Vallis & aggeribus muniebatur, in cuius meditullio ſedebat in rupe muris circunſepta, nunquã expugnabilis arx rotundiſsima, cui aſtabat alia turris eminentiſsima, per quam ſub terra cuniculis excauatis, œconomus omnia quæ & victui, & bello erant neceſſaria, potuit introducere neſcijs inimicis, vt olim factum extitit Neapoli Romaniæ, dum Solimanus Rex Turcię hanc obſideret annis viginti, nec perciperet vnde venirent vrbi ſubſidia victus, & alia. Princeps autem ſuis intra mœnia receptis, in arcem ſe recepit, ac in paruum cubiculum rotun

dum, ornatiſsimum quoque ſingulis tanto Prin cipe dignis, in quo toto tempore manſit, quo durauit obſidio, quòd ſummè delectaretur eo receptaculo: fabrefactum erat, quemadmodum in Ducatu Lotaringiæ videre licet. Inde per quatuor feneſtras ei fuit conſpicuum quicquid hoſtes facerent machinationum, vt ipſum interciperent. Verùm intrare non poterant, quòd porta ſui domicilij præcipua, ad eum erat occluſa modum, vt nemo valeret eam aperire, præter fidelem œconomum, qui de ſingulis adeo prudenter diſpoſuit, atque prouidit, vt integro obſidionis anno deficeret nihil. Ob varios & aſperrimos inſultus ab Imperatoris milite factos indies, coactus eſt Princeps exercitum ſuum in quinq; turmas partiri, vt quælibet ageret excubias per ſuas vices. Exercitus Ducibus ad hunc modum Imperatori ſuadentibus, ne caſtra moueret: Si Prin cipem (inquiunt) reliquerimus, meritò nos deridebit, præſertim quòd noſtri fuerit ordinis, & à nobis receſsiſſe dicat ea de cauſa, quia minùs dignè tractabatur: quamobrem ſi manus euaſerit noſtras, omnem vindictę quæſiturus eſt occaſionem. Hæc & ſimilia verba mouerunt Imperatorem, vt obſtinato prorſum animo deliberaret, Principem captiuum facere per inediam, aut alia via qua poſſet. At inſtáte hyeme, parte caſtrorum ſuorum tantiſper ſecum retracta, reliquã in obſidione reliquit Imperator ſub Ducatu potentiſſimi Satrapæ, qui plurimos impetus faciebat indies aduerſus boni Principis militem. Conſilium Imperatoris erat, ne ſui caſtra mouerẽt antè prælapſum annum. Quod intelligens Princeps
per

per suum œconomum turmis imperauit suis, vt quælibet vnum ex Imperatoris exercitu, vi direptum armorum adferret vexillum, indicta pœna maximæ suæ indignationis, ni facerent imperata. Quòd si etiam præstitissent, addito ingenti proemio quibusuis, insuper pollicitus est in propria persona, comitáte fideli suo œconomo prodire, hostique manum infligere tam strenuè, vt vel vitam foret amissurus, aut primum Imperatoris vexillũ reportaret, spoliisq; ditaret omnes, qui sequuti fuissent, supra cunctos suos inimicos, qui obsidebant eum. Reassumptis igitur animis, priusquàm tempus constitutum præterlaberetur, allata sunt ei per suas turmas, quotquot Imperatoris signa desiderarat, medio duplicationis circuli, quam docuerat œconomum suum Princeps quidam Galliæ. Primum vexillum erat nigrorum equitum Germanorum, quos vocant Reuthorum atrorum: Secundum intersertum erat varijs coloribus: Tertium erat non vsq; adeo dissimile vexillo Regis Gallię: Quartum insignitum erat Luna crescente: Quintum vero simile fuit signo maximo Imperatoris: quod quidem Principi animum auxit, vt altera die cum œconomo suo prodiret ad mœnia, & ibidem strenuè supra modum pugnaret, vsque dum consequeretur maximum vexillum Imperatorium. À pugna tandem rediens, & fatigatus, ab œconomo, cibis prioribus obsidionis, initio residuis, reficitur, ac refocillatis viribus altera die cum suis, & œconomo viriliter insiliens in hostem, totũ exercitum partim prostrauit, partim fugauit Imperatoris, Ducum suorũ auxilio, qui omnes sui Prin-

pis coloribus illustrati sunt. Quò factum deinceps, vt omnis Potentatus, siue Papa sit, aut Imperator, siue Rex, Princeps, vel Solimanus, quotquot sunt, huic vni Auro Principi deferant palmam, & victoriam cedàt applausu maximo, Deo sic iubente, ac volente, cui sit laus, honor & gloria perennis. Reliquum erit, vt operis nostri diuini proiectione super metalla, tincturam gemmarum, & humani corporis medicinam in eo sitam esse, declaremus.

De proiectione super metalla.

REGIS nostri multiplicati viribus, & cibis refecti, vncia vna proiiciatur super vncias quatuor auri puri, putique liquati, fiet inde materia frangibilis, quę puluerisata, coquatur in monte clauso insultus postremi calore, vase admodum strictè etiam obturato, spatio trium dierum. Huius pulueris vncia vna proiiciatur super vigintiquinque marcas argenti, vel cupri, vel super octodecim marcas plumbi vel stanni, vel super quindecim marcas argenti viuico mmunis, in crucibulo calefacti, vel plumbo cōgelati. Materia mox spuma crassiore contegetur, operatione completa, crepitus fiet, ac si crucibulum frangeretur. Tandem liquefiat hæc materia, & erit in aurum conuersa. Verùm si dictum pondus obseruatum nō fuerit, nec materia priore suo colore mutata; quapropter esset in cineritio magno fulminanda sine plumbo, vt horarum trium spatio materia, quæ non erit transmutata, consumatur, reliquum in fundo purum, est cimento regali sex horis latiùs purgandum. Hac via totum habebitur aurum,

opera

opera magni Regis nostri conuersum, simile minerali quouis & æquipollens. Et hæc est via, quã docet Raym. Lullius in suo Codicillo, quod ad proiectionẽ attinet. Secundam pro tinctura gemmarum docet in suo Testamento.

De Tinctura gemmarum & vnionum.

LAVANDVS est magnus ille Rex noster, ac reficiendus statim postquã allatum est ei signum album crescente luna insignitum, nec finis obsidionis est expectandus, sed à suæ refectionis pastu primo. Hic est mercurius, quem Raymundus Lullius vocauit argentum viuum exuberatum. Eius vnciæ duę, vel tres ponantur super cineres, in alembico paruo benè clauso, destillentur igne lento primùm, cùm nihil hoc igne stillare volet amplius, mutato recipiente lutatoq́; fortiori tandem vrgeatur igne, quicquid ascendere poterit. Liquor iste secundus in alembico recenti, per balneum Mariæ destilletur, tertiò cohobando liquorem super feces viscosas, & aqua breui suo tempore dissoluentur: tertia vice tamen totam per cineres destilletur, & postmodùm in alembico recenti per balneum rursus destilletur quater, feçes vice qualibet seruando seorsim, vsque dum aqua destillata sit clara splendensque perlarum candido nitore, cuius vsus hic est ad vniones. Ponantur isti licet minutissimi, in cucurbitam paruam, quibus affundatur aquæ dictæ tantùm, vt parumper emineat, cooperiatur galea cæca, & post horas tres in pastam resoluentur albam, & supernatabit liquor admodum clarus, euacuetur modestè ne turbetur. Cucurbita cum pasta

ponatur cooperta, in balneum Mariæ tribus diebus digerendo, postmodùm auferatur. Fabricetur formula argentea rotunda, intrinsecus deaurata, quæ per medium in duas æquales partes aperiatur, adapteturque filum aureum vel argenteum deauratumque inter ambas concauitates. Tandem spatula aurea formulæ medietas repleatur vtraque dicta pasta, filum per medium collocetur in medio sui foraminis, claudaturq; formula, filum autem protrudatur, ac retrahatur, quò benè foratus sit vnio per medium. Aperta formula eximatur vnio formatus, & ponatur in scutellam auream altera simili coopertam, non tangatur manu, siccetur in vmbra, & non ad Solem. Cùm plures habueris, filo perforentur omnes, & in canali vitreo ab vna parte latum foramen habente, ab altera non maius filo aureo, & suspendantur simul in bocia, vel vrinali vitreo mundo supra liquorem dictum sublimatum, lutetur vas, & octo diebus in aere contineatur, posteà tribus ad Solem, singulis ternis horis mouēdo vitrum, vt vapor ascendat, hoc artificio perficiētur vniones tantæ quantitatis vt voles. Ad eundem modum de rubinis & carbunculis fieri poterit, rubei mercurij medio, post vnicam eius refectionem.

De vsu diuini operis nostri, ad humani corporis medicinam.

SVMATVR pondere grani vnius post exitum Regis, & albo vino dissoluatur in argenteo vase. Tingetur vinum citrino colore, quod ægris administretur, paulò pôst mediam noctem, & vno die

die ſanabitur, ſi morbus ſit vnius menſis, ſi fuerit vnius anni, infra duodecim dies, vel infra menſem, vbi valdè diuturnus morbus eſſet futurus. Ad conſeruandam ſanitatem, ſumendum ex eo parùm ſingulis annis bis, ſub initium veris & autumni. Hoc medio ſanè viuitur, & alacriter vſq; ad prædeſtinatum vitæ terminum, Deo dante, cui laus ſit, honor & gloria nunc & ſemper, in æternum. Amen.

FINIS OPVSCVLI DIONYSII Zacharij.

ANNOTATA QVAEDAM EX NICOLAO FLAMELLO AVTORE GALLO.

AD metallorum verá cognitionem ignorandum non erit, dum in primis adhuc ſpeciebus exiſtunt, in ſulphure videlicet, ac in argento viuo duas habere formas, vnam maſculeam, alteram verò fœmineam, quæ duo ſpermata maris atque fœminæ, ſulphuris priùs, elementa maſculina duo continet, ignem & aerem: poſteriùs alia duo fœminea, terram & aquam. Quæ duobus comparantur in arte ſerpentibus, vni alato, terribili, alteri quidem alis carenti multò horribiliori. Hæc duo ſpermata ſi per naturam coniũgantur in ventre mercurij, qui propter ſuum ardorem vocatur ignis naturæ, & à nonnullis leo deuorans, & eius ventrem, licet

aurum & argentum subintrent, non absumuntur, quòd illo natura duriora sint, atque perfectiora. Mercurius est imperfectus, nihilominùs aurum & argentum communia proueniunt ex eo. Argentum est substantia lunæ inferioris, vt aurum solis etiam inferioris. Mercurium igitur matrem occidi, ac mori oportet p dicta spermata, qui postquàm semel mortificatus fuerit à natura, nunquã poterit ampliùs reuiuiscere. Nam vel tantillùm congelatus in venis terrestribus, adest mox in eo granũ auri fixum, qd[r] ex duobus spermatibus producit verũ germẽ mercurij. Vt à plumbi cauernis videre licet, in quibus nulla minera locorum vbiuis, in qua fixi granum verum non contineatur manifestè, id est, granum auri, vel argenti. Siquidem prima congelatio mercurij est minera plumbi, in qua positum est à natura. Hoc verè multiplicari potest in suam perfectionem absque dubio vel errore, existens tamen in suo mercuio nõ separatum à sua minera. Metallum enim in minera sua consistens, est mercurius, à quo si granum separatur, vt pomum erit immaturum ab vrbe sua desumptum, quod prorsus destruitur. Granum fixũ est velut pomum, & mercurius arbor. Non est igitur separandus ab arbore fructus, quia non potest aliunde nutrimentum accipere, quàm à suo mercurio. Maior est fatuitas in mercurium ponere aurum & argentum, non secùs atque discerptum pomum arbori rursum infigere. Vt igitur negotium hoc adimpleatur ex æquo, sumenda simul arbor cum suo fructu, quo denuò plantetur, citrà fructus ablationem, in fertiliorem terram atque nobiliorem,

rem, quæ plus nutrimenti dabit vnico die, quàm prior ager in centum annis exhibuiſſet, ob ventorum aſsiduam agitationem. Altera terra, quòd ſoli proxima ſit, creſcere vegetareque facit arborem, continuo rore, & aſsiduo ſole in horto philoſophico, manè veſperi, dies & noctes, ac in ſingulas horas, abſq; intermiſsione, lucente, arborq; rore dulciſsimo conſpergitur, ac nutritur, vno anno magis, quàm in priore terra decem millibus. Poſitis igitur ambobus in furno continui caloris dies & noctes, vapor eius, qui ros eſt, impedit combuſtionem. Lignorum vel carbonum calor eſt inutilis, imò noxius. Noluerunt itaque ſapientes Philoſophi in alia re quapiam operari, quàm in ipſa natura, cùm ipſa luna, in matre congrua mercurio. Ex quo tandē generalem mercurium effecerunt, longè potentiorem & fortiorem illo naturali. Aſcende igitur in montem, vt vegetabilem, ſaturniam, regalem & mineralē herbam videas. Succus enim eius ſumatur purus abiectis fecibus. Ex eo namq; maximã partem operis tui perficere poteris. Verus eſt hic mercurius Philoſophorum. In primis igitur mercurium tuum ne laueris, ſed iungas ipſum cum patre ſuo, id eſt, cum igne, ſuper cineres, qui ſtramen ſunt, in vitro ſolo, abſque vlla re alia, quod nidus eſt, in furno, qui domus eſt: ex nido pullus naſcetur, qui ſuo ſanguine ſanabit omnes.

Fons Chemiæ.

FONS & cauerna metallorum omnium, eſt mater, ex qua naſcuntur & proueniunt illa ſeptem, vt ex ſua natura: item Saturnus, Iupiter,

Mars & Luna. Plumbum intellectualiter eſt aurum leproſum,&c.Fons autem naturæ ſi mercurium in eo poſitum recipiat, inde medicina fiet excellentiſsima. Naſcitur in terra maſſa plumbea mercurius, qui clauſus in carcere poſteà liberetur,alioqui non poteſt ſciri pondus,neque menſura,quæ deſideratur: ad eum tamen cognoſcere modum poteris. Solis mercurius,non eſt mercurio lunæ ſimilis, cũ hic ſemper albus manere debeat, quo ſibi ſimilem procreet, mercurius verò Solis eſt rubificandus, & hic eſt labor primus: & poſtmodũ congregari poterunt. Notandum vtique quintã eſſentiam eſſe nobis in hac arte præcipuè neceſſariam, & mercurium iſtũ reperiri potiſsimùm eo loco,in quo ſol eſt in maximo ſuo calore,multosq; flores producit: nã poſt flores ſequuntur fructus. In luna ſimiliter inuenitur dũ in ipſa quæritur: in Saturno, Marte, Venere, & in Mercurio ſecuriùs: ego autem (Flamellus inquit)in ſole reperi & elaboraui. Cùm igitur ſingula cõueniunt in hoc opere philoſophico,quorũ quodq; ſimile eſt alteri, tũ fœtus matrẽ deuorat,patremq; ſuum in vnico lacu ſuffocat, in quo ſimul flores,lac,fructus,atq; ſanguis inueniũtur. Metallum igitur hoc vnũ in vnco vaſe ponendũ, & in vnico furno. Mercurius eſt de quo loquor, & nihil aliud. In operis abbreuiationẽ vnicũ habetur in hoc mundo metallũ, in quo mercurius iſte noſter abundè reperitur. Aurum calidum eſt & ſiccum, Luna verò frigidæ naturæ, Saturnus grauis atque mollis: quapropter ſoli ſimilis hoc ipſo,aurũ leproſum appellatur: Venus eſt Lunæ ſimilis pondere & malleatione, Mercurius frigidus

dus & humidus ſimilis Ioui, qui naſcitur ex eo, Mars autem durus grauis & frigidus. In duobus igitur negotium hoc omne conſiſtit, vt videlicet igne tuum ſulphur penetratiuũ efficias, & attra-ctiuum, quo matrẽ ſuam deuorare queat, & com pleueris opus. Matrem infige ventri ſui fœtus, quem anteà peperit, tum demũ ſibi pater erit, ac filius ex duobus ſpiritus perfectus. Poſtquã ſul-phur tuum deuoratũ erit, mercuriuſq; ſuus mor tificatus, coniiciatur in carcerem, in quo maneat diebus quadraginta, & videbis quod optas, iuxta hos verſus: *Si fixum ſoluas, faciaſq́; volare ſolutum,*
Et volucrem figas, faciet te viuere tutum.

Io. Mehunnius de Lamentationibus naturæ.

SVB Luna quod cõcluditur, cœlum hoc loco vocatur, quia materia formam appetit, non ſecùs atq; fœmina virũ. Materia ſolùm eſt ex 4. elemen tis, ex quibus fit chaos, & ex iſto Rex atq; Regina generantur. Primò quidẽ creatus eſt ignis à Deo, quem ſub Luna collocauit, expertem corruptio-nis, & puriſsimã eſſentiæ quintæ partẽ in ſe con-tinentem. Poſteà factus eſt aer ſubtilis, in quo Deus pariter eſſentiæ quintę partem poſuit, non tantam ac in igne, minorẽ in aqua, & in terra mi-nimam. Vt ignis igitur in aerem agit, ſic aer in a-quam, & in terram. Terra mater eſt, & nutrix om-nium quę cõcipit in vtero ſuo ab igne: hoc ipſum fouet, in centrumq; vſq; ſuum abſq; intermiſsio-ne. Cùm igitur ſola natura potentiam habeat re-ducendi 4. elementa in primam materiam gene-raliter mixtam, quibuſuis elementis. Impoſsibile fuerit cuiquam operantum id efficere, præter ipſam, quæ ſola dat materiam atque naturam.

Quinta namq; essentia, quæ cathena dicitur aurea, ad hunc modum contraria connectit & concordat, vt nunquam dissentiant ampliùs. Considerandum in primis aurũ, quod pulcherrimam formam suam accipit in cœlo, & optimam in terra materiam, pariter & gemmæ. Cœlum igitur quintam essentiam informat forma & materia in elemento contenta, per quam forma detinetur: quę depuratione, & successu longi temporis perficitur. Aurum itaq; & gemmæ per me naturam solam componuntur: nemo enim proportiones præter me nouit. Quod vtiq; quæris summũ est naturæ secretum, descendens ex virtute cœlesti. Quapropter tota scientia naturæ debetur, qua simplicitas elementi de cœlo depromitur: hæç in cœlo dicitur essentia primitiua, & in elemento quinta, quam ipsa reductionibus efficit, ac prolixis circulationibus, inferius in superius conuertendo, & frigidum & siccum, in humido & calido conseruando, lapides atq; metalla sub humido suo radicali, cœlestibus motibus astrorum, quibus elementa gubernantur, & eorũ obediunt influentijs: vt quantò purior est materia, tantò per naturam fiat excellentius opus. Cœlestis itaque motus, est intelligentia correspondens in inferioribus, in quibus per suas influentias omnia producit in esse. Vtitur ergo natura materia in igne quouis infallibili, quia ex isto virtutem recipit omnem. Item aqua ex origine sicca prouenįens, nihil quod tangit humectans, nõ recedens neque volatilis, est oleum incombustibile. Nullus artificialis ignis tantum calorem infundere posset, quantus ex cœlo prouenit. Cæterûm in

iſtis non ignorandum, opus hoc noſtrum integrum fieri ex vili materia homogenea, in vnico vaſe clauſa, in vnico furno id continente, quod eam perficit: nam ſolo regimine perficitur, imitando naturá. Hæc in generatione hominis, corpus admodum ſubtiliter format ex argēto viuo, & ſulphure maſculino agente, ſolo vaſe, matrice videlicet contēte, cuius furnus venter eſt, quamuis auxilietur homo per ſuam artem, dum ardet in ſua natura, materiam congruam infundendo, præter quod, aliud nihil efficere poteſt. Non ſecùs in arte noſtra, ſi quis eligere norit materiam eiuſmodi, qua natura delectatur, eamque ritè præparatam ſuo vaſe & furno concludere, ego (inquit natura) & ipſe perficiemus abſque mora, modò requiſitum ignem adminiſtrarit naturalem, contra naturam, non naturalem, & abſque ardore: ignem (inquam) calidum, ſiccum, humidum, & frigidum. Conſidera igitur qualem eſſe oporteat: nam abſque igne & materia nihil fit in hac ſcientia. Do tibi materiam (inquit natura) forma eſt, quòd ipſi tibi pares, non dico ſubſtantialem, neq; accidentalem, ſed conſtruendi vas, atque furnum. Deinceps præpara materiam tuam in puluerē factam cum aqua ſua, vaſe cōcluſam vnico: rege calore temperato, hic promouebit actionem, & frigiditas putrefactionem. Siquidem ob magnam frigiditatem non poſſet impedire ſiccitas, neq; reſiſtere huic agenti, quin argentum viuum ſtatim reducatur in primá materiam integra connexione. Proinde priuſquàm opereris (inquit natura) diſce me cognoſcere, quæ mater ſum, ſine qua nulla creatura poteſt eſ-

ſentiam recipere,vegetare, neque animam habe-re ſenſitiuam abſque cœlo & elementis. Eſt vti-que medium inter mercurium & metallũ, quod ſumendum eſt ad artem noſtram: Eſt (inquam) aurum potabile,& humidum radicale, ſummaq; medicina,quam per tuam artem, & meam ſcien-tiam perficimus. Abſq; me,quæ materiam exhi-beo, nihil vnquam efficies,& abſque te,qui mini-ſtras, non poſſum hoc opus exequi ſola. Sed per me & te breui tempore conſequeris. Tranſmuta quatuor elementa,metalla deſerens & atramen-ta, ſub ſpecie tranſmutabili, quæ materia nota-tu digna fuit à Philoſophis vſurpata, & ab igna-ris contempta. Similis eſt auro ſubſtantia,diſsi-milis eſſentia: Conuertens eius elementa, quod quæris inuenies, inferiora ſublimando, & ſupe-riora in inferiora conuertendo. Sumito igitur vi-uum hoc argentum agente ſulphure mixtum, & vnico vaſe, vnico furno etiam concluſum, inhu-metur vas pro tertia parte,ſupraque philoſophi-cum ignem contineatur:omniſque ſpecies,præ-ter materiam ſolam à qua minera ſumit origi-nem, relinquatur.

Reſponſio.

NVTVRA mouens ſuperiora digitis & pedi-bus,inferiora tranſmutat elementa vſque in cen-trum terræ ſine intermiſsione,à cœlo primã for-mam accipit,& materiam ab elementis:quamuis hæc materia confuſa ſit,& non diffuſa,donec per naturam ſpecificetur, & qualificetur. Tum de-mùm recipit formam ſubſtantialem, & poſteà viſibilem accidentalem. Formam priorem tranſ-mutat,

mutat, vt informet noua forma materiam. Obiectum namque potentia subiectum est, quia substantiam in actu, qui priùs fuit in potentia, sustinet. Aurum scitur esse minerarum omnium thesaurum, attamen formam non habet, neque materiam tantæ potentiæ, vt suam excedat perfectionem: non habet enim maiorem potentiam, quàm perficiendi seipsum, quicquid moliatur artifex. Ipsum destruere ac in esse reducere, fatuum esset opus, cùm ex eo nihil plus virtutis, neque potentiæ haberi posit, quàm obtinet ex propria sua natura. Nulla fit reductio eorum, quæ natura perfecit in speciem, vel in indiuiduũ, nisi primò corrumpantur. Etiam post corruptionem generatio non fit speciei similis, nisi fiat regressus in hoc genus. Quapropter auri destructio viam nõ sternit ad ipsum construendum, quia per sui destructionem construi nihil potest: ipso namque mortuo pariter moritur eius substantia, vt ex eo non posit ampliùs aliud argentum viuum enasci, neque metallum. Et quia elementum ignis in terra continetur, & aeris in aqua, quorum quantitatem, qualitatem, proportionem perfectę coniunctionis suæ nemo nouit, separanda non sunt elementa, cùm reparari nequeant. Solùm id igitur quod natura generauit, nobisque reliquit sumendum ad artem. Summatim elementorum separatio non fit effectualiter argenti viui, neque solis, qui pater est artis filio suo spiritum impertiens.

Autoris incogniti.

EST in mercurio quicquid quæritur, ex quo

corpus, ſpiritus,& anima trahitur, vnde puriſsima & mundiſsima tinctura prouenit. Humor eſt pretioſus,hominem lætificans, factus ex terra,aqua & igne. Corpore vtiq; purgato, conceptoq; ſpiritu, tandem clarus fons exurgit,in cuius fundo iacet leo viridis, aut ſerpens qui extenditur. Si expergefiat in altum aſcendit, & poſtquàm ei deficit animus, deorſum decidit in balneum,quo tantiſper lauatur donec rubeſcat, lauatur (inquam) aqua vitæ vſq; dum non agnoſcatur ampliùs. Poſtremò vertitur in digniſsimũ lapidem, primò album, & poſteà citrinũ viſu pulchrum, atque delectabilem. Sis igitur de mercurio vero ſollicitus, quem natura generauit, & qui cũ ſuo patre moratur proſperè,proſperaque reddit imperfecta metalla.

Teſtamentum Arnaldi Villanouani.

LAPIS generatus, ortusque de terra per eleuationem perficitur, aquæ potione ſatiatus. Infra duodecim horas, vt minimum inflatur,& intumeſcit circumquaque viſibiliter. Poſtmodùm in balneo poſitus, vel in aeroſo hypocauſto moderatè calido & ſicco, ac purificatus ab extraneo vapore, ſoliditatem ſuarum partium acquirit, extenuatusq; ſuperflua humiditate, fit idoneus ad commixtionẽ. Quo facto, ex purioribus eius partibus exprimitur lac virgineum. Quod mox inde poſitum in ouum philoſophicum, proprio & continuato calore, foueatur vt pro pullorum excluſione. Varietate ſuorum colorum nudatus, gaudet cum ſub compare, colore tinctus inſtar niuis. Inde pòſt abſque periculo reſiſtit ignis violentiæ,

lentiæ,tantiſper,donec pauonis coloribus ornatus, de monumento deinceps egrediatur cum Regali ſummaque potentia

Etſi breuis admodum hic videatur eſſe proceſſus, prolixiſsimis tamen circunſtantijs nõ caret,ac operationibus. Singula compendioſè tractantur, quæ circa hoc opus neceſſaria ſunt opera, per ſingulas periodos optimè conſideranda, nec inconſideratè prætereunda. Nam faciliùs ex tantillo ſermone veritas comprehenditur, huius diuinæ ſcientiæ, quàm ex copioſiſsimis & innumeris voluminibus, multitudine varietateq; veritatis vnitatem & ſimplicitatem contegentibus.

ALIAE QVAEDAM ANNOTATIONES EX VARIIS AVTORIBUS.

De ſolutione & coagulatione materiæ Chimicæ.

CVM ſolutio ſit præcipua huius artis operatio,primò de hac dicendum erit, adductis variorum Philoſophorum autoritatibus, quo faciliùs intelligi queat,vna aliam interpretante. Hæc ſunt igitur, quæ colligere voluimus, & attexere noſtris collectaneis.Etenim ex varietate mens Philoſophorum petenda eſt, ſi reducatur comparationibus ad vnum & eundem ſenſum. In quibus maxime conuenire videntur,hoc ipſum eſſe quod quæritur, non dubitandum. Totum vtique negotium

operis diuini philosophici consistit in his duabus operationibus, videlicet in solutione & congelatione. Solutio igitur ex sententia Gebri, est rei siccæ in aquam reductio.

SCALA PHILOSOPHORVM.

Solutio lapidis est reductio eius in mineralem aquam.

VILLANOVANVS.

Soluimus (inquit) quando corpora diuidimus, ea simplicia & subtilia reddimus, atque in primam naturam & materiam resoluimus.

AVICENNA *de materia prima.*

Duplex est materia prima, propinqua & remota: propinqua est argentum viuum: remota est aqua. Quia argentũ viuum priùs fuit aqua, deinceps argentum viuum.

LVLLIVS.

Dissolutio primariam intentionem habet, ad destruendum cum lunaria.

CLANGOR BVCCINAE.

Prima materia haberi non potest, nisi per operationes artificiales, naturalibus operationibus contrarias.

AVTOR INCOGNITVS.

Quàm difficilis res sit dissolutio, testari possunt, qui solutioni dederunt operam. Multi ad eam sua imperitia peruenire non potuerunt. Qui aliter igitur quàm per nostrum artificium soluit, frustrà soluit.

CLANGOR.

Solutio eſt opus naturæ, & non artis: artifex tantùm naturæ miniſter eſt, & adiutor.

AVICENNA.

Vt aqua eſt prior & propinquior materia lapidis, ita altera materia lapidis, eſt ſpiritus metallorum.

ROSARIVS.

Qui cupis inueſtigare huius artis ſecretum, cognoſcere te oportet primam metallorum materiam, alioqui tuo labore fruſtraberis.

VILLANOVANVS.

Diſſolutio eſt ſapientiæ perfectio: oportet enim vt ipſa ſapientia quæratur: alioqui non inuenietur. Propterea dixit Hermes: Homo non poteſt habere, nec reperire diſſolutionẽ, niſi per ignem diuini ingenij.

AVICENNA.

Verum principium noſtri operis eſt diſſolutio lapidis. Idem: Primũ regimẽ lapidis eſt, lapidem ſoluere, & in ſuam primam naturam reducere.

VILLANOVANVS.

Indiges tu, quicunque vis operari, vt in ſolutione & ſublimatione duorum luminarium primò labores. quia primus gradus operationis eſt, vt fiat argentum viuum ex ipſis.

LVDVS PVERORVM.

Artifex noſtri operis primò debet lapidem ſoluere, deinde coagulare: quoniam opus noſtrum

nihil aliud eſt, quã facere perfectam ſolutionem & congelationem.

CLANGOR.

Tota hæc ars in hoc vertitur, vt iungamus humidum ſicco: id eſt, vt ſoluamus & coagulemus. Humidum eſt ſpiritus liquidus ab omni ſorde mundatus. Siccum eſt corpus perfectum purum & calcinatum.

MIRNERIS.

Siccum eſt terra: humidum verò eſt aqua.

ARISTOTELES CHIMIOGRAPHVS.

Primũ quod facere debes in opere, eſt, vt mercurium ſublimes, deinde vt in mercurium mundum corpora munda mittas.

CALID.

Niſi conuerteritis corpora in ſubtilitatem, vt ſiue impalpabilia tactui, nõ dirigetur vobis quod quæritis. Et ſi trita non fuerint, reuertimini ad operationem, quouſq; terantur, & fiant ſubtilia. Quod ſi feceritis, vobis quod optatis dirigetur.

TVRBA.

Niſi corpora fiãt incorporea, nihil operamini.

GEBER.

Nullum argentũ poteſt fieri, niſi omnia priùs ſoluantur.

ROSARIVS.

Qui aurũ ſcit deſtruere, ita quòd ampliùs non ſit aurum, is ad maximum arcanum peruenit.

IOAN. AQVINAS.

Faciliùs eſt aurum conſtruere, quã deſtruere.

SCALA

SCALA PHILOSOPHORVM.

Solutio lapidis eſt occulti reuelatio, craſsitudinis attenuatio, rei duræ & ſiccæ in quandam liquidam ſubſtantiam reductio.

VILLANOVANVS.

Aurum & argentum in penetralibus terræ dura, ſicca, & ſtrictiſsimè ligata reperiuntur. Per diſſolutionem verò artificialem mollia redduntur, fluentia & ſubſtantia liquida. Idem: Natura in ſuo corpore tincturam occultat, quam ars manifeſtat cruciando, & torquendo corpus, modò per aquam, modò per ignem. Item: Non pigeat vos cruciare & corrumpere corpus terendo, & imbibendo donec aquam extraxeritis, & corpus tenue factum ſit, ac impalpabile.

CLANGOR.

Corpora metallorũ diſſolutione diſſoluuntur.

VILLANOVANVS.

Aqua Philoſophorum beneuolè & naturaliter diſſoluit metalla, cum quibus non ingrato, neq; contrario vinculo colligatur. Idem: In aqua Philoſophorum virtus ineſt humida, proprietatem habens, quæ ſine damno & detrimento corpus torquet.

BERNARDVS.

Similitudinariè generantur per artem homo & aurum: tamen horum ſpermata & ſemina per artem generari non poſſunt, eò quòd illam proportionem mixtionis, ad producenda ſemina, ars neſcit componere.

CONGREGATIO PHILOSOPHORVM.

Natura eum gradum, quem perficere potest, perficit, sed quem præterire nequit. Alius: Natura continet in se ea quibus indiget: sed nõ perficitur, nisi arte moueatur, & operatione. Item: Primæ dispositiones lapidis nulla arte induci possunt, natura solùm hoc facere potest. Item: Materia lapidis fit à natura. Materiam facere per aliquod artificium impossibile est. Lapis enim à natura creatus inuenitur, nec alio indiget, nisi vt remoueatur quod superfluum est in eo, id est, in materia eius.

AVICENNA.

Lapis non fructificat, donec ad nihilum deueniat tanquam aqua decurrens.

TVRBA.

Totum magisterium nostrũ fit cum aqua nostra, ex ea, & de ea fiunt omnia necessaria. Nam ipsa soluit corpora solutione vera & philosophica, vt conuertantur in aquam, ex qua ab initio fuerunt. Alibi: Nisi quodlibet vertatur in aquã, nullatenus deuenietur ad perfectionem.

ALPHIDIVS.

Nisi naturas attenues, aquam illas faciens, nihil colorare potes: fac ergo corpora esse aquam liquefaciendo, quæ apud Philosophos aqua sapientiæ nuncupatur.

ROSARIVS.

Aqua permanens, siue perennis, siue vinum ardens dicitur aqua corporis, id est, quando corpus

pus

pus redactum est in mercurium. Item: Aqua permanens esse non potest absque suo corpore, cum quo soluta est. Item: Absque aqua permanente nihil fit. Dicitur etiam aqua vitæ. Item: Solùm cum ardente vino, potes complere elixir perfectum.

SCALA.

Draco est sulphur, quod extrahitur de corporibus per magisterium.

AVICENNA.

Qui elixir album facere instituit, in argento sulphur albũ reperiet, in auro rubeum. Et quoniam tale sulphur non reperitur super terram, nisi in istis duobus corporibus, ideó præparanda sunt corpora subtiliter, vt sulphur eorum, & argentum viuum ex ipsis habere posśimus, qualia fuerunt illa, ex quibus aurum & argẽtum sub terra efficiebantur.

CLANGOR.

Soluite corpus perfectum in mercurium, inde habebitis virtutem occultam, id est, sulphur philosophicum digestum, & decoctum per opus naturæ, quemadmodum in minera digeritur, & decoquitur.

LVDVS PVERORVM.

Oportet nostrum lapidem ad primam materiam reduci, & ad originem sulphuris & mercurij.

CLANGOR

Et tale argentum viuum dicitur oleum in-

combuſtibile,anima,aer, & ſplendor corporum, quia corporibus metallicis mortuis & imperfectis vitam præſtat immortalem, & ea illuminat.

GEBER.

Principalia naturalia in opere naturæ ſunt,ſpiritus fœtens, id eſt,ſulphur,& aqua viua.

CLANGOR.

Diſſolutio corpus in naturam ſpiritus conuertit.

ROSARIVS.

Oportet omninò quòd fixum fiat volatile: id eſt,quòd corpus fiat ſpiritus, idque cum volatili, id eſt,cum mercurio mundo.

CLANGOR.

Spiritus, id eſt, aqua Philoſophorum, eſt locus animæ. Anima eſt tinctura à corporibus perfectis extracta,& in ſpiritum,id eſt,in aquam Philoſophorum deriuata.

VILLANOVANVS.

Hæc eſt via qua ſecretum conſequimur conficiendi ſulphuris albi & rubei: quod eſt anima corporis,quæ à corpore educta,tingendi vim habet, quam ſpiritui aquæ vitæ committit conſeruandam.

SCALA.

A' radice conuenit extrahere naturam, id eſt, primas partes eſſentiales, ſine quibus nulla fit metallorum tranſmutatio.

VILLANOVANVS.

Intentio noſtræ operationis non eſt aliud,niſi

quòd

quòd eliciatur, & eligatur purissima substantia ex sole & luna.

CLANGOR.

Extrahe argentum viuum, seu lapidem philosophicum tam à corporibus, quàm à viuo argento: quoniam vnius sunt naturæ, & habebis mercurium & sulphur, de illa materia super terram, de qua aurum & argẽtum generata sunt in terra.

COMMVNIS SENTENTIA.

Mercurius Philosophorum constat argento viuo & sulphure.

BERNARDVS.

Sol nihil aliud est, quàm sulphur & argentum viuum. Terram, inquit, & aquam mercurio attribuunt, aerem & ignem sulphuri. Terra & aqua sunt elementa passiua, aer & ignis actiua. Terra & aqua fœminæ rationem habent, aer & ignis viri, nec est alia extranea additio, nisi digestio, qua mediante, omnia quatuor in auro circundantur, & æquali proportione maturantur.

COMMVNIS SENTENTIA.

Corruptio vnius est generatio alterius, idque tam in artificialibus, quàm in naturalibus. Aliter: Secundum naturam nihil generatur, quod priùs non corrumpatur, & nihil resurgit, quod præmortuum non sit.

BERNARDVS.

Si aurum in argento viuo decoquatur, seu dissoluatur debito modo & via naturali, ipsum argentum viuum naturales proprietates auri obti-

nebit. Idem: Solutio quæ fit per aquam Philosophorum, formam quidem corrumpit, exteriorem corporum solutorum, at non corrumpit materiam.

VILLANOVANVS.

Quod dissoluit corpus à spiritu est, quod verò coagulat spiritum à corpore est. Alibi: Spiritus dissoluit, corpus coagulat. Idem: Quantùm corpus soluitur, tantùm spiritus coagulatur. Quòd si corpus non solueretur, neque spiritus inspissaretur. Alibi: Quod à corpore soluto exit, humiditas est radiosa, quod dissoluit corpus, de spiritu prodit, & virtus eius est germinosa. Idem alibi: Solutio corporis fit cum coagulatione spiritus, & coagulatio spiritus cum solutione corporis. Tunc miscetur corpus cum spiritu, & fit vnum cum eo, nec vnquam separantur, non magis quàm aqua mixta aquæ.

CLANGOR.

Quando sperma mercurij iungitur cum terra corporis, corpus dissoluitur in aquam spermatis, & fit aqua vna sine diuisione.

VILLANOVANVS.

Intellige autem corporis solutionem, & spiritus coagulationē, simul eodemq; tempore fieri.

ROSARIVS EX CALIDE.

Solutio corporis, & coagulatio spiritus sunt duo, sed habent vnam operationem. Quia spiritus non coagulatur nisi cum solutione corporis, nec corpus soluitur, nisi cum coagulatione spiritus. Ideò inter solutionem corporis, & coagulationem

tionem ſpiritus non eſt differẽtia, nec diuerſum opus in aliquo, ita vt fiat vnũ ſine alio. Quemadmodum videmus fieri, cùm aqua vulgaris terram conatur ſubtiliorem efficere, & in ſuam materiam ſoluere: eodẽ enim tempore aqua denſior & ſpiſsior fit, terra autem ſubtilior & rarior.

LVLLIVS.

Multi Philoſophorum in aqua forti communi, facta ex vitriolo & ſale nitro, corpora metallorum diſſoluebant, & per euaporationem trahebant aquam illam, tunc calx in fundo vaſis remanebat, quam poſteà cum aqua dulci communi abluebant: deinde aquam illam per euaporationem tollebant, & calcem cum menſtruo diſſoluebant, vt opera ſua conficerent, quæ, ſecundùm quòd competebat, finem non conſequebantur optatum. Diſſolutio enim quæ fit cum aqua forti, non eſt ſicut natura poſtulat. Idem alibi ſic: Aurum & argentum ſoluuntur in rebus radicalibus ſui generis, non autem cum fortibus aquis, quæ metalla corrumpunt: quoniam illæ aquæ repugnant naturæ.

ROGERIVS.

Metallis nihil adhæret, neq; eis coniungitur, neque tranſmutat, niſi quod ex illis eſt.

BERNARDVS.

Fatui ex mineralibus conficiunt aquas per diſſolutionem corroſiuas, in quas mittunt ſpecies metallorum, & corrodunt eas, & non ſoluunt ſolutione naturali, quę requirit permanentiam amborum, nempe ſoluentis & ſoluti.

Idem: Nulla aqua naturali reductione speciem metallicam dissoluit, nisi illa quæ permanet cum specie metalli in materia & forma, & quâ metalla ipsa possunt recongelare. Quod non est in aquis fortibus ad soluta corpora non pertinentibus. Corpora quidem per aquas fortes corroduntur, sed non soluuntur. At quantò magis corroduntur, tantò magis à metallica specie alienantur.

VILLANOVANVS.

Per solutionem corpus cum spiritu miscetur, & cum eo vnum fit, ita vt alterum ab altero nunquam separetur.

CLANGOR.

Corpus dissoluitur in aquam spermatis, & inde aqua fit vna sine diuisione.

PHILOSOPHVS.

Melior est solutio voluntaria quàm violenta, & temperata quàm festiua: & ideò cauendum est, ne vis formæ generatiua cum corrosiuis & adurentibus suffocetur.

ROSARIVS.

In nostro lapide sol & luna viui sunt, aliosque soles & lunas ex se gignere possunt. Aliud aurum ab hoc, & alia luna mortua sunt: remansit enim vis & potentia eorum in solutione facta per nostram aquam. Alia aqua ea perdidisset, ac sterilia reddidisset.

VILLANOVANVS.

Solutio tantùm fit, per argentũ viuum: ipsum enim solùm potest solem & lunam ad primam mate-

materiam redigere. Idem: Totum beneficium huius artis in mercurio sole & luna consistit.

ARISTOTELES.

Si nihil aliud haberemus à mercurio, quàm quòd corpora subtiliat ad naturam suam, non parum nobis præstaret beneficium.

GEBER.

Omnis solutionis perfectio adducitur cum aquis subtilibus, & maximè acutis, acribus, ponticibus, & fecem nullam habentibus, sicut est acetum destillatum, vua acerba, pyra multæ acritudinis, mala granata destillata, & his similia.

VILLANOVANVS.

Corporis soluti, & aquæ soluentis natura vna est, nisi quòd natura corporis completa est, digesta, & fixa: aquæ autem natura, incompleta, indigesta, & volatilis.

REGOR.

Argentum viuũ est ignis corpora comburens, mortificans & confringens.

ROSINVS.

Aqua tantò est igne calidior, quantò ignis est calidior aqua.

ROSARIVS.

Aqua nostra est fortior igne, quia facit de corpore auri merũ spiritum, quòd ignis facere non potest. Idem: Spiritus est totus igneus per suam igneitatem soluens, & diuidens corpora.

TVRBA.

Comburite æs nostrum igne fortissimo.

CALIDIVS.

Minor ignis omnia terit: minùs enim operatur, quàm aqua noſtra, quæ corpus ſoluit, quod ignis facere nequit.

LVLLIVS.

Sciri poteſt materiam primam noſtri lapidis eſſe ex natura mercurij viui, & ſulphuris: quoniam ipſa non poteſt in igne corrumpi, nec in aqua, nec in aere.

ROSARIVS.

Aliqui dixerunt, quòd argentum viuum vulgi adhæret corporibus, quòd eſt falſum. Quod enim Geber ait: Non inuenimus inuentione noſtra rem aliam magis, quàm argentũ viuum amicari corporum naturis. Hoc totum intelligendum eſt de argento viuo philoſophico. Ipſum enim ſolùm adhæret corporibus, nec vllam aliam rem inuenire potuerunt Philoſophi antiqui, nec moderni inuenient aliam rem, quæ corporibus adhæreat, niſi argentum viuum philoſophicum: quia argentum viuum vulgare non adhæret corporibus. Et propter hoc multi ſunt decepti operando in illo argento viuo vulgi.

LVLLIVS.

Qui cum forti aqua diſſoluunt, ignorant vegetabilia noſtrum menſtruum acuentia, ignorant: etiam aquam mercurij vulgi, quam nos ſcripſimus in Teſtamento noſtro.

VILLANOVANVS.

Vt natura mutet naturam & conuertat, tantùm eo indiget, quod ſuæ eſt naturæ. Item quod

ſoluit

ſoluit, & ſoluitur vnius ſunt generis & naturæ. Idem: Vera non eſt, neque philoſophica corporis ſolutio, neque ſpiritus coagulatio, ſi in diſſolutione erit materia, & natura extranea.

DASTINVS.

Oportet vt elementa aquæ ſint eiuſdem naturæ cum elementis metalli tranſmutandi, alioqui degener ſoboles erit: quoniam ex diuerſitate partium naſcitur & totius diuerſitas. Quomodo ſimilitudo ex eis eſt, quæ ex vno genere ſunt, & ex vna radice pullulant.

ROSARIVS.

Lapis Philoſophorum fit ex tribus: ſcilicet ſole, luna, & mercurio. Item: Fac mercurium ex ſole & luna in ſuo eſſe, ſine mercurio vulgi, ſed per viam philoſophicam.

LVLLIVS.

Lapis componitur ex argento viuo metallorum, non ex argento viuo vulgi.

NOVVM LVMEN.

Argentum viuum noſtrum non eſt argentum in propria natura, nec adhuc in natura ad quam deductum eſt per minerũ, ſed in natura ad quam deduxit illud artificium noſtrum.

RICHARDVS.

Mercurius crudus diſponit corpora in primã materiam, ſed mercurius corporũ id facere non poteſt. Idem: Quia per congelationem illud crudum ſulphur, quod antea, (id eſt, ante congelationem) in illo fuit, eſt alteratũ in natura, & ideò non corrodit ſicut primum.

PHILOSOPHI IN GENERE.

Ab immũdo ne quæras mundiciem. Stultum eſt ex re quęrere, quod in ea nunquam fuit. Quis dabit quod non habet? Quæ illa eſt inſania, velle ex deteriore facere, quod ſit meliùs: hoc eſt, perfecta facere ex imperfectis?

LVLLIVS.

Cœlum, lunaria, menſtruum, liquor vegetabilis, aqua argẽti viui rectificatá & acuata cum vegetabilibus, eſt cum qua fit diſſolutio metallorum naturalis.

VILLANOVANVS.

Aquæ ſolutionis ex ſalibus, aluminibus, & aliis id genus confectæ, quæ cum metallis nullam habent cognationem, ſpecies metallorum non conſeruant: contrà, deſtruunt ac diſsipant. His aquis contraria eſt aqua Philoſophorũ, quæ metalla conſeruat, ſubtiliora reddit, deinde diſſoluit, & magno naturæ conſenſu ea in primá tranſfert materiam.

TVRBA.

Accipite ſpiritum nigrũ non vrentem, & cum eo corpora ſoluite, & diuidite.

CLANGOR.

In aqua Philoſophorum latet ſpiritus quintæ eſſentiæ, cuius ſolius eſt magiſtraliter corrumpere, & in ſuam primá materiam transformare.

ROSARIVS.

Succus lunariæ fit ex vino noſtro, quod paucis filijs noſtris notum eſt, & cum illo fit ſolutio noſtra, & fit aurum probabile noſtrum, mediante

te illo, & ſine illo nequaquam.

LVLLIVS.

Menſtruum abſque auro & argento, lapidem philoſophicum generare non poteſt, nec econtrà. Vbi autẽ illa coniunguntur, menſtruum mouet metalla ad diſſolutionem. Et viciſsim metalla mouent menſtruum ad producendum ignem in lapidibus,

CLANGOR.

Si corporis imperfecti, ſcilicet terræ fuerit vna libra duodecim vnciarum, fixatur cũ imbibitionibus ſuis nonaginta diebus.

LVLLIVS.

In ſingulari aqua de corpore rubeo præparato, id eſt, de terra noſtra rubea præparata, & in tenues laminas coaptata, vel in puluerem limaturæ redacta, pone duas drachmas, id eſt, quartam partem vnius vnciæ. Quod ſi plus ſoluere poteris plus apponas, verumtamen non excedas vnciam vnam. Si de terra remanſerit aliquid non ſolutum, relinque in vitro: quod autem ſolutum eſt, ſepone: poſteà quæ terra non ſoluta reſtitit, cum noua ſoluenda ponatur. De noua autem terra non ponas duas drachmas, ſed minùs, nempe quantùm relicta terra ponderat. Quod intellige, niſi perſpexeris aquam plus ſoluere poſſe.

GEBER.

Modus ſolutionis duplex eſt: ſcilicet per fimum calidum, & per feruentem aquã: quorum vna eſt intẽtio, & vnus effectus. Modus ergo per fimum eſt, vt ponatur calcinatum in ampullam

vitream, & ſuper illud fundatur quantitas aceti deſtillati, vel conſimilis duplum eius, & obturetur caput ipſius benè, ne reſpiret, & ſub fimo tepido ſolui dimittatur: poſteà per deſtillationem filtri ſolutum remoueatur: nõ ſolutum verò iteratò calcinetur: & poſt calcinationem iteratò ſimiliter ſoluatur, donec per iteratione operis ſuper illud, totum ſoluatur. Modus verò ſolutionis, quæ fit per aquam bullientem velocior eſt, & eſt vt calcinatum in ampullam ordinetur cũ aceto obturato foramine, ne reſpiret. Quæ ampulla in caldario pleno aqua & ſtramine ſepeliatur, & poſteà ſuccendatur ignis ſub ea, donec aqua per horam ferueat. Poſt hoc verò ſolutum deſtilletur, & ſeorſim ſeruetur, non ſolutum verò iteratò calcinetur, & iteratò eodem ordine ſoluatur, donec per reiterationem totum ſoluatur.

SEMITA SEMITAE.

Accipe pretij librã vnam, cum quatuor libris aquæ: tere & incorpora cum ſale modico, & aceto, quouſque fiat totum amalgama. Pretio optimè amalgamato, pone ipſum in multam quantitatem aquæ vitæ, id eſt, mercurij. Pone ſuper cineres, & fit ignis lentiſsimus per diem naturalem. Sine vas infrigidari, & cola aquam per pannum lineum, vt tranſeat quod de corpore fuerit reſolutum. Quod remanſit in panno, cum noua aqua benedicta repone ad ignem per diem naturalem, cola vt priùs. Toties reitera, donec totum corpus in aquam conuertatur.

VILLANOVANVS.

Tere libram vnam limaturæ mundæ in mortario

tario,cum quatuor libris mercurij. Illi libræ duodecim libras aquæ vitæ dato. Pone totum in vrinali, & ſuper ignem cinerum debilem & lentum, & per diem coque. Frigefacto vaſe,aqua coletur, vt cum ea tranſeat, quod de corpore & limatura ſolutum erit, eam aquam ſepone. Et quod ſolutum non eſt,cum noua aqua benedicta ad ignem repone per diem & noctem. Cola vt priùs quod eſt ſolutum,& hanc ſecundam aquam pone cum prima. Ita fac, donec tota limatura in aquam, id eſt, in primam materiam conuerſa ſit.

LVLLIVS *in luce mercuriorum.*

Recipe vnciam vnam ſolis puriſsimi,pone vnciam illam in vitreo vaſe, & ſuperpone vnciam vnam cœleſtis menſtrui,vel duas, ad plus, & immediatè claude vas, ne reſpiret, pone vas in igne cinerum per diem naturalem ad leniter bulliendum. Menſtruum diſſoluendo ſolem colorabitur, colore citrino reſplendente,poſteà ſoluto ſole,pone in balneo Mariæ per alium diem naturalem. Poſteà per tranſitū de vno vaſe in aliud vas, menſtruum ſic coloratum in alio vaſe repone, & vaſe ſigillato ad partem ſerua. Deinde ſuper ſolem qui remanſit inſolutus in fundo vaſis, pone de alio nouo menſtruo,vt ſuprà diximus. Et demùm clauſo vaſe,pone in igne cinerum p alium diem. Deinde extrahe ſolutum per tranſitum,vt ſuprà in alio vaſe cum alio ſole ſoluto.Et ſic cum nouo menſtruo reitera ſolutionem prædictam, donec menſtruum ampliùs non coloretur, & in fundo vaſis manebit de terra ſolis abſque anima. Idem: Accipe calcem cuiuſcunque corporis vo-

lueris, pone in ampulla, quæ habeat longum collum. Superfunde aquam lunariam, vt supernatet quatuor digitis. Pone super cineres, vbi bulliat per diem naturalem. Deinde pone in fimo per duos dies naturales, vt meliùs digeratur, & vt materia separetur per partes subtiles à grossitie sua. Pòst extrahe ampullam. Recipe aquam illam claram in vna cucurbita, & caue ne feces turbentur, dum vas inclinatur. Mox cooperi cucurbitam, & pone in fimo vt priùs. Vase autem benè obturato, & facta euacuatione, superfunde aliam aquam similem primæ, quæ supernatet vt priùs, & pone in fimo. Istas operationes reiterabis, donec corpus à suis spiritibus euacuetur. Idem: Accipe aurum, & proiice ipsum in aquam vegetabilem. Sit aurum ad pondus aquæ vegetabilis. Pone illud totum in digestione balnei per sex dies naturales, & aurum dissoluetur in aquá, in colore croci. Posteà verò destilla menstruum in destillatione balnei. Posteà superpone aliam lunariam recentem, & pone iterum in digestione balnei alios sex dies naturales. Et tunc extrahe & mitte illud, quod solutum est, in aliam ampullam, & super illud, quod remansit finitis solutionibus, & destillationibus, iterum de menstruo superpone ad quantitatem terræ, & pone in digestione balnei per quatuor dies naturales. Et illud quod solutum est de metallo, simul cũ menstruo pone in cucurbitã vt priùs, & sic fac vsq; ad sex inhumationes & destillationes, & illud quod remansit finitis destillationibus, de fecibus non cures.

GEBER.

GEBER.

Non solutum iterato calcinatur, & post calcinationem iterato soluitur.

COMBS.

Opus dissolutionis graue est, & difficile: expedit autem corpora soluere per aquam solam: id est, per argentum viuum sine calcinatione: quoniam istud est securiùs, licet in operatione sit tardius, tincturam igitur non festines extrahere. Festinatio omnia comburit, & ad remotum perducit. Potenter sustine, coque, & non te tedeat.

ALPHIDIVS.

Multitudo & diuersitas relinquēda, vna dispositio quærenda.

LVLLIVS.

Terra rubea vbi purificata & mundata fuerit, & in tenues laminas coaptata, ponenda est in aquam, ibi non soluetur primò in aquam, sed tantùm calcinabitur, & in puluerem rubeum quodammodo sine tactu reducetur. Idem terrá eam desicca secundùm suum modum, ita quòd pulvis super eam non cadat, donec aliam aquam attuleris, in qua posit dissolui.

SCALA.

Sol & luna cum prima aqua calcinantur philosophicè, vt corpora aperiantur, & fiant spongiosa & subtilia, vt aqua secunda meliùs posit ingredi ad operandum suum opus.

ALBERTVS.

Mercurius noster fit ex corporibus perfectis, &

nõ ex imperfectis:hoc eſt,cũ aqua ſecunda, poſt-quàm per primam aquá fuerint debitè calcinata.

ROSARIVS.

Fixum fit volatile ſpatio vnius menſis.

CLANGOR.

In diſſolutione facienda, terra toties terenda, id eſt, in igne continẽda,& aqua eſt illi adiungen da, donec apertè videas nihil ampliùs supereſſe, quod diſſolui queat.

ROSARIVS.

In ſolutione corporis, ſi plus erit de non fixo, id eſt,de ſpiritu,ſolutio erit celerior,quàm ſi plus erit de fixo, id eſt, de corpore, ſi contrà tardior erit ſolutio:quare volenti citò ſoluere multa opus eſt aqua. Idem: Neceſſe eſt autem, vt plus ſit de volatili, quàm de fixo, à duplo vſque ad quintuplum, ſextuplum, vel vſque ad decuplum, & non vltrà.

COMES.

In diſſoluendis corporibus,vide ne corpus album cum rubeo, nec rubeum cum albo miſceatur, ſed vtrumque ſeorſum diſſoluatur, neque aquam vnius cum aqua alterius confundas.

LVLLIVS *in Magia naturali.*

Si tibi aqua defecerit, ſume cucurbitã, in qua ſunt omnes liquefactiones, & ſuperpone alembicum. Deſtilla aquam lento igne,ſcilicet per balneum, in tantùm quòd habeas duas partes lique factionis. De iſta aqua pone ſuper materiam corporis,quæ eſt in ampulla,in qua cœpit ſolutio fie

ri,

ri, vſque ad quantitatem priſtinam. Et ſic iterabis, donec tota terra ſit euacuata.

REGOR.

Caueatur ne acetum in fumum conuertatur, & pereat.

ROSINVS.

Caueas tibi ne acetum fumoſitate pereat.

LVLLIVS *in Repertorio.*

Solutiones aquæ ſunt in balneo, vel in fimo collocandæ: vnde quod deſtillari poterit leui calore educatur. Vaſa deſtillatoria ſunt arctè connectenda, vt ne quid foras exhalent. De tribus aquæ partibus, duæ tantùm ſunt per deſtillationem euocandæ, aqua ſolis & lunæ ſeiunctim ſunt excipiendæ. Vitreum vas ex lapide potiùs quàm ex ſilice conflandum eſt: ſcilicet, ne mordacitate & acrimonia aquę corrodatur. Et ne ſpiritus euanescant, ea vaſa fideliter ſunt obturanda. Deinde iſtiuſmodi aquam virtute & bonitate præſtantior eſt, quàm anteà.

SCALA.

Qui non ſoluit & coagulat, multipliciter errat. Item: Congelatio eſt rei mollis induratio, humoris occultatio, & diuerſorum colligatio.

CLANGOR.

Diſſoluere eſt corpus in naturam ſpiritus conuertere. Coagulare eſt ſpiritum efficere corporalem. Solutio facit corpus fixum volatile. Coagulatio contrà, facit corpus volatile fixum. Idem: Spiritus, id eſt, aqua nó coagulatur, niſi median-

te corpore, quod in ea ſit diſſolutum. Corpora enim ſunt velut coagulũ huius lactis, id eſt, mercurij. Coagulum autem eſt, vel ſol, vel luna, in mercurio ſoluta.

MENABDES.

Iubeo poſteros facere corpora, non corpora, & incorporea, corpora: illud per diſſolutionem, hoc per ſuauem fit decoctionem.

AVICENNA.

Sales ſunt radices operis. Idem: Salia cuiuſcunque generis ſint, noſtræ arti ſunt contraria, dempto ſale noſtræ lunariæ, quod lunaria noſtra reliquit ex corporibus ſolutis.

GEBER.

Non egemus niſi vno vaſe, vna fornace, vnaq; diſpoſitione. Quod intellige poſt præparationem primi lapidis.

COMES.

Vbi aquam magno ingenio, & ſubtili ſagacitate tuæ mentis euaporaueris, cape tuum ſalem ita calcinatum, & puluerem ſubtiliſsimum, atq; impalpabilem, & ſepone mundè in vaſe vitreo, vſq; quò oporteat eum operi adiungere.

ROSARIVS.

Tres ſunt lapides, tres ſales ſunt, ex quibus totum magiſterium conſiſtit.

Triplex eſt lapidis materia, aurum, argentum, & aqua philoſophica.

Tres aquæ, ſolaris, lunaris, & mercurialis: quę poſtrema corpora ſolis & lunæ, in ſuas aquas reſoluit.

Triplex

Triplex eſt mercurius Philoſophorũ, primus calcinans corpora, ſecundus ſoluens, ac ſublimans, tertius his duobus coniunctum.

CLANGOR BVCCINAE.

Duplex eſt argentum viuum, & nomina materiæ primæ multa. Prius dicitur præparans, quod corpus diſſoluit per aquã Philoſophorum. Alterum eſt tingẽs, quod à corporibus perfectis extrahitur per diſſolutionem: & tale argentum viuum dicitur oleum incombuſtibile, anima, aer, & ſplendor corporum, quia corporibus metallicis mortuis imperfectis vitam præſtat incorruptibilem, & ea illuminat.

GEBER.

Principalia in opere naturalia, ſunt ſpiritus fœtens, vel ſulphur, & aqua viua.

CLANGOR.

Spiritus eſt aqua Philoſophorũ, animæ locus. Anima eſt tinctura à corporibus perfectis tracta. Aqua Philoſophorum duplex eſt, ſolaris & lunaris, ex quarum coniunctione fit mercurius Philoſophicus, & lac virginis, ex quo lapis albus & rubeus.

TREVISANVS.

Taceant omnes quotquot affirmant, aliam tincturam, quàm noſtram eſſe alicuius momenti, tum qui aliud ſulphur prædicant, quã noſtrum, quòd occultum eſt in magneſia. Item omnes qui aliud argentũ viuum extrahere conantur, quàm ex ſeruo rubeo, & aliam aquam quàm noſtram, quæ permanens eſt, & nullo modo ſe coniungit

alteri,quàm suæ naturæ,& nihil humectat aliud, præter id quod est vnionis suæ propriæ naturæ. Non est enim aliud acetum,quàm nostrum,nulli colores,nullum regimen,operationes nullæ.

SCOTVS.

Argentum viuum coagulatum,& argentum viuum sulphureum, sunt prima materia metallorum.

COLLECTANEA QVAEDAM EX ANTIQVIS SCRIPTORIBVS.

CERTISSIMVM est rem nullam extraneam posse metalla imperfecta perficere, vel aliquam ex eis facere transmutationem. Quapropter insanorum est hominum opinio, animalia & vegetabilia in hac arte aliquid efficere posse, cùm reperiatur mineralia metallis propinqua. Philosophos tamen in illis artem posuisse credendum est, per similitudinem duntaxat. Nam ex duobus tantùm, sulphure videlicet,ac argento viuo, metalla quæuis oriuntur,& non ex aliis. Nihil etiam eis adhæret, nec ea transmutat, nisi quòd ex eis originem duxit. Constat igitur nón nisi duo, quæ dicta sunt, esse necessaria ad construendú lapidem. Verumtamen ex altero disiunctim nullum generari metallum potest,sed ex amborum coniunctione,diuerso modo præparatorum, metalla diuersa generantur. Hoc verò in primis occultissimum est,

ex

ex qua re minerali fieri debeat propinquiùs. Si ex vegetabilibus, oportebit ex his priùs fieri per artem sulphur & argentum viuum, quod impossibile fuerit, excusamur igitur in istis, quia natura nobis illa duo præparat. Sed si eligamus argentum viuum & sulphur in sua natura, quemadmodum creata sunt naturaliter, oportebit illa coniungi proportione, quam ignorat omne humanum ingenium, excusamur ergo & ab istis: maximè cùm habeamus corpora, in quibus à natura debito modo proportionata reperiuntur: in quo totum secretum latet. Aurum est corpus perfectum masculinum, & argentum est etiam perfectum, quæ si sola fusione, & cum aliis imperfectis mixtione, hæc perficerent, essent elixira, vnum ad album, alterum ad rubeum, at non sunt eiusmodi, quia simpliciter à natura perfecta sunt. Si tamen plusquamperfecta decuplo vel centuplo forent, tantò perficerent imperfecta. Verùm quia natura simpliciter in eis operatur simplicē perfectionem, in ea manent semper, ni fortè per artem reducerentur ad primam naturam sulphuris, & argenti viui. Cùm ergo perfecta corpora naturalia constent ex argēto viuo mundissimo, & simili sulphure, quare non eligeremus illa pro materia nostra ad elixir album & rubeum? Responsio: Quia ista corpora sunt adeò compacta, & fortiter vnita, vt vix inueniamus ignem in illis quicquam agere valentem, nec in ipsorum spiritus. Et quamquam ignem non ignoramus, per hunc tamen ad intimā sui mundificationem peruenire non possemus, ob fortissimam compositionem naturalem. Quamobrē excusamur etiam

ab istorum duorum corporum electione, cùm inuenire possimus alia corpora, in quibus argentum viuum mundum, & simile sulphur habētur, in quæ natura paululū operata est; adeò vt igne nostro artificiali ad congruam ipsorum mundificationem, separationem, fixationem, ingeniosa nostri operis decoctione super ea continuata, valemus peruenire. Eligenda est ergo materia, in qua reperitur argentū viuum mundum, purum, clarum, album, nondum ad complementum adductum, sed commixtum æqualiter & proportionaliter, cū tali sulphure albo, vel rubeo coadunatum, vt ingenio nostro naturali, & nostro igne artificiali, ad intimam ipsorū mundificationem, & completam puritatem deuenire queamus, & opere hoc absoluto millies sint perfectiora & fortiora quàm corpora, in quibus natura est simpliciter operata. Ex his quæ dicta sunt, modo si sis ingeniosus, gustabis hoc delectabile nectar, super quod intentio Philosophorum est fundata. Cùm igitur materiam in supradictis manifestatā, oporteat artificiali nostro labore plusquā perfectam reddere, modus non ignorandus, at à natura discendus. Hæc metalla perficit operatione frequenti & continua, instrumento solo caloris, qui montibus inest mineralium, vt crassities aquæ tantisper decoquatur & inspissetur, quo suo tandem temporis curriculo, circulóue transeat in argentum viuum. Item ex pinguedine terræ per eandem continuam decoctionem & calorem generatur sulphur. Hoc ipso continuato calore super ista duo simul vnita, iuxta puritatem vel impuritatem ipsorum generantur perfecta, vel im-
perfecta

perfecta metalla. Quæ'nam dementia tenet operantum animos in hac arte, vt alia via quàm ipsa natura procedere velint: istam redarguere, vel superare conantes, quam vix vlla possunt industria imitari. Deus per ipsam nobis viam rectam demonstrat, vtputà simplicem & continuam decoctionem igne lento factam: Et quamuis semper loquamur de lento igne, nihilominus in operis huius regimine paulatim augendus est. Est itaque lapis vnus vna materia, & medicina vna, in qua totum consistit magisterium, cui nullá rem extraneam addimus, nec etiam ipsam imminuimus, sed in præparatione superflua remouemus: & hoc fit in purificatione, quæ per solutionem perficitur. Sublimationem nostram cùm facere volumus lapidis, ipsum cum tota substantia ponimus in vas nostrum, cuius orificium firmiter occludimus, ne respirare posit, & in furnum ponimus inter cineres: ignem tandē excitamus tam diu, donec tota materia soluatur in aquam mercurialem. Postmodùm rege per lentū ignem, idque tantisper, donec maior pars in puluerem nigrum vertatur. Ad hunc modum completæ sunt omnes istæ quę sequuntur operationes: scilicet Solutio, Destillatio, Descensio, Ablutio, & Calcinatio. Philosophi de qualibet peculiare capitulum posuerunt, vt occultarent artem. Cùm enim lapis noster est in vase nostro, & materia nostra sentit solem nostrū, mox in aquá resoluitur, quæ ascendit in cœlum, id est, in altum ad cacumen vasis, & posteà descendit in terram, vel fundum. Item videntes talem aquam inspissari, & ad terram conuerti nigram, quæ spissa stabat in prin

cipio super aquam,ac finendo paulatim inspissa-ri, videbant terram sub aqua mergi, & in fundo vasis residere nigram & feculentam, dixerunt eam esse putrefactionis operationem. Videntes etiam terram croceam, subnigram, & feculentam stantem sub aqua longo temporis spatio, in sole nostro amittere colorem nigrum & fœtorem malum, eorum nonnulli vocauerunt eam operationem Ablutionem, Cerationē, de qua Morienus ait: Scitote totū hoc magisterium nihil aliud esse, præter extractionē aquæ à terra, & iterum ipsius aquę in terram reductionem, donec ipsa terra putrescat per suam aquam & mundificetur: quæ postquàm mundificata fuerit auxilio diuinitatis, totum magisterium dirigetur. Philosophus dicit, terra ceratur & imbibitur per aquam, & per temperatam decoctionem solis exiccatur, & in terram vertitur tota materia, si quis perfectè nouerit operationem exequi. Hermes enim ait: Vis eius integra est, si versa fuerit in terram. Videntes itaque totam materiam in terram verti, & reduci in solidam substantiam, quæ non fluebat, sed in se constricta stabat, dixerūt esse perfectam congelationem. Inde Plato: Soluite (inquit) lapidem nostrum, & posteà congelate, id est, in terram vertite magna cum cautela, sic habebitis totum magisterium. Quod nihil aliud est, quàm rectam facere solutionē, & perfectam congelationem, vt omnes Philosophi dicunt. Vt igitur metalla permutentur, oportet necessariò illa reduci ad sui primam materiam generi metallico proximam, id est, in gumam fluentem. Tum demùm eiusmodi materia prima, aptitudine sua innata,

virtuti-

virtutibusque disponentibus, facilè recipit veram speciem illius metalli, de quo intenditur philosophicè: videlicet cùm natura fermenti fixi, cui iam dicta materia adhæret in profundo inseparabiliter: sed fluit, quod non facit argentum viuum commune crudum. Quicunque verò antè huius reductionem in materiam primam albificant, vel citrinãt, manente specie prioris metalli in materiá non coniuncta vaporabiliter, & non cum materia fermenti fixi in gumam inseparabiliter permixtá, deceptores sunt, quia verum aurum non faciunt, nec verum argentum. Vt igitur quodlibet corpus transmutabile in quamcunq; speciem transmutetur, ad primam reduci materiam necessum est, cùm ratione materiæ possibilis sit transmutatio: vt ait Aristoteles 4. Meteor. de Generatione & corruptione, & Physicorum: Omne corpus possibile, per operationes suæ naturæ contrarias reducitur ad suam materiam primam, scilicet per corruptionem suæ formæ, quia omnis contrario operatio est eius corruptio, & corruptio est generatio primæ materiæ. Demetrius demonstrãs modum purificationis, vel putrefactionis vtriusq;, scilicet corporis & spiritus, antè ipsorum perfectam mixtionẽ, inquit: Nunquam autem ex illo, scilicet spiritu habetur perfectio, quousque mixtione perfecta duxerit corpus suum, quod est frater suus, ad spiritualitatem secum, vt ambo sint vnum facta sine separatione in æternum. Magisterium ergo dissolutionis disponit materiam lapidis, vt possit per se diuidi in quatuor elementa, ex quibus primò fuit compositus. Alioquin elementa perpetuarent in

genere, nisi vaporabiliter miscerentur, nec proportionata compositio, nec debitum pondus induceretur, vt decet, neque perfectio, quæ ingressionis & retentionis est medium vltimum. Ad hunc modum perfectus lapis purgat, & sanat hominem ab omni ægritudine, vt innouetur tanquam à matre. Nam excitat motum in corporibus, & viuificat elementa: siquidem elementa viuificantur, cùm in actum suum excitantur. Nam vita naturalis nihil aliud est, quàm actus elementorum, post quem lapis non patitur dissipationem, aut separationem, ob indiuisibilem sui compositionem: vnde habet quo senium retardat per vitam suam, quam infundit humano corpori, non secùs atque metallis, annos adaugens mediante gratia Dei, vltrà propriam, & natiuam proportionem, actumq; naturaliter susceptum, vitam producit. Attamen eiusmodi effectus non possunt alicui elementorum attribui, sed solummodò virtuti cœli, quæ est in ipso lapide. Et virtute cœli, lapis ad speciem deductus est. Luet igitur proprietas naturaliter adueniat lapidi ex impressione cœlesti: tamen id quod disponit lapidem ad susceptionem istius impressionis, potest esse latitudo mixtionis, vel complexionis, quæ conuenit speciei. Ergo tota vita lapidis, totumq; magisterium in vapore consistit, & in subtiliatione aquæ suæ respirando ad aerem. Et lapidis vita fulgor est, & claritas metalli, in subtilitate aerea, atque fixa fusibili cum ignitione. Ex prædictis itaque sequitur argentum viuum nostrum nullatenus fixari posse ad vtilitaté, nisi propriis naturalibus instrumentis (quæ sunt calidum & frigidum)

frigidum) & locis aut retinaculis ſicci terrei alligetur, & retineatur. Et quia nec ipſa inſtrumenta, nec retinacula poſsidere valemus, niſi per virtutem ſeparationis ipſiuſmet naturæ in partes primas, videlicet elementares naturas. Ideò recta coagulatio fieri non poteſt, niſi priùs facta ſeparatione poſt debitam aptitudinem ſubtiliationis & putrefactionis. Cauſa ergo vniuerſalis coniunctionis, eſt ſeparatio poſt putrefactionem, & debitam attenuationem corporis cum ſpiritu, quia ſic vnita debitè coniunguntur. Separatio verò poſt putrefactionem nihil aliud eſt, quàm reductio rei, à ſua mutatę natura, iterum ad eandem. Cùm igitur per mortificationem, & putrefactionem natura fuerit mutata à ſua ſpecie metalli viua, in aliam ſpeciem mortuam, ſcilicet in ſubſtantiam terream, oportet eam iterũ ad eandem ſpeciem viuam redigi metallico generi proximam: quod fit per ſeparationem ipſam à mortuis reſurgere facientem: & tunc propter vniformitatem naturarum inſimul coniungentur, & adhærentia forti conglutinabuntur. Et hæc eſt forma ſpecialis noſtræ diſſolutionis: & hic eſt modus, quo naturæ gremium reuelatur, tunicam eius ſubleuando, & quod ſub ipſa latet manifeſtando. Cauendum tamen ne vltra medietatem eius tunicę ſubleuetur, quo humiditas operetur in pauciori ſicco, & quod eleuatum fuerit, imprimatur, & candor eleuati fumi in intimis rerum cauernis iterum occultetur, ita vt humidum cum retinaculo ſicci terrei adiungatur, coaguletur, & retineatur. Quò vt res deueniat, operationem eius iterare minimè te pigeat, ſcilicet ſpiritum repri-

mendo, eiusque candorem tam diu occultando, & iterum manifestando, quousque perueniat ad illam substantialem albedinem, quæ ampliùs occultari non potest, nec alterari, nec variari, nec in alios colores conuerti, præterquàm in rubeum facta digestione. Et tum demum fit in eo passu coniunctio corporis & animæ, commixtio, seu potiùs vnio quæ nunquam separatur.

Aristoteles ait, argentum viuum esse elementum omniũ liquabilium: etenim quando liquantur, in ipsum conuertuntur. Manifestum est ergo medicinæ huius operationem esse operationem naturæ, quia ex natura solùm est composita. Certissimum est enim omne componi ex eis in quæ resoluitur, vti gelu, vel glacies calore in aquam resoluitur, quia priùs ex aqua sunt frigore congelata. Non aliter lapis noster resoluitur in argentum viuum per magisterium nostrum, ergo ipse priùs fuit argentum viuum. Primum vtique verbum est, corporis in argentum viuum reductio, & hanc vocarunt solutionem, quæ est artis fundamentum. Rosinus philosophus ait: Soluite corpora & spiritus, & coniungite, tũc decæterò non possunt separari per ignem. Hermes inquit: Primum corpus solutum, & aqua perennis, congelant mercurium perpetua congelatione, quod etiam dicunt omnes Philosophi. Qui habet aures ad audiendum, audiat. Omnia metalla fusa se habẽt instar mercurij, & si frigida possent in ea fusione permanere, essent ipsemet mercurius. Considerandum humida metalla, vti Saturnus & Iupiter, facilè reducuntur in suum mercurium primitiuum. Et mercurius debitè præ-

paratus

paratus omne corpus comedit & reducit in seipsum. Calor namque agens in humido efficit nigredinem primò, & agens in sicco efficit albedinem, & operatur in albo citrinitatem ac rubedinem. Quod in plumbo videre licet, ipsum calcinando: primò vritur in cinerem nigrum, posteà in album, & postremò in citrinum, atq; rubeum. Verùm itaque operis nostri principium est dissolutio lapidis, quia corpora soluta in naturam spiritus sunt redacta, nisi quod magis fixa sint, q̃ spiritus. Item: Solutio corporis fit cum congelatione spiritus, & contrà congelatio spiritus fit cum solutione corporis. Tum demùm commiscetur corpus cum spiritibus, & fit vnũ cum eis, vt nunquam separentur, non magis quàm aqua mixta aquæ: quoniam tunc simul omnia sunt ad homogeneitatem suam redacta. Hac de causa dixit Aristoteles, corpora metallorum transmutari non possunt, nisi ipsa priùs in suam materiam primam redigantur: quod si fiat, aliam benè formam suscipiunt, cui non contrariatur ratio. Sed non fit transitus de extremo ad extremum, nisi per medium. Sulphur & argentum viuum omnium sunt metallorum extrema: igitur metalla erunt media inter sulphur & argentum viuum. Considera igitur si poteris substantiam puram argenti viui, & sine combustione digerere, sin minùs opus tuum vanum est. Oportet itaque artificem considerationibus vti, quarum certitudo traditur in alijs facultatibus, quas supponit. Et vt studium eius ad metam dirigatur experimenti, circa duo potissimũ insudare versariq; debet: priùs vt de rei curandæ, vel sublimandæ, quid-

ditate elementali diligentiſsimè perquirat, eiúſque proportione: alterum, vt rei curantis, id eſt, principalis agentis, ac tranſmutantis rationem habeat. Artem enim oportet, agente fortiſsimo, diſponere materiam, quo virtutes naturales digeſtionis actiuæ, prævaleant in paſsiua materia. Videmus enim quandoq; per agens inſufficiens omne digeſtum molinſin, id eſt, imperfectam digeſtionem pati, ſiue cruditatem, quæ contingit ob commixtionem crudę materiæ indigeſtæ, aut propter debilitatem caloris digerentis & terminantis. Quapropter ſummè curandum eſt, vt natura principalis agentis tam fortis exiſtat in ſua natura, & fortificata ſuo modo, vt proprio & naturali officio ſit potens ad digerendum, & conuertendum materiam in aurum: & vt illa natura ſit ad eum diſpoſita modum, per ſubtiliationem & ſublimationem, vt ſuis virtutibus acquiſitis per artem, approximet ad qualitates ſui agentis, & auri; vtque mediantibus his, agens principale citrinans acuitate ſua poſsit eam conuertere in lapidem Philoſophorum, & aurum. Examinet ergo naturalis artifex ingenium ſuum, vt mediante conditione præfatæ naturæ, quam ignorauerit, ipſam inueniat. Quia non ipſi nobis & noſtris filiis intelligentibus illam diſpoſitionem, id eſt, modum operandi certum & neceſſarium, tradimus, naturam fortificandi quoque, ac inueſtigandi cauſas. Huius igitur operis artificium inuentu fuerit impoſsibile, niſi priùs ingenium artificis proprijs experientijs à natura realiter informetur. Per has vtique natura ſeipſam cognoſci demonſtrat, eiusque diſpoſitionem, qua perficitur:

citur: & mensuram approximationis ad perfectionem inuenire docet. Proprium igitur opus propria indiget dispositione, cùm sit ipsiusmet naturæ informantis suum argentum viuum, & operantis eius contrarijs qualitatibus: caliditate scilicet cum temperata sua siccitate, in frigiditatem & humiditatem, demendo superflua, & addendo, vel supplendo absentia & requisita, vt per id necessariò habeat recipere formam medicinæ completæ. Nec aliter natura prædicta motum habet, nisi iuuetur, arte & operatione videlicet artificiali: dispositione sibi propria, sine qua nihil fit. Cùm illam inueneris, sub vestiméto philosophię reconde, quemadmodum tui fecerunt prædecessores, qui præceperunt strictissimè contegi; cùm sit totius huius artis secretum & arcanũ, adhuc à nullo Philosopho scriptis reuelatum. Sciendum itaque dum ipsi dicunt: Soluite corpora in aquá, ipsos non intelligere, neq; curare aquas tangenti adhærentes, vel humectantes, sed permanentem aquam intelligunt, quæ verè tangenti non adhæret, sed superficiem discurrit, nihil humectans: sicut argentum viuu'm nostrum non est argentum viuum vulgare. Hæc namque materia nihil aliud adiungi sibi vult, præter id quod est de seipsa: omnia siquidem quibus indiget, in se continet: hoc de nostro lapide dictum, & non de auro, vel argento viuo vulgari, &c. Nonnulli perperam ex minoribus mineralibus destillant aquas corrosiuas, in quas ponentes species metallorum, eas corrodunt, ac putat esse dissolutas naturali dissolutione, quod falsum est: quia verò solutio philosophica, requirit permanétiam simul

ſcilicet ſoluentis & ſoluti corporis: quoniam ex maſculo & fœmina ſpecies nouæ reſultant. Certo certiùs eſt, nullam aquam naturali reductione ſpeciem metallicam diſſoluere, præter eam quæ permanet eis in materia & forma, & quam ipſa metalla ſoluta poſſunt rurſum congelare: quod in aquis fortibus fieri minimè contingit. Aqua nulla igitur diſſoluit corpora, niſi illa quæ fuerit ſuę ſpeciei, & per quam corpora poterunt inſpiſſari: nec aliqua alia re nutriuntur corpora ſub generatione, niſi ſpecie conſimili. Differt ergo ſoluens à ſoluendo ſola proportione & digeſtione, ſed materia non differunt ambo, eò quòd per quamcumque admixtionem natura hoc formar ex illo, vt mineraliter ex argento viuo ſimpliciter natura procreat Solem. Quicumque nouerit artem diſſoluendi, iam iam peruenit ad ſecretum, quod eſt ſpecies permiſcere, & naturas à naturis extrahere, quæ in ipſis latent effectuoſæ. Si quis igitur ſulphur noſtrum ſciuerit coniungere & amicare corporibus, inuenit vnum de ſecretis naturæ maximum. Quaſi diceretur, ſi quis corpus eò perduxerit, vt efficiatur guma permixtibilis cæteris corporibus imperfectis, inuenerit maximum naturæ ſecretum, &c. Eo quòd lapis iſte perfectus, eſt guma & ſulphur, videlicet ex dictis, ſuple corporibus. Nominantur iſta corpora ſulphurea terræ. Subtiliatione exiſtente in aqua, diſſolutio trahit lapidem de potentia ad actum: ideò quia facit eum omninò ſubtilem. Et coniunctio ſpirituum cũ corpore fit, cùm corpora ſublimantur, vt ſpiritus per diſſolutionem, contritionem, & aſſationem eorum cum ſpiritibus. Philoſophi

ſophi dicunt aquam eſſe mercurij, dictum lapidem liquefactum cum ſua aqua propria, quæ in ipſo lapide eſt fixa, & quæ tunc eſt currens & alba ſicut aqua. Item humiditas aerea, quę eſt in argento viuo, eſt vna res cum terra ſupradicta, & cum aliis elementis in dicta terra exiſtentibus: quæ quidem humiditas, licet ſit pauca, tamen eſt ſufficiens ad nutriendum lapidē dictum, in quo eſt, & ad perficiendum. Inſunt dictæ compoſitioni ſol & luna. Et tamen non eſt ſol neque luna communis, ſed meliores quàm in ſua natura vulgari: inſunt ibidem potentialiter, non viſibiliter. Iſte lapis ſiue compoſitum eſt, res vna duntaxat, & vnius naturæ (vt aiunt omnes Philoſophi) & eſt natura munda & clara de ſuis mineris proprijs, quæ tranſmutat regimē ignis. Item medicina noſtra elicitur de metallis, quę naturaliter metalla tranſmutant, & nullo alio modo. Oportet enim vt elixir Philoſophorum ſit de principio, radice, & natura metallorum, & medicina ſit nobilior & pretioſior, quàm metalla, &c. Inde liquet, vbi Philoſophi loquuntur de argento viuo, & aliis humiditatibus diſſoluentibus, ipſos non intelligere de rebus vulgaribus à natura ſimpliter datis, ſed tantùm de argento viuo à corporibus per putrefactionis artificium ſeparato, quod aliter dicitur Azoc: latinè interpretatum alumen potens illuminare, & clarificare omne corpus claritate ſua. Cùm igitur tale argentum viuum, ſiue Azoc, ſiue aqua vitæ latonem abluens, à corporibus per generationem extrahi non poſſit, niſi poſt putrefactionem: erit ergo putrefactio ſua generatio & diſpoſitio. Mixtorum & vegetabilium

varia est & differentialis natiuitas. Nam simpliciter mixta dicuntur illa, quę præter nostrum intuitum sub terra nascũtur, aut circa superficiem eius, ex sola commixtione elementorum adinuicem compositorum: & est eiusmodi primæ, & simplicis naturalis mixtionis gradus multiplex. Primus est quatuor elemẽtorum nuda compositio, in qua nõ est facta mutatio vel alteratio vnius elementi ad aliud. Secundus primum sequitur, quia resolutis præfatis lapidibus, elementis videlicet mineralia, de quibus sermo præsens, generantur: quæ nobiliores subterraneæ species inde procedunt, quia incipit in hoc eorum actio & transmutatio. Ad coniungendum mandarunt Philosophi, omni amoto extrinseco, solùm calorem adhibendum, qui adiuuando, excitat intrinsecum calorem naturalem auri ad dirigendum, & actiuè maturandum mercurium. Cùm igitur eiusmodi spermata, seu semina per artem generari non possunt, ideò quòd mixtionem proportionaliter ad producenda semina ars componere nescit, nec in homine, nec in terra, vbi est proprius locus generationis naturalis eorum, ista semina naturaliter facta, artificialiter coniunguntur. Et in hac naturæ proportionali actione, & mercurij digestione, simul manẽt naturę masculea fœmineaque insimul clausæ: fœminea, vt terra & aqua: masculea, vt aer & ignis: quam terram & aquam Philosophi vt mercurium, aerem & ignem, velut sulphur esse dixerunt, in nostro lapide. Præter ista duo nihil aliud intrat, nec generat, neque multiplicat, vt patet ex præmissis. Et ista dissolutio solùm dicitur liquefactio compositi,

siti, & non propriè eius solutio, quia partes non soluuntur adinuicem separabiles. Quando compositum prædicto modo dissoluitur, partibus inseparatis manentibus (quamuis separabiles) ita quòd virtus digestiuorum elementorum à dissoluendis, per dissolutiones potest extrahi, scilicet per argentum viuum, partes crassæ in tali dissolutione capiunt latitudinem subtilitatis, eò quòd corpus in spiritum vertitur, & vice versa.

QVAE EX DEMOCRITO COLLEgimus apponere visum est, quò res dilucidior fiat, ex multorum opinionibus autorum.

SAPIENS mercurium infige corpori magnesiæ, vel corpori Italici stimmi, vel corpori sulphuris ignem non experti, vel spumæ argenti, vel calci viuæ, vel alumini ex melo, vel arsenico, vel vt scis, & coniice terram albam Veneris, & habebis Venerem claram, flauã coniice Lunam, & habebis aurũ, & erit chrysocorallum in corpus redactum. Idem etiam facit arsenicum flauum & sandaraca præparata, & cinabrium valdè contusum. Æs autem splendidum solum argentum viuum facit. Natura enim naturam vincit.

Si verò vis exactè rem scire, duobus catalogis mentem adhibe, quia sciendum antè omnia mercurium positum esse, & in flauo, hoc est, in sole, & in albo, hoc est, in luna. Et in sole quidem dixit, mercurius à cinabrio, in albo verò dixit mercurius ab arsenico, vel sandaraca, vel quæ sequũtur.

Ego autem venio in Ægyptum naturalia ferens,vt materiam ſuperfluē contemnatis,& confuſam. Natura ſiquidem natura gaudet, & natura naturam vincit, & natura naturam retinet.

Mercurius itaq; omnes induit formas, quemadmodum cera omnia ſigilla, ſic etiam mercurius Philoſophorum dealbat omnia, & omnium animas ad ſe trahit, coquit, & rapit. Ad inſtrumenta ergo aptatus, & in ſeipſo humores habēs, prorſus etiam corruptionem ſuſtinens, permutat omnes colores,& permanet ipſis non permanentibus, imò verò ipſo non ſubſiſtente, tunc etiam continetur corporū & ſubiectorum rectionibus. Quatuor(inquam)corporum compoſito, vel compoſitione, & his quæ affinia ſunt, vt ſunt materiæ ipſorum, & animæ ipſorū materiæ ſunt ipſorum. Vt faber ex ligno,vel ex ære, aut lapide ſtatuam erigens, de ſe nil niſi formam exhibet in materiam: ſic etiam mercurius arte elaboratus à nobis,ipſe omnem formam ſuſcipit,& infixus,vt dictum eſt, corpori ex quatuor generibus conſtanti, fortis & firmus manet, continens & contentus, & ob id Pibichius magnam affinitatem dixit habere. Per mercurium ex cinabrio, ab arſenico,calcanto,ceruſſa,magneſia,vel ſtimmi Italico, & reliqua alba vel rubea cuncta ſunt intelligenda corpora. Corpus etiam magneſiæ chryſocollam, vel chryſocorallum vocat. Oportet igitur priùs rerum ſpecies liquefacere, & conflationibus conſimiles in vnum colorem conuertere, duoſque mercurios,album & rubeum,in argentum viuū redigere, & ad putrefactionē ſeparare.

Marcaſitam ergo (pyriten Græcè vocant argenteam)

gentei) rege, & fac ex more, vt solui possit: fluet autem per aureum, vel album litargyrium, vel in Italico stimmi: expurga cũ plumbo. Plumbum nõ simpliciter intelligas, ne aberres, sed quod est ex scisculi, & litargyrio nigro nostro, vel vt scis. Natura enim natura gaudet.

Rege (inquam) donec fiat incombustibilis, abiiciens nigrediné. Rege autem muria, vel vrina incorrupta, vel aqua maris, vel oximellite, vt scis. Mercurius autem actu quidem albus est, virtute verò citrinus.

Frustrà laborát igitur, qui materias explorant, & non naturas corporum magnesiæ quærunt. Corpus verò magnesiæ, substantiarum est mixtio quatuor generum, vt anteà dictum. Capiens igitur mercurium, &c. Præpositus est mercurius, ob ipsum enim extrahuntur. Adiicit etiam chrysocollam, quod est batrachium, inter lapides inuenitur sulphur ignem nõ expertũ, claudianum masculinũ, flauum arsenicum à cinabrio, androdamas, cadmia sulphur incombustibile, &c. summi corporis vel masculini nomina.

Tria sunt artis præcipua: Chrysolitus, mercurius, fauus flauus, vel fauus albus, &c. natura gaudens. Corpus magnesiæ ex quatuor compositum elementis corporalibus. Aqua diuina, natura quæ suam naturam gaudentem vincit & retinet, vincitur & retinetur ab ea cum aliis. An non vincitur natura crassioris & terrestris corporis, à natura chrysoliti existente spirituali & aerea? An non vincitur aquâ diuinâ astringente, vt iuncta sol & luna, marti vel veneri, &c. retineant. Per se verò iuncta his, vel aliis, nõ retinent: cùm tamen

astringuntur per naturam aquæ diuinæ, retinere possunt. Quod dicam de te magnesia, quę corpora circumplecteris? Quis non admirabitur chrysocorallum à te perfectum? Ex te enim perficitur totum magisterium. Tu sola nos bono animo esse iubes. In te explicata est similis enitens nebula, multiformem in te fers veneris imaginem, pin sernam, & ministrum igniuomum. O natura supra naturam naturas vincens. Tu totum es vna natura, eademq; es, per quam etiam omne opus fit. Superfluo enim numero totus tuus ornatus artificiosè declaratur, per eius numeri terminum in vnitatē diuinitati similem. Vnitatis enim centrum immutabile stabileque manet. Nam circularem & sphericam numerorum contemplationem sui, ostendit in opere maiore. Sed redeamus vnde progressi. Magnesiæ nomina synonima sunt, lac maris, coagulum, aphrosellinum Orientis, magnesia Lydiæ, Italicum stibium, pyrites Achaiæ, &c. Cuius fluxio est mysterium, quod in ipsa latitat, margarita præciosa. Flammiger splen dor, Vestis auro contexta, Aureus nitor. Victor. Bellator. Intelligi etiam possunt de albedine operis magni.

Ager chimicus est triplex. Quātuor fratres sunt pars vna. Lapis magnus pars alia, semen in agro satum repurgato, in sua terra. Mercurius alter flauus, aut albus corpori magnesiæ iunctus pars tertia. Capiens igitur, &c.

Rursum fuligo vera duplex, humida & sicca. Humida est cœlestis vapor ꝑ destillationem prolectus. Sicca per ollam & coperculum æreum, vt à cinabari vapor albus. Si igitur vaporem siccum

irriga-

irrigaueris humido vapore, diuinum opus efficies. Sciatur enim omnes ſubſtantias atque metalla vapores exiſtere, fieriq́; : nam irrigati vapores fiunt humidi.

Scythica comaris etiam, nouo permixta vapore, omnia perficit.

Aliud eſt vtique verboſa alchimia, quæ ſermonum multitudine continetur: aliud arcana, & abdita, ſiue myſtica. Hæc enim ſola creationis ratione progreditur, vt in Deum intuens, & à Deo creatus homo, rectam operationē per theologicos & myſticos ſermones addiſcat. Cœleſtis enim eſt potiſsimùm hæc operatio, quiá conſtat ex cœleſtibus materijs & formis.

Methodus alchymię myſticę, cœli figurę ſunt, ad quarum normam iſta dirigitur. Sic etiam corpora metállica tránſmutáta à contraria naturá, fiunt plana & aereá.

Semen igitur ſatum in terra lunę, ſolem etiam perficit, idque ob diuinam operationem, præſtat cinis & cadmia. Diuinum item opus, & diuina aqua illibata cum ſuo cinere, ad regenerationem faciunt. Audi Mercurium dicentem: Si videris omnia cinerem facta, exiſtimá rectè parata fuiſſe omnia. Cinis enim vim magnā habet, multumq́; operatur. Nam vt ligna in cinerē conuerſa, fiunt decæterò incombuſtibilia, ſed in opera varia mirabilia, vitrorum, ac aliorum: ſic & metalla in cinerem vel calcē potiùs conuerſa, denuò in quandam virtutem & operationem reuertūtur. Cùm eorū natura mundum vniuerſum, & ipſa etiam elementa imitetur, vnde rurſum generantur, habentque cuiuſdam ſpiritus participationem, &

velut rerum, quæ materiali ſpiritu fiũt. Sic etiam æs noſtrum, ſiue voles magneſiæ corpus (aut aliter intelligere) vt homo animam & ſpiritum habet. Hæc enim facilia corpora atq; metalla, poſtquàm in cinerem verſa ſunt, in igne exiſtẽtia reſumunt ſpiritum, igne hunc ipſis ſuppeditante, & quem ab aere, hæc omnia faciente, hauriunt. Quemadmodum quoque homines atque omnia inde vitalem ſpiritum & animam ſumunt. Æs vſtum igitur noſtrum in fuliginem ſiccam, omnia patiens magis afflatum, fit lapis æthesius colore, vt quidam coruſcans æthesius. Poſtquam igitur afflatur, extinguitur diuino more, quem diuinam aquam appellant, vt diſſolutum oleum, & vini craſsitudinem ſuſcipit, ac ibi manens per quadraginta dies lento calore, in vaſe vapores non tranſmittente, materia poſtmodùm putrefacta, myſterium aquæ diuinæ illibatum, id quod quæritur, perficit: atque hic eſt lapis, qui hæc facit. Notato igitur: Vnum ſunt omnia, per quod omnia. Ex vnitate vel vnione quidem incipit, & in vnitatem rei quæſitæ conſummationem terminat. Cùm enim multa ſint in rerum natura, vna dicitur à diuiniſsima aqua, vna natura vincens omnia, non ſpecie, ſed arte, cum rationali ſcientia multos latẽte. O naturæ cœleſtes, naturarum creatrices. His verbis incorporea natura innuitur. Niſi enim materiam ſpoliaueris, corpora incorporea feceris, niſi per corruptionem ipſa excuſſeris, ac diſſolueris, quod latitat & ſpirabile eſt, in ortum produxeris, niſi hac via præparante res incorporeas feceris, non informabis naturas, neque corpora facies. O naturæ cœleſtes, corpo-

ris

ris expertes,in quas corpora ſeſe inſinuant,& cœleſtis ſapientiæ beneficio informantur,in quibus illæ permanēt,ac ipſa corpora poſtmodùm complectuntur. Oportet igitur ſpoliare materiam,& ipſius animam extrahentes, per ipſam deinceps corpora non corpora facere, continere & informare. Spolianda eſt itaq; materia, vt ad ſtabilem perfectionem perueniat.

Definitio igitur huius philoſophiæ eſt,corporis diſſolutio,& animæ à corpore ſeparatio,vt tinctura in corpus ſeſe inſinuet, vtque naturæ cognatio oblectet naturam,retinens, vincens, & in ea permanens.Hoc fit cùm intrinſecum foras extruditur cum voluptate, totaque ſubſtantia terrea,cumque per eleuationem aquæ feceris incorpoream compoſitionem: item cùm per aſſationes conſpexeris extractam fuliginem,atq; ita velut per nebulam ferri.Non enim poteſt incorporea natura niſi ſuperioribus adhærere:cùm enim in ſublime ferri ſoleat, vnà cum eo, quod ſibi ſimile eſt,& cognatum.Augmatatur itaque amata & amans natura ſimul, oblectans & oblectata, ſplendensque, vna res ambæ naturæ rei naturalis & vnius,aliàs vnitæ naturæ, quæ vincit omnē rem totius mundi, quare dictum: Vnum ſunt omnia. Hoc autem vnum & vnam rem exiſtima compoſitum ex anima & corpore non corpus facto, in temperatum vnum per vnum. Candida igitur & pura luna,lunaris ſpecies eſt,fuligo quę per aquam diuinam probè abſtergitur, & abluitur. Nihil ergo deeſt,præterquā nebula, & aquæ eleuatio: opus regimine conſummatum. Primò cuius nebulæ, fuliginis videlicet in ſublime ad

cœlum per aquam diuinam & cœleſtem eleuatę. Lapis igitur omnibus notus, vilis & valdè pretioſus, eſt coniunctus ex pugnaci venere cum mercurio, id eſt, mare & fœmina. Æs ergo rubeũ ingredi facias, ac tinge rubiginem auri. Pugna veneris cum pugna mercurij. Venus cum luna pugnando per iſtam corrumpitur, & luna p venerem coniunctione figitur, id eſt, mercurius per magneſiæ fuligineum vaporem. Corpus igitur æris per lunam lunariúmue liquorem corrumpi debet, ac egregiè conteri, tantiſper vt ars ipſa poſtulat. Si quis enim corpus hoc per ſpiritum reddat flauum, potentemq́; ipſius naturam, ſecundùm artem blandè præparando extrahat, tingit omne corpus. Si quis morte corpus delens, ac diſſoluens, ſpiritus beneficio per fuliginem citrinet, omne corpus tingit. Spiritus enim hoc modo fit ex corpore fuliginis, immunis à materia, vigor & ſplendor corporis, imperio ſui creatoris. Capiens ergo mercurium infige corpori magneſiæ.

Tota compoſitio fit per mercurium, & magneſiæ corpus per marẽ & fœminam. Eſt in corpore mixta & ſimul contrita luna, quæ per nebulam & fuliginem completur: ipſa rationabiliter gubernata potentem naturam intus latitantem euocat, omne corpus tingentem, venerem dealbantem, Ioui ſtridorem auferentem. Magnum in his myſterium latet, quod cùm videris, Deum lauda. Sulphurea à ſulphureis continentur, id eſt, elementa cœleſtia & ignea continentur à terreſtribus, à quibus illa haberi poſſunt.

Prima clauis operis eſt, vt ignis argenti viui, mercu-

mercurij videlicet coniungatur cum aqua terre-ſtris magneſiæ per ſuam terram. Hac via fit ſeparatio humidorum à ſiccis, id eſt, animarum æris ex corporibus.

Secunda clauis eſt, cùm luna & aqua coniungitur cum igne argenti viui dicti, per aerem æris in eleuatione nebulæ, quæ eſt reductio frigidorum cum humidis, & mixtio ſuperiorum cum inferioribus. Terra, id eſt, ſcoria æris, coniungitur cum aere ſolari per ignem, id eſt, per argentum viuum.

Tertia clauis eſt, cùm per torrefactionem putrefactionis, vt coniungitur ſcoria cum diuina aqua per ignem: hoc eſt, per lunam, aer ſolis etiam coniungitur cum terra, id eſt, cum ſcoria per aquam, hoc eſt, per humidum.

Quarta verò fit coniunctione aeris cum terra, ſoluta ſcilicet per putrefactionem & aſſationem ſeptem reductionum, cunctis in aquam vnam coactis, & exiſtentibus in cinabari philoſophica, quæ conſtat ex dicto mercurio & ſulphure magneſiæ. Quibus peractis ad hunc modum, ignis fit rurſum calidus & ſiccus, generans calorem aeris, & ſiccitatem terræ, Similiter & aqua, cùm fit humida & frigida, generat humorem aeris, & frigiditatem terræ. Terra cùm fit frigida & ſicca, generat frigiditatem aquæ, & ſiccitatem ignis. Aer verò cùm fit calidus & humidus, generat calorem ignis, & humorem aquæ. Singula cùm duas qualitates habeant, fiunt ex tribus elementis conſtans elemẽtum. Collecta ſimul omnia fiunt duodecim ex tribus in quatuor producta, iuxta ſigna duodecim, quatuorque ſtatio-

nes, vt Verni temporis aerei, Æstiui ignei, Autumnalis aquei, & Hyemalis terrei. Quæ vera est elementorum compositio per artem. Item colores septem apparentes in opere, corpora dicuntur planetarum septem eiusdem compositionis, qui iam adsunt, modò pòst absunt in signis operis, vt in cœlo, nunc ingrediuntur sua signa, postmodùm egrediuntur. Itaq; per septem astra sua, quæ planetæ vocantur, & per duodecim non errantia signa sua, verum Philosophorum mysterium perficitur.

Colores elementorum in opere sunt, à pedibus vsq; ad genua terreum elementum nigrum: à genibus vsque ad vmbelicum aqueum splendens & album: ab vmbelico vsq; ad cor, aereum flauum citrinum: & à corde ad ceruicem igneum candens, ac rubeum. Deinceps vbi hæc quatuor elementa mixta fuerint inter se, fit ex ipsis calx & cinis Philosophorum, vt perfectè atque omninò coniungantur per extremam vnionem dealbata, nigredine prorsum abiecta. Sacra igitur atque diuina hęc Philosophorum ars & scientia, ex vna specie constat & perficitur diuinè, ac magnificè, hoc modo scilicet: Si enim feceris corpora non corpora, & incorporea corpora, mirificè operaberis, votique tui futurus es compos, per quatuor elementorum compositionem: per trinum regimen: duodenariam signorum mutationem: per septem astrorum aspectus, species & corpora: & per monadicam quandam singularem extremam vnionē, glorificabis in trinitate & vnitate Filium Dei verbum æternum, qui ex quatuor elementis inferiorem hunc mundum perfecit, &

ex

ex quatuor mutationibus anni circulum exornauit, & post septem sæcula introducet eos qui vocati sunt, & electi in requiem æternam: laudantes vnicum & indeficiens lumen in Patre, Filio, & Spiritu sancto.

Duo sunt igitur quę ex materia constant, cùm binarius numerus materiam significet. Horum coniunctione, medio tertij, causę fiunt omnium. Siquidem per ternarium binarius, & omnis numerus ad vnitatis simplicitatem reducitur. Vapor, qui in sublime fertur, est materia aeris, & fumus, siue fumida exhalatio siccorum est, ignis materia. Non conueniunt ista duo cũ reliquis duobus, aqua videlicet, ac terra, nisi per tertium, id est, vinculum, & igneam naturam. Tria hæc igitur, terno regimine dicto, nouenarium constituunt, vnitati secundæ, denario videlicet, proximum. Quapropter Sybillino quodam ænigmate notatur hoc mysterium ad hunc modum: Ter tres literas habeo, quadrisyllabus sum, considera me. Quælibet trium priorum syllabarum duas habet, reliqua verò reliquas habet, mutæ quinque: Totius autem numeri centuriæ duæ, octo & tres ter decades cum septem. Intelligens autem quis sum, non rudis vel ignarus eris eius, quæ in me est sapientiæ. Aliter: Totius numeri centenaria sunt bis octo, & tres ter, & decades quatuor. Adhæc: Principia scientiæ sunt sensus & experientia: posterius est principium actiuæ cogitationis: prius verò apparentis rei cogitationem prębet, ex quibus intellectio sequitur animæ mundi huiusque prudentiæ. Cùm enim ista sit ab omnibus exempta, sensibilem mundum

çomplet. Tres igitur ternarij, ex ea confiderêtur immaterialium fubftãtiarum ordines conficere.

Cùm tria fint etiam, quæ ad vniuerfalem operationem fpectant, ex quibus poftea compofitio fit quaternaria. Molybdocalco noftro plumbo inquit: Inijce mercurium, donec incorruptibile fiat, & permanens, quòd cùm fiet, non ampliùs erit plumbum. Hæc omnia vnum funt, & duæ tincturæ nullo colore differunt, vnam eandemque tantùm cernis. Et quomodo totum ex vna fpecie, alia quidem veneris, alia lunæ, alia folis. Vnica tantùm aqua videtur, Rhaponticum, à ponto marique dicta, Rha verò fuperficiem notat, ergo fuperficies aquarum intelligitur. Flauam (inquit) inijce lunam, & erit chryfocorallum, &c. Capiens ergo mercurium à mare, vel mafculo, fige vt mos eft, conijce veneri vel pyrithi fulphurato, & dealbabitur, id eft, fuligini ficcæ. Corpora non corpora facito, & incorporea corpora compofitum erigendo, latitantemque naturam extrahendo. Per mercurium corpora corrumpe, & p̃ magnefiæ nebulam mafculum & fœminam coniunge, & latitantem rurfum naturam euocans, per ipfam denique corporum formationes facies, id eft, colorum planetarum. Ad hunc itaque modum corpora redduntur incorporea, & ifta fiunt corporea.

Si omnia igne attenuentur, & fuligo furfum feratur, fierent varia & infrangibilia corpora. Per ignem intellige mercurium & igneum pharmacum, qui mercurius comburit, corrumpit, & extenuat vno & eodem artificio. Venus itaque non tingit, fed tingitur, & cùm tingitur, tingit. Nihil enim

enim poteſt per ſe corpus tingere, vel ſeipſum ſeparare, ſi ſpiritus, qui interiùs latet, non emergat. Quomodo enim poteſt corpus ſine ſpiritu conſiſtere, niſi per pulchrá naturam, quæ in ipſo eſt,animalem puta ſpiritum,qui colorem tincturæ ſecum educit,& infert. Venus itaque non tingit, ſed tingitur. Terrea namque materiæ pars, vt quæ craſſa exiſtit, non tingit, ſed illa qualitas ſubſtátiæ tenuis tincturam in corpore procreat. Cùm enim venus, id eſt, corpus,per magneſiam rectè gubernatur,ſuamque ſubſtantiam tenuem in lucem profert,tum demùm tingendi vim aſſumit,ac tingit. Venus autem ſunt quatuor corpora. Tincturæ verò ſpecies ſolidæ, & humidæ, & herbæ dicuntur à ſimilitudine, ſolidæ quidem à nebula vſque ad chryſocollam,humidæ aqua diuina. Diuina enim à citrinis retinentur,&c. Veritas autem hæc eſt: Natura naturam oblectat,& natura naturam complectitur. Rurſus veneris quadricorporea natura per magneſiam oſtenditur,& verſicolorum ſpecierum herbæ in compoſitione elementorum, attritione prodeunt in lucem. Cùm rationabiliter attritiones corporum fiunt,tum efflorefcentiâ virent,cùm herbæ prorſus non ſint, niſi colore tantùm, nec iſtæ poſſunt in igne permanere. Solida enim (inquit) & humida & herbas. Solida quidem vocat corpora,albedinem, citrinationem, &c. penetrantia, & in corporibus permanentia, nec omninò cedentia, ſed ipſa firmè retinentia & ſuperantia. Humida verò dixit, vt ita recrearet illa per humida, id eſt, per aquam diuinam. Quæ nam hæc eſt aqua diuina, & cur diuinam appellant. Magnum certè

nomẽ hoc ob præ cæteris, atq; præstantiùs quòd sine hac in opere nihil producitur, neque perficitur. Diuina aqua est id, quod simplex & lucidissimam, & purissimam, & sine vmbra corporum naturam facit, velut immutans corpora, abstergens, & est quod ex corporibus latitantem naturam extrahit. Coniuncta enim naturæ forma, pulcherrimum opus per naturam effecit, ac operatur. Acuta aqua eleuata & euocata dicitur. Diuina enim sunt, quæ intùs latitant, & extrahuntur. Diuina igitur à diuinis retinentur. Anima & spiritus à diuinis extrahũtur, & ab eisdẽ retinentur, qualitate corpora penetrantia. Veritas enim est, Natura naturam oblectat, amplectitur, & vincit. Cùm enim quod intùs latet per diuinam aquam benè geritur, & expurgatur, oblectat seipsum ad propriam corporis naturam penetrantem, vincentem, & permanentem. Propriam itaque naturam agnoscens, lætatur connexa & coniuncta vicissitudine.

Sed vt ad rem reuertamur: Quatuor corpora tinguntur, & non tingunt. Magnesia enim dealbata non finit corpora frangi, nec vmbram veneris induci. Sed vide quidnam Philosophus dicat, quatuor corpora tingi, & non tingere, nec dicit vt anteà, & cùm tinguntur, tingunt: sic solidorum corporum substantiam intellige: Magnesia (inquit) dealbata, &c. Quæ magnesia nisi totum compositum? Quomodo igitur dealbatur? quando rectè gubernatur, & assata cum diuina re expurgata, omnium corporum solidorum latitãtia referat ex profundo, vt per ista corporum natura tingatur. Compositum enim per

diuinam

diuinam aquam irrigatum, non finit frangi corpora, quin potiùs vmbram eis adimit argenti spuma magnesiæ immixta, corpusque dealbat, cæteraque generis eiusdem. Magnesiæ pulchra vide mirareque quomodo per vnum multitudinem infert: aliqua quidem ab vnitate: aliqua à dualitate: aliqua à ternario necnon pluribus intendit, donec ipsius vniuersum conseruetur. Aliqua quidem à monade, igneum scilicet pharmacum: aliqua à dualitate, vt cum corpore ipso magnesiæ: aliqua à ternario, scilicet expurgatio cum aqua diuina, & si quid intendit, & per alios assationem referat, donec totum opus quæsitum seruetur absterſum, & absolutū perficiatur, & compleatur. Materia enim ad aurum conficiendum accommoda, est ipse mercurius. Mercurius à cinabari (inquit) aliquando à venere, aliquando verò à B. mercurius à cinabari est magnesia: mercurius à B. est aqua diuina, quæ à contracto instrumēto extrahitur, & hæc sunt, quæ materiam immutant. Venus vt homo animam & corpus habet. Oportet igitur materiam corpora spoliare, vt permanente spiritu tingente, ad cuiuscumque quæsiti perfectionem accommodetur. Quid est Venus? quod homo materiale corpus. Anima quidem est pars tenuis in ipsa, quæ per regimen in lucem prodit: hoc est, spiritus tingendi potentiam habens. Corpus verò est graue & materiale, terrestreque suum quod vmbram habet, quam oportet spoliare igneo pharmaco. Dispoliare est humiliare, corrumpere; soluere, & mortificare. Nihil posteà desit, nihil est reliquū, præterquàm nebulæ & aquæ extractio. Philosophus

vſus vera figura, aquam calcanthi vocauit: etenim ibi eſt æris generatio: & calcanthum aurum generat: flos æris (ait Philoſophus) ipſe eſt, qui rem' conſummat, & perficit: eſt etiam ſpiritus maſculi. Sic exponitur: Conijce ex ſubſtantia hauſta ab Altiſsimo, vt diuina virtus effecta, & in ſpiritum conuerſa diuinum opus faciat. Diuinum quærendum eſt, vt ſpolietur materia, & fiat ſola anima, & ſpiritus ſublime petens colorem ſumat, & vt cum igne ſit pugnacior, ac tenacior, veluti planum corpus demonum, & penetrantium: radix enim ſolidi eſt planum.

In ſpiritum ergo conuerſum, & ſurſum latum, vt ignis (doctrinæ ratione) igni quodammodo aſsimilatur, & penetrantior, ac tenacior fit: quæ verò rationes à mundi natura inuẽtæ ſunt. Nam quemadmodũ quatuor elementa in ſeipſa tranſmutantur, & fiunt quod non erant, cùm eorum ſubſtantia ſubſtantiæ non ſit contraria, ignis fit terra, & terra fit aqua, & aqua aer, & rurſus aqua terra, & à terra vſq; ad ſuperiora, & in ſeipſa mutata & ſoluta omnia operantur, vt eſt apud Hermetem: Qualitates enim ſibi ipſis cõtrariæ ſunt, & non ſubſtantiæ. Sic etiam compoſitum cùm terra ſit, aqua fit, & ex aqua aer, & ex aere ignis. Quemadmodum igitur ex cœlo, quod tamquam camera terræ incumbit, hæc omnia ſunt ab exhalationibus; ſic etiam ex olla velut ex terra, & ſuperpoſito alembico velut ex cœlo, vehementes fiunt mutationes. Et quemadmodum terræ putrefactiones exhalantes tranſmutantur, ſic etiam flos æris ſimul tranſmutatur exhalans. Hoc idem quoq; conſiderabis in humano capite, cucurbitulæ,

curbitulæ, vel galeæ instar impositi corpori. Vt non frustrà dictum, igitur contere: sic modò non temerè dicitur, coquuntur sensim, & eleuantur inter se. Læui namq; elixatione spiritus tingens, qui latet, elicitur: quod sursum fertur, spiritus est corporis expers, & anima totius compositi, id est, corporis. Quemadmodum igitur anima corporibus ostendit seipsam, fermentans omnia, in seipsa tres substantias effectrices habentem, motum, sensum & ignitionem: sic etiam hic spiritus igneus factus, & anima corporis expers, cùm rei cuncta tingentis corpus penetrarit, si in isto condita sit, vt planum in solido, per suæ medicinæ iniectionem in argentum igne rarefactum. Lætus hic spiritus igneus (inquit) insilit, qui in corporibus etiam latitat, & sublime petens, etiam corpus ipsum, vt animam propriam, retinet. Cæterùm quòd ad differentem aquæ extractæ causam spectat, ne hoc terreat: flos est enim, qui extrahitur, non solùm semel, sed bis ternè per maripetas. Postquàm igitur ostensum est secundùm accidens, flos aqua sulphuris est illibata, & fixionis vsum habet. Dixit enim Philosophus, & gummi paululum, omne corpus tinget. Maria inquit: Retinaculum omnium, quæ ab igne fugiunt, est alabastrum omnium candidissimum, lapis encephalus, mente reconditus habēs velut calorem: hunc capiens contere, & misce cū aceto, & conijciens in vasculum, postmodùm tandē conde sub fimo: hoc enim est quod quæritur, aquam scilicet sulphuris illibatam, & rubiginem vnum & idem esse: atque hic verè totius artis cardo vertitur. In ipsis deinceps consideratur in vna compositione

ne omnia fieri, quod tingit, & quod tingitur: quod fugit, & quod ſequitur: quod familiare eſt, & contrarium: maſculum & fœminam: ſponſum & ſponſam: agens & patiens. Vnus enim eſt ſerpens, qui duas habet compoſitiones & rubiginem. Vnum eſt totum, ob quod ſunt omnia. & ſi totum non haberet totum, nihil totum eſſet, ait maximus Chimes. Nam res fixas facere non ſolùm ſulphuris eſt, ſed etiam rerum, quæ dealbatæ, emollitę, & rarefactæ ſunt. Cùm enim ſubſtantiæ à ſulphure albo in perfectione & aſſatione patiuntur, tunc & ipſæ ſunt ſulphur incombuſtibile factæ, & permanẽt facientes quod paſſæ ſunt, dando & accipiendo: & tum vtraque ſulphur facta ſubſtantias fixas reddunt: hoc eſt, quod inter ſe non frangantur, efficiunt. Deinceps cur (inquit) multiplicium rerũ ſpecies requiritis, cùm vna natura omnia vincat. Hanc naturam ab initio vſque ad finem expendens, manifeſtum videbis myſterium: hoc eſt, cymbalia. O` naturæ cœleſtium naturarum creatrices, hæ diſſolutæ omnia operantur. Quid ergo hoc eſt diſſoluere? Huc age ad liquores, & diſce, Sume crocum Ciliciæ, ſimul cum flore cinici coniunctum ſucco vitis, & vna liquorum ſerie diſſolutionem inuenies. Huc age rurſus ad album: & item in ipſum eſt diſſolutio, ipſe te docet, inquiens: Relinque inferiùs, & fiet. Verùm dixit: Alij corpora appellarunt, alij ſulphur, & non decepti ſunt. Et ob id diffuſus eſt error per orbẽ terrarum, propter appellationum multitudinẽ. Quæ de quatuor & quinque elementis dicuntur, ad illa referenda ſunt. Saturnum collocarunt, & ex aduerſo plumbum in altiſsimo

tißimo vertice, & post ipsum Iouem, Martem, Solem, Venerem, Mercurium, & infimo loco Lunam. Singula inter se distincta, vni tamen orbi coniunguntur, & vnus ipsis ministrat, eademq; gubernat, & ob vnum spiritum amātur, mutuóque sese intuentur oculis, & mutuò versantur, & mutuò soluunt, & in suis tectis spatiātur, quemadmodum statuit ipse Creator altißimus. In terra similiter enim reperiuntur, & in aere sunt, & in aqua, & in igne, omninò pacem inter se habēt, & vnus opifex ministrat illis, eademque regit, vnoque iugo omnia coniugata sunt, atq; vnam potionem bibūt: ex terra enim aluntur, & quodlibet ipsorum proprium munus obit, & in propria sede consistit, & Creatoris arbitrio paret, quodlibet ipsorum occulitur in terra, & in propria gloria. Et vos, ô amici, cùm ad hanc pulcherrimam artem vultis accedere, spectate herbarum naturam, vndénam prodeunt: aliquæ ex montibus, ex conuallibus aliæ, ex campis item aliæ. Considerate aerem ipsis ministrantem: considete diuinam aquam irrorantem, & nebulam ferentem, ac ætera gubernantem ipsas: quæ cùm permiscentur, vnum sunt, & nemo potest ipsas separāre, cùm in vnam coierunt naturam. O Cleopatra (inquit Ostanes) in te totum arcanum latet, expone clarè nobis de elementis, & quomodo superius descendit ad inferius, & quomodo medium supremo & extimo propinquum est, & non concurrunt partes, cum præcedāt, & vniantur, quódnam sit ipsis medium, quod vnum faciat, & quomodo descendunt aquæ benedictæ ad videndum mortuos iacentes, ligatos, & posi-

tos in tenebris, & in caligine intus in inferno, & quomodo ingreditur medicina vitæ, & suscitat eos, vt tanquam è somno expergiscantur, & quomodo ingrediuntur nouæ aquæ, quę in principio lecti, & in lecto generantur, & quomodo nubes ipsas fert, & quomodo ex mari ascendit nubes aquosa. Ea quæ ostensa sunt contemplantes Philosophi gaudent. At Cleopatra ait eis: Aquæ ingredientes corpora spiritus ipsis inclusos & debiles, velut è somno excitant. Rursus (inquit) angustias perpessi sunt, & rursum occluduntur in inferno, & paulatim nascuntur, & surgunt, atq; diuersos & gloriosos colores induunt, quemadmodũ flores vere, quod letatur, & exultat ob pulchritudinem, qua vestitur. Vobis (inquam) prudentibus herbas, elementa, & lapides, cùm eruitis ex suis locis, pulchra admodum *videntur*, & non pulchra: quoniam omnia probat ignis. Cùm verò gloriam induent per ignem & colorem viridem, ibi sunt maiora spectacula, ibi gloria occulta, & accuratè quæsita pulchritudo, & terræ mutata in diuinitatem: quoniam in igne nutrit illa. Quemadmodum infans sub ventre nutritus paulatim augescit, & cùm status mensis adest, non prohibetur in lucem prodire, eiusmodi res est hæc præclara. Verberant ipsam procellæ, & vndæ in inferno, & sepulchro, in quo iacent, cùm verò sepulchrum panditur, exurgit ipsa ex inferno, velut infans ex vtero. Contemplantes Philosophi pulchritudinem, quemadmodum studiosa mater infantem, quẽ peperit. Tum demùm quærunt quomodo, velut infantem lacte, aquis hãc artem nutriant: quandoquidem vt

infans

infans formatur, & cùm perfecta fuerit in his omnibus, ecce arcanum signatum. Nunc autem primùm apertè, vbi vobis iacent elementa & herbæ. in ænigmatibus exordiar dicere: Ascende in supremum tectum, in montem arboribus consitum, & videbis lapidem in vertice: ex lapide hoc sume arsenicum, & dealba diuinè. Et vide in medio monte infra arsenicũ, ibi est coniux sua cùm qua coniungitur, cum qua gaudio perfunditur, & lætatur, natura in natura, & extra ipsam non coniungitur.

Descende in Ægyptium mare, & educ tecum ex arena ex fonte, quod nitrum dicitur; & coniunge illud simul, & ipse extrahet foras pulchritudinem omnia tingentem, & extra ipsum non copulatur: mensura enim est coniunx. Ecce natura naturæ contrà retribuit: & cùm omnia æquabiliter coeunt, tunc naturæ naturas vincunt, & inuicem lætantur.

Considerate sapientes, & intelligite: ecce enim artis perfectio, coniugatorum sponsi & sponsæ factorum vnum: ecce herbæ, & ipsarum differentiæ: ecce dixi vobis omnem veritatem, & iterum vobis dicam, videte & intelligite. Quoniam ex mari oriuntur nebulæ, quæ ferunt aquas benedictas, & ipsæ irrigant terras, & educunt herbas & flores. Item nostra nebula egrediens ex nostro elemento, cùm ferat diuinas aquas, & irriget herbas & elementa, nulla alia terra indiget. Ecce fratres arcanum admirabile, ignotum prorsus: ecce veritas vobis patefacta est. Videte quomodo irrigetis terras vestras, & quomodo nutriatis semina vestra, vt maturum fructum colligatis. Audi

igitur, & intelligens esto, ac dijudica exactè in quibus loquor: Sume ex quatuor elementis arsenicum supremum & infimum, albumq; & rubeum, & maris & fœminæ pondus æquale, vt coniungantur inuicem. Nam quemadmodum gallina calore fouet, ac excludit oua sua, sic etiam vos fouete & perficite, & extrahentes & irrigantes diuinis aquis in sole, & in locis calidis assate igne leui, cum lacte virgineo, & cauete à fumo. In inferno autem occulite ipsa, & cautè mouete, do nec ipsorum præparatio fiat solidior, nec fugiat ab igne, tum extrahatur ab eo. Cùm coniungentur anima & spiritus, & fient vnum, tunc coniicite in corpus lunæ, & habebitis solem, quē non habuerunt regum repositoria. Ecce arcanū Philosophorum, pro quo adiurarunt nos patres nostri, ne patefaciamus illud, cùm diuinam habeat formam & operationē. Diuinum enim est, quoniam coniunctum cum diuinitate, diuinas substantias facit, in quibus spiritus fit corpus, & mortua animátur, suscipientia spiritum ex ipsis prodeuntē, ac inuicem tenentur, & tenēt. Quemadmodum spiritus contrà tenebricosus, plenus vanitate & tristitia prohibet corpora ne dealbentur, néue suscipiant pulchritudinem & colorem, quem habuerunt à Creatore. Ægrotant enim, & corpus, & spiritus, & anima, ob tenebras extensas: sed cùm ipse spiritus tenebricosus & perniciosus remouetur, vt non appareat odor, neque color tenebrarum, tunc illuminatur corpus & anima, & spiritus gaudet cū abest nigredo à corpore, & vocat anima corpus illustratum ad hunc modum inquiens: Egredere ex inferno, & resur-

ge

ge ex sepulchro, expergiscere ex tenebris: indutum enim es spiritualitate, ac diuinitate: quoniá audita est vox resurrectionis, & medicina vitę ingressa est ad te. Spiritus rursus gaudet in corpore, & anima in eo, in quo est, ac citato cursu fertur in amplexum ipsius, & complectitur ipsum: nec ipsi tenebrę dominantur ampliùs postquàm subijt lucem, nec patitur vt ab illo in æternum separetur. Abijt nigredo, & coniuncti sunt in amore corpus, anima, & spiritus, & facta sunt vnū, in quo latet æternum, & signata est domus plena luminis & diuinitatis. Ignis enim ipsa coniunxit & transformauit, & ex sinu ventris eius exierunt, similiter etiam ex vtero aquarum, & ex aere ipsis ministrante, & ipse eduxit eos ex tenebris in lucem. Venter enim ignis ipsa portauit, & propter ipsum induerunt gloriam, & ipse ad vnionem vnam perduxit, & absoluta est imago corpore, anima, & spiritu, & facta sunt vnum. Subiectus est enim ignis aquę, & terra aeri, simul & aer cum igne, & terra cum aqua, & ignis & aqua cum terra, & aqua cum aere, & facta sunt vnum. Vnum enim herbarū & fuliginum factum est vnum, & ex natura, & ex diuino facta sunt. Vnum quod omnem naturam consiliat, & retinet. Ecce naturæ naturas retinent, retinuerunt & vicerunt: propterea naturas alterant, & corpora, postquàm ingressus est fugitiuus in non fugitiuum, & retinens in non retinentem, atque inuicem in vnum coière. Corpora sunt cœlestia diuinaque, suprà memorata. Aquæ arcanum est, quia vt polus ex quatuor percurritur, & nunquá quies dabitur. Hæc creata sunt in hac terra no-

ſtra Æthiopiæ, ex qua ſumuntur herbæ, lapides, & corpora diuina, quæ Deus & cœlum fecit: in quolibet enim Creator inſeuit potẽtiam. Vnum viride fecit, alterum non: vnum ſiccum, vnum humidum, vnum coniungens, alterum diſgregans: vnum retinens, & alterum recedens, & in occurſu mutuò ſeipſa retinent: & vnum in alio reducit in corpus, in alio exornat, & fiunt vna natura, quæ omnes naturas amplectitur, & retinet. Et ipſum vnum omnem naturam ignis & terræ vincit, & omnem potentiam ipſorum alterat: ecce finem.

Cùm perficitur, fit medicina lethalis in corpore currens: quodammodo enim proprio colore ingreditur, & ſeſe inſinuat in corpora. In putrefactione enim & calore fit medicina currens, in omne corpus ſine impedimento, vel nocumento. Hîc enim philoſophiæ ars extremam manum accepit.

Multa ſunt igitur quę faciunt aurum, quod verò fit, vnum eſt. Primum: arena quædam eſt littoralis, quæ ab auri colore chryſites appellatur: aliqui auream arenam vocant. Pila conteratur, ſale inſpiſſetur, & igne calefiat per diem & noctem. Trita rurſum abluatur aqua ſalis, & puluis imbibatur aceto guttatim, vt coeat, ſiccetur & imbibatur, idq́; quartò. Argentum ac plumbum liquans vtraque, puluerem inijce, confundantur ſimul, & permiſceantur. Poſteà auferens & frigefaciens horis quibuſdam, cernes totum durum: deinde arenam purgans inuenies aurum.

Sin velis ita facito.

Sandaracam, calcanthum, & arſenicum, & ſulphur

phur viuum, & cinabarim ſimul terens, ac tenacem faciens mixturam in purum vitrum coniice oris anguſti, obſtructum argilla, per diem igne aſſato, poſteà auferens lutum inuenies materiam ſiccam craſsitudine pici ſimilem. Hoc iterum terens in fictili vaſe reconde, totumq; capiens loca in ignẽ, & ablato cooperculo inuenies flauũ, &c. Et magneſiam quidem ſi ceperis albam, & par pondus arenæ optimè præparatæ, Poſteà verò vtraque conterens oleo raphani concoxeris, erit tibi id quod in fornacibus aurum. Si verò non ſit colore nitens, ſale vncta quæ ſuperiùs dicta ſunt, & myſi & ferri croco conterantur, & rebus potentias communicãtibus, aurum fulgentius aureis pactoli arenis efficies. Si verò aurum habẽs, duplum pondus facere volueris, nihil auferens ex qualitate, hoc ponderans duplo maiora pharmaca ponderato, myſi & berilli ſcobẽ vt ſit quadruplum auri, quod ex ambobus conſtat; hæc miſcens, ſeu temperans, affige auro, atque ea, vbi in crucibulum conieceris, & ignitum feceris, extrahe, & teipſo duplo ditior fies. Sed noſtrum inſtitutum erat, non vt de auro colluſtrando, neq; augendo, ſed de conficiendo ageretur. Hoc itaque præſtabo, quamuis aliquantulum digreſſa oratio alias artes obiter reſpexit.

Cinabaris igitur, & aureus flos æris, velut naturales quædam formæ lunari materiæ iniectæ, aureum corpus faciunt. Si igitur argentum lique faciens medicinas miſcendo temperaueris, ſol tibi luna fiet, & ſi tale quid ſecueris, inuenies colorem, & ad omnem auri vſum argẽtum in aurum verſum. Et luna aurum quidem facit, ſol verò lu-

nam non facit: sola enim ipsa inde lumen habet: nec lunæ tantùm, sed magno etiam lumini ministrat. Æris igitur corpus protrahens quantũ par est, ceu quandam linguam oblongam facito. Postea super carbones reponens, in ipsum vulcanum concita, irradians nunc sale fossili, nunc ocra attica continuè, vel alternatim humerum & pectus Paphiæ exornans, pulchrior planè fiet, ac glaucum colorẽ abiiciens, apparebit tota aurea. Cùm talem fortasse Paris Venerem vidisset, Iunoni & Palladi antepofuit. Quoniam verò regiminis suprà meminimus, interpretabimur quídnam sibi nomen velit. Et quia chrysitidis tinctura indigemus ad opera, priùs medicinam habere necesse est, vt ea in tempore vtamur.

Chrysocolla terræ flos est, in Macedonia nascens, hanc aqua dulci purgans, & posteà solaribus radiis exiccans, æris Scythici flore & chrysoleto simul solue, & commisce. Posteà humido excremento inspissans in vitro reconde, totámque flammis calefacito: ex hac enim igneum pharmacum facies. Habes simul & regiminis significationem, quódue tincturam facit. Aurum verò sic facere poteris: Vbi plumbum igne liquaueris, sulphur viuum huic insperges, & igne vratur, donec vapor euanuerit. Postmodùm aluminis scissilis & cinabaris par pondus capiens, miscensque in oximellite, liquato plumbo inspergito, itemque sulphur viuum (quod suprà) vt tum solidum fiat, tum etiam colorem per cunctos poros capiens, propter hæc omnia aurum efficiatur.

Quídnam tibi igitur totam Democriti Abde-

ritæ

ritæ ſapientiam breuiter reuelabimus , nihil intus in adytis relinquemus? Sed nec qui alios ſacris initiant hoc dicunt, neq; myſtica diuinatio. Stata autem tempora ſacrorum principem concitarunt, ac rurſus ille à debacchatione conquieuit, ſacriſque initiatus compoſitum feſtinauit, Sed ne moleſtè feras, ſi tibi primo ac ſacrorũ principi, alius ipſe ſacrorum princeps ſedeo. Tibi enim præſtantiora concredita ſunt, ac tu de cœlo Deum deducis, & euehis animam & mentem, quæ in materia eſt, & applicas rei exemptæ à materia. Ego verò humi iaceo, ac naturæ contemplator ſum, necdum retuli me ad rerũ non aſpectabilium ſpeculationem: quoniam nondum mihi acutius lumen factum eſt. Hæc Pſellus ad Xiphilinum Patriarcham, & vltrâ. Noſti igitur quid faciemus, inquit? Mihi quidem terræ adyta concredita ſunt: tu verò illa cœleſtia es conſecutus. Impertiamus ergo inuicem res quas habemus: tu mihi egregia ſpectacula: ego verò tibi naturales effectus. Sed viden quid ego tibi fecerim, cùm enim auri fontes aperuerim, nec Atho concuſsi, nec Pangeum commoui, nec venas quaſdã ſubterraneas recluſi, ſed lapides inter ſe conterens, & herbas quaſdam miſcens, ingenuè tibi ac vtiliter aurũ valdè pretioſum elaboraui. Huiuſmodi aliquid tu mihi etiam comminiſcere, nõ in aerem concitans, non ſublimem tollens, ſed aliqua ratione in terris mihi oſtende ſupercœleſte bonum: nullibi enim eſt, ſed vbique, & in qualibet vniuerſi parte. Inuentum multos latet, quodque intus in nobis eſt, in cœlo, errantes quærimus. Sed doce quomodo propè eſt, & quomodo lon-

giùs abeſt,non loco diſtans,ſed diſpoſitione propiùs accedens,quod longiùs abeſt. Dic quæ nam ratio eſt deſcenſionis intelligẽtiæ? deinceps vſq; adeò deſcendens, quomodo rurſus aſcendit? In ſumma me manu ducas ad Deum. Si enim per ſatis anguſtum iter, contẽtus ero, ſi verò per iter noſtri capax. His me ſacris initiandum, ſi deduxeris, polliceor tibi me nullum reliquum ſcientiæ & naturæ opus,nullumque ſtudij genus, vel antiquioris ſapientiæ, vel arcanæ prætermiſſurum: ſed tibi, ſi placuerit, quæ ſub terra ſunt, explicabo. At verò ſi tibi ſtudioſiſsimè munus confero, tu autem mihi ſcientiam non oſtenderis, ærea pro aureis minùs permutâs: nec ob id tamen ſuccenſebo,nec tibi turpem ingrati animi notam inuram: ſed ſciam in vitro magis ſolare lumen Atticum ſuccendi. Vis igitur me dicere, quod pro omnibus dico. Impenſiùs ama,& vale.

SVMMARIA DECLARATIO EORUM,quæ dicta ſunt hactenus ex Democrito, per ænigmata.

QVID eſt ſpoliare, humiliare, corrumpere,ſoluere,& mortificare, omnemq; materiam extrahere, vt ſpiritu incumbente ac patefaciente, ſciatur id quod tingendi corpus vim habet? Ad quæſiti perfectionem accommodetur reſponſio. Hoc enim promptũ & idoneum eſt ad perfectum complementum,ex ſpeculationibus,quę ſub ſenſum cadunt,ad eas quæ intelligentia ſola percipiuntur, aſcen-

ascendendo, & magnum cœleste ornamentum intuendo. Horum ornatum vbi contemplatus fueris, super omnia mentem eleuans, magnamq; & sat nitentem angelorum gloriam, tantumque gaudium considerans, ne conuertaris deinceps ad materialem huius humilis & abiectæ iam patefactæ scientiæ auri conficiendi notionem: sed totum te ad superiora erigas, & ad splendorem supernarum substátiarum alas mentis attollens, innumerabiles & arduas harum pulchritudines, ac aliud lumen, quod omne lumen superat intentis, & internis oculis intuens, admirans, operaq; omnia in mundo deponens, ac electam antè tempus mortem animo cogitans, tecumque tuum corpus mortificás: præterea verò tuam animam abnegans, claris hymnis cunctorum Regem ac dominum gloria glorificans, & laudans: tremore verò timoreq; perculsus omnipotentem potentiam mente contemplator, & ipsius bonitatem, quæ omnem bonitatem superat, & quemadmodum omnia producta sunt per eius inenarrabilem sapientiam. Lingua torpet, mens quoq; ferre non potest, vel prorsus inuestigare, vel recensere, quæ magnalia Dei omnipotentis menti contemplanti verè sunt reposita. Hæc verò omnia in nobis ipsis considerantes, studeamus etiam vt cum omnibus, tanquam fratres per fidem, atque delectationem, vniamur, & assimilemur, quantum fieri potest, verbo Deo quod nos dilexit: ipsumque Deum dominum nostrum adorantes, amemus ex tota anima, ex tota mente, & ex toto corde: tantumque thesaurum admirati glorificemus, vt tandem contubernio Dei dignati, per

ipſum gratia repleamur, & luce eius ſapientiæ, quæ omnem naturam illuſtrat, ac mentem omnem illuminat. Cui laus in æternum.

Hęc Xiphilinus Patriarcha ad Michaelem Pſellum, qui contrà retribuens ait: Accipe chryſolithi partem vnam, magneſiæ cinabrij partes tres: contere verò donec ſimul coniungantur, & commiſceantur ſubſtantiæ, & nihil ampliùs ſulphuris viui appareat: fit enim admodum nigrum, vt atramentũ ſcriptorium, poſt tres dies coniiciens in lauacrũ, impone ex liquore, qui ſolet abluere partes æquales, & ablue omnem tincturam excipiens, &c.

Chryſolitus eſt arſenicum, vt ſcis, vel lapisætheſius. Magneſia cinabrij eſt calcopyrites, vocatur & plumbum. Humor lauacri eſt radicis raphani noſtri acetum radicatum cum ſuo ſale, & ab eo per cohobationem tractum in ſolutiuam. Ablue, inquit, donec rubigo eius egrediatur, & ſic abit nihil ex ære remanente in plumbo. Hæc eſt magna ſolutio per euacuationem, æruginatio, denigratio, ablutio, &c. Procede vt ſcis. Euacuationem dictam accipiens in vaſis relinque reſidere, & exprimens liquorem exicca, quod ſubſidet, hoc inuenies vt atramentum ſcriptorium, quod contere donec fiat perfectè citrinum, vel album priùs: ad hunc modum exiccando conteratur igne continuo, donec albeſcat, & candidiſsimum fiat. Vide igitur, ne dealbationis tempore deſes ſis: negligentia enim accidit, eò quòd non videtur illa pulchritudo: quoniam per hanc dealbationem ſine vmbra æs fit, omnẽ ſuam terreſtrem ſuperfluitatem & craſsitiem abiiciens. Si igitur

igitur æs dealbatur,spirituale fit,& denique nihil relinquitur,nihil desit,præterquàm nebulæ & aquæ eleuatio. Zozimus ait: Vnum ordinem ego noui,duo opera habentem: prius,vt fluat per resinam (intellige per purgatorium suum) posterius, vt exiccetur humor Saturni per eleuationem in puluerem leuem. Ponas igitur lapidis leuis partem æqualem, cum repurgato, & contere abluendo & euacuando cum aceto extracto per alembicũ, donec albescat, donec candidum fiat. Vide igitur dealbationis tempore, vt suprà, &c. Dulcificans igitur medicinam & exiccans, repone,& medicinam exæqua: Calcanthi partes tres, magnesiæ partem vnam, & medicinæ partem alteram,contere simul, irrigans ad solem cum aceto albo dies sex, & posteà exiccans pone in fimo bouino, & sine vt vrantur per dies duos,vel tres, & tollens ab igne inuenies aurum tinctum vt sanguinem: hoc est,cinabaris Philosophorum,& æs clarum citrinum. Quid vobis (ait Senior) & multarum rerum syluæ? cùm vna sit materia naturalis,& vna natura, quæ omnia superat. Tunc igitur per diuinam aquam solutum & fermẽtatum, vt fermentum panis, ac deinceps etiam chrysolito æquis partibus contrito & aqua soluto,secundùm naturam suam per fluxionem, tingit omne corpus. Zozimus ait: Sol naturalis per chrysolithum spiritualis factus, secundùm naturam tingit. Argentum etiam si dissoluamus per aquam, & spirituale faciamus per chrysolitum, æs tingit album. Hoc enim etiam aliis verbis dixit.Duæ enim tincturæ nulla alia re inter se differunt, nisi colore tantùm: hoc est, vnam & eandem præpa-

rationem habent: quia & per diuinam aquam priùs conteruntur, & posteà verò per chrysolitum spiritualis medicina fiunt, vnumquodq; secundùm propriam naturam tingit, sol solem, & luna lunam. Per aquam diuinam intellige visitationem occultorum. Ætesius lapis igitur cum ære colligatus, & cum oleo raphani reductus, hîc beatos Ægypti studiosos reddidit. Arte compositum igitur erigens, ac latitantem naturam euocans, per ipsam denique corporum formationes facies, & sic corpora incorporea redduntur, & incorporea corporea fiunt. Si omnia igne attenuentur, & fuligo feratur, erunt varia, & infrangibilia corpora.

Laudetur Altissimus.

FINIS.